

**T.C.
İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
MUHASEBE ve DENETİM YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**UFRS VE
V.U.K. PERSPEKTİFİNDEN DEĞERLEME
ÖLÇÜTLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI VE BİR
UYGULAMA**

Yüksek Lisans Tezi

**Alaattin ATAN
0850Y74204**

İstanbul, 2012

**T.C.
İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
MUHASEBE ve DENETİM YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**UFRS VE
V.U.K. PERSPEKTİFİNDEN DEĞERLEME
ÖLÇÜTLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI VE BİR
UYGULAMA**

Yüksek Lisans Tezi

**Alaattin ATAN
0850Y74204**

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Masum Türker

İstanbul, 2012

T.C.
İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ONAY SAYFASI

Yüksek Lisans Öğrencisi Alaattin ATAN'ın "UFRS ve V.U.K. Perspektifinden Değerleme Ölçütlerinin Karşılaştırılması ve Bir Uygulama" konulu tez çalışması jürimiz tarafından İşletme Anabilim Dalı Yüksek Lisans tezi olarak (oybirliği / oyçokluğu) ile başarılı bulunmuştur.

Adı- Soyadı

İmza

Tez Danışmanı : Yrd.Doç.Dr. Masum TÜRKER

Jüri Üyesi :

Jüri Üyesi :

Hazırlamış olduğum tez özgün bir çalışma olup YÖK ve İTİCÜ Lisansüstü yönetmeliklerine uygun olarak hazırlanmıştır. Ayrıca, bu çalışmayı yaparken bilimsel etik kurallarına tamamıyla uyduğumu; yararlandığım tüm kaynakları gösterdiğimi ve hiçbir kaynaktan yaptığım ayrıntılı alıntı olmadığını beyan ederim. Bu tezin ihtiva ettiği tüm hususlar şahsi görüşüm olup İstanbul Ticaret Üniversitesinin resmi görüşünü yansıtmamaktadır.

ÖZET

Değerleme muhasebede önemli bir süreçtir. İşletmeler varlık ve yükümlülüklerini dönem sonlarında değerlemeye tabi tutarak, mali tablolarının daha doğru finansal veriler üretmesi için çalışmalar yaparlar. Ülkemizde farklı kanunlarda geçen, farklı değerlendirme ölçüleri mevcuttur. Bu durum farklı değerlendirme yargılarının oluşmasına sebep olmaktadır. Vergi Matrahının hesaplanmasında kullanılan Vergi Usul Kanunumuzdaki değerlendirme ölçüleri günümüz ihtiyaçlarını karşılamakta yetersiz kalmaktadır. 1 Temmuz 2012 tarihi itibariyle yürürlüğe girecek olan Yeni Türk Ticaret Kanunu gereği ise, tüm değerlendirme işlemlerinde Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartlarında geçen değerlendirme ilkeleri dikkate alınacaktır. Bu değişimin finansal tabloları etkileyeceği kesindir. Bu çalışmada Türk vergi hukukunun değerlemeye bakışı, Vergi Usul Kanunundaki değerlendirme ölçülerinin, Uluslar arası Finansal Raporlama Standartlarındaki değerlendirme ölçüleri ile karşılaştırılarak açıklanmaya çalışılmıştır.

ABSTRACT

Valuation is an important process in accounting. The enterprises subject their assets and liabilities to valuation and try to make their financial statements to generate more accurate outputs. In our country, there are several valuation methods stated in different laws which cause different judgements of valuation. The valuation standards mentioned on the Tax Procedure Law used to calculate the tax assessment are insufficient to meet the contemporary requirements. Due to the new business law which will come into effect as of 1st of July 2012, the principles of the valuation in the Turkish Accounting and Financial Standards will be taken into consideration for all the valuation transactions. It's obvious that this change would affect the financial statements. To summarize, in my paper I've tried to explain the view of Turkish Tax law with regard to the valuation, and the valuation measures in the Tax Procedure Law by comparing them with the IFRS.

İÇİNDEKİLER

Özet.....	iii
Tablo Listesi.....	vii
Şekil Listesi.....	viii
Kısaltmalar.....	ix
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	3
1. VERGİ USUL KANUNUNDAKİ DEĞERLEME ÖLÇÜLERİ	3
1.1. Değer ve Değerleme.....	5
1.2. Değerlemenin Günü.....	6
1.3. Değerlemede Esas.....	7
1.4. Değerlemede Teklik İlkesi.....	7
1.5. Vergi Usul Kanunundaki Değerleme Ölçüleri.....	8
1.5.1. Maliyet Bedeli.....	9
1.5.2. Borsa Rayıcı.....	12
1.5.3. Tasarruf Değeri.....	13
1.5.4. Mukayyet Değer.....	13
1.5.5. İtibari Değer.....	14
1.5.6. Vergi Değeri.....	15
1.5.7. Rayiç Bedel.....	16
1.5.8. Emsal Bedeli ve Ücreti.....	16
1.6. Bilanço Kalemlerinin Değerleme Ölçüleri.....	18
İKİNCİ BÖLÜM	23
2. TÜRKİYE MUHASEBE STANDARTLARI (TMS) VE TÜRKİYE FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARINDAKİ (TFRS) DEĞERLEME ÖLÇÜLERİ	23
2.1. Uluslar arası Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları.....	23
2.1.1. Uluslar arası Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları Hakkında Genel Bilgi....	24
2.1.2. Uluslar arası Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartlarının Ülkemizdeki Gelişimi	27
2.1.3. Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları.....	29
2.1.4. Yeni Türk Ticaret Kanunu ve Muhasebe Standartları.....	32
2.2. Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartlarında Değerleme Ölçüleri.....	36
2.2.1. Kavramsal Çerçeve.....	36

2.2.2.	Ölçüm Kavramı	38
2.2.3.	Değerlemede Amaç	38
2.2.4.	Kavramsal Çerçeve de Geçen Değerleme Esasları.....	39
2.2.5.	TMS / TFRS’ lerde Geçen Değerleme Ölçüleri	40
2.2.5.1.	Net Gerçekleşebilir Değer	41
2.2.5.2.	Stokların Maliyeti	41
2.2.5.3.	Satın Alma Maliyeti	42
2.2.5.4.	Dönüştürme Maliyetleri.....	42
2.2.5.5.	Maliyet.....	43
2.2.5.6.	İşletmeye Özgü Değer	43
2.2.5.7.	Borçlanma Maliyetleri.....	43
2.2.5.8.	Geri Kazanılabılır Tutar	44
2.2.5.9.	Kullanım Değeri	44
2.2.5.10.	Defter Değeri	45
2.2.5.11.	Amortismanına Tabi Tutar	45
2.2.5.12.	Gerçeğe Uygun Değer	45
2.2.5.13.	Satış Maliyetleri Düşülmüş Gerçeğe Uygun Değer.....	46
2.2.5.14.	Finansal Varlık veya Finansal Borcun Etkin Faiz Yöntemiyle Hesaplanan İtfa Edilmiş Maliyeti	47
2.2.5.15.	Tahmini Maliyet	47
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....		49
3. VERGİ USUL KANUNU VE TFRS/TMS’LERDEKİ DEĞERLEME ÖLÇÜLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI.....		49
3.1.	Stoklar	50
3.2.	Maddi Duran Varlıklar	52
3.3.	Maddi Olmayan Duran Varlıklar.....	56
3.4.	Kiralama İşlemleri	59
3.4.1.	Finansal Kiralama.....	60
3.4.2.	Faaliyet Kiralaması.....	61
3.5.	Devlet Teşvikleri	63

3.6.	Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller.....	65
3.6.1.	Gerçeğe Uygun Değer Yöntemi	66
3.6.2.	Maliyet Değeri Yöntemi.....	67
3.7.	Tarımsal Faaliyetler.....	69
3.8.	Hasılat Standardı	72
3.8.1.	Mal Satışı.....	73
3.8.2.	Hizmet Sunumu	74
3.8.3.	Faiz, İsim Hakları ve Temettüleri.....	75
3.9.	İştiraklerdeki Yatırımlar	76
3.10.	Finansal Araçlar Sunum	78
3.10.1.	Finansal Varlık	79
3.10.2.	Finansal Borç.....	80
3.10.3.	Özkaynağa (Hisse Senedine) Dayalı Finansal Araç	80
3.11.	Finansal Araçlar Ölçme (Değerleme).....	81
3.11.1.	İlk Değerleme	81
3.11.2.	Sonraki Değerleme	81
3.11.2.1.	Gerçeğe Uygun Değerle Değerlenecek Finansal Varlık ve Yükümlülükler.....	82
3.11.2.2.	Vadeye Kadar Elde Tutulacak Kıymetler.....	82
3.11.2.3.	Satışa Hazır Finansal Varlıklar.....	83
3.11.2.4.	Kredi ve Alacaklar.....	83
3.11.2.5.	Finansal Borçlar.....	84
3.12.	Maden Kaynaklarının Araştırılması ve Değerlendirilmesi.....	86
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM		90
4- ÖRNEK UYGULAMA		90
SONUÇ VE ÖNERİLER		111
KAYNAKÇA		114

TABLO LİSTESİ

	Sayfa No.
Tablo 1. Bilanço Kalemleri Değerleme Ölçüleri.....	18-22
Tablo 2. Son halleriyle Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları.....	30-31
Tablo 3. Net Gerçekleşebilir Değer Hesaplama Formülü.....	41
Tablo 4. Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartlarında Yer Alan Değerleme Esasları ile Değerleme Ölçüleri.....	48
Tablo 5. Finansal Araçlar Değerleme Yöntemleri.....	85
Tablo 6. VUK ve TMS / TFRS'lerde Varlıkları Değerleme Ölçüleri.....	88-89

ŞEKİL LİSTESİ

	Sayfa No.
Şekil 1. V.U.K.' da Yer Alan Değerleme Ölçüleri	9
Şekil 2. UFRS Dünya Dönüşüm Haritası	27
Şekil 3. Yatırım Amaçlı Gayrimenkul Karar Ağacı Modeli	68

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
a.g.e.	: Adı Geçen Eser
a.g.m.	: Adı Geçen Makale
ASMMMO	: Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası
C.	: Cilt
ev.	: Çeviren
Hs.	: Hesap
IAS	: Uluslar arası Muhasebe Standardı
IASB	: International Accounting Standards Board
IASC	: Uluslar arası Muhasebe Standartları Komitesi
IFAC	: Uluslar arası Muhasebeciler Federasyonu
İİBF	: İktisadi İdari Bilimler Fakültesi
İSMMMO	: İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası
IFRS / UFRS	: Uluslar arası Finansal Raporlama Standartları
KOBİ TFRS	: Küçük ve Orta lekli İşletmeler için Finansal Raporlama Standardı
m.	: Madde
MSUGT	: Muhasebe Sistemi Usul Genel Tebliği
s.	: Sayfa
SPK	: Sermaye Piyasası Kurulu
TDHP	: Tek Düzen Hesap Planı
TL	: Türk Lirası
TMS	: Türkiye Muhasebe Standartları
TMSK	: Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu
TMUDESK	: Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu
TFRS	: Türkiye Finansal Muhasebe Standartları
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
TÜRMOB	: Türkiye Muhasebeciler Odaları Birliği
UMS	: Uluslararası Muhasebe Standardı
Yay.	: Yayınları
VUK	: Vergi Usul Kanunu

GİRİŞ

01-ÇALIŞMANIN AMACI

Değerleme işletmeler için önemli bir süreçtir. Değerlemenin doğru ve ölçümlenebilir olması finansal tablolara dolayısıyla işletmelere duyulan güveni arttırmaktadır. Bu bilinç içerisinde olan işletmeler değerlendirme işlemine gereken önemi göstermektedir.

Bu çalışmada amaç, değerlemenin işletme bilançolarındaki etkisini göstermek amacıyla ülkemizdeki ve uluslararası piyasalardaki kabul gören değerlendirme ölçülerinin karşılaştırılmasıdır. Bu karşılaştırılma ile ticari kârdan mali kara geçiş arasındaki fark uygulama örneği ile gösterilmeye çalışılmıştır.

02-ÇALIŞMANIN ÖNEMİ

Günümüzdeki işletmeler aktiflerine kayıtlı çok çeşitli maddi ve maddi olmayan varlıklara sahiptirler. Bu varlıkların gerçek değerinin işletmelerin bilançolarında gösterilmesi, değerlendirme işleminin doğru ilkeler neticesinde yapılmasıyla mümkündür.

Değerleme işlemine konu olan değerlendirme ölçüleri ülkemizde çeşitli kanunlarda ele alınmıştır. Vergi Usul Kanunu (VUK) değerlendirme konusuna geniş yer vermiştir. Tek Düzen Hesap Planının kullanılmaya başlandığı 1992 yılından bu tarafa değerlendirme işlemi VUK çerçevesinde yapılmaktadır. Uluslar arası konjonktürde ise bir çok ülke tarafından ortak muhasebe dili olarak kullanılan, Uluslar arası Finansal Raporlama Standartları (UFRS) kapsamında bir takım ölçüler dahilinde yapılmaktadır.

Bu çalışma ülkemizdeki ve Uluslar arası piyasalardaki değerlendirme ölçütlerinin karşılaştırılmasına ve etkilerinin gözlemlenmesine olanak sağlamaktadır.

03- ÇALIŞMA KONUSUNUN VE KAPSAMININ SINIRLANDIRILMASI

Çalışma dört bölümde ele alınacaktır.

Birinci bölümde değer ve değerlendirme kavramları açıklanarak, Vergi Usul Kanunundaki değerlendirme ölçüleri detaylı şekilde anlatılacaktır.

İkinci bölümde, Uluslar arası Finansal Raporlama Standartlarının bire bir tercümesi sayılan, Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartlarına göre değerlendirme ölçüleri açıklanacaktır.

Üçüncü bölümde VUK ve TMS/TFRS' lerdeki değerlendirme ölçüleri, finansal kalemler etrafında karşılaştırılarak gerekli açıklama ve farklılıklar ifade edilecektir.

Dördüncü ve son bölümde ise üçüncü bölümde yapılan karşılaştırma ve açıklamalar ışığında, örnek bir uygulama pratiği yapılarak finansal tablolara etkisi gösterilmeye çalışılacak, oluşacak veriler ışığında yorum yapılacaktır.

Sonuç bölümünde; çalışma özetlenip değerlendirilecek ve uygulamaya yönelik eleştiri ve öneriler getirilecektir.

04-ÇALIŞMADA UYGULANAN YÖNTEM

Bu çalışmanın hazırlanmasında, bu konuyla ilgili olarak hazırlanmış Tezler, en güncel bilgileri içeren internet sitelerinde yer alan çeşitli makaleler, kitaplar ve süreli yayınlardan faydalanılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. VERGİ USUL KANUNUNDAKİ DEĞERLEME ÖLÇÜLERİ

İşletmeler açısından oluşturulan finansal bilgiler, geçmişte olduğundan farklı olarak günümüz globalleşen ekonomilerinde daha fazla önem kazanmıştır. Geçmişte ticari yaşamda kuralları kendileri koyan işletmeler, günümüzde tüketiciler tarafından konulan ve rekabet ortamının getirdiği zorluklar neticesinde oluşan kurallar silsilesine uygun pozisyon almak durumundadır. Gelişen ekonomi ve teknolojiler sayesinde şirketler pazar paylarını artırabilmek ve işletmelerinin sürekliliğini sağlamak adına, kendi ülkelerinin dışına çıkarak yatırımlar yapmaktadırlar. Günümüzde birçok uluslar arası markanın başka ülkelerde yatırımlarının olduğu görülmektedir. Bu durum ürettikleri finansal bilgilerin doğru, tarafsız, kolay anlaşılabilir ve ölçümlenebilir olması gereğini ortaya koymuştur. Özellikle halka açık şirket olarak tabir edilen işletmelerin, gerek şeffaflık ilkesi çerçevesinde gerekse sosyal sorumluluk bakımında yanıltıcı beyanlardan kaçınmaları şarttır. Doğru ve güvenilir finansal bilgiler işletmelere ticari hayatlarında rakiplerine karşı avantajlar sağlamaktadır. Örneğin; günümüz finansal kaynakları arasında en önemli yere sahip olan, finansal kredilerin işletmenin mali yapısıyla doğru orantılı faiz oranları olabilmektedir. Finansal yapısı güçlü işletmeler daha az kredi faizi maliyetine katlanmaktadırlar. Finansal bilginin doğru olarak elde edilmesinde, sağlam bir muhasebe altyapısının önemi büyüktür. Sağlam bir muhasebe alt yapısı ise ancak doğru ve güvenilir değerlendirme yaparak mümkün olabilir.

İşletmeler belirli aralıklar çerçevesinde aktiflerinde bulunan ve değerlemeye tabi tutulacak varlıkları gözden geçirmek zorundadır. Bu varlıkların en güncel değerlerinin, finansal tablo kullanıcılarına en doğru biçimde aktarılması bu gözden geçirme işlemi yani değerlendirme ile mümkündür. Bu aralıklar genellikle aylık, üç aylık ya da yıllık olabilmektedir. Yaşanan küresel krizler işletmelere, değerlemenin önemini bir kez daha göstermiş, finansal durum tablolarında yer alan varlık ya da kaynakların aslında bugünkü değer anlamında bakıldığında

değerinin düştüğü ya da değersizleştiği gözlemlenmiştir. Yine değerlendirme farklılıklarından oluşan sıkıntılar sebebiyle, bir varlık ya da kaynağın gerçeğe uygun değerinin ölçülmesinde zorluklar yaşanmıştır. Ülkemizde Vergi Usul Kanunu (VUK) ile düzenlenen değerlendirme esasları, kanun koyucu tarafından hazırlanıp uygulama konusunda yaptırım içerdiği için, genellikle vergi matrahının oluşmasını sağlayacak niteliktedir. Yani değerlendirme vergiyi doğru hesaplamak için yapılır. Kanunların bu özelliği, mükelleflere ve dolayısıyla değerlendirme işleminin sonuçlarını vergi matrahına dönüştüren, muhasebe meslek mensuplarına da yansımış, gerçekte doğru bilgi olmamasına karşın verginin doğru hesaplanmasını sağlayacak bilgilerle oluşturulan finansal durum tabloları hazırlanmıştır. Değerleme, doğrudan vergi matrahlarının hesaplanmasıyla ilgili bir işlem olduğu için, Kanun'da değerlendirme ölçüleri ve hangi iktisadi kıymetin hangi ölçüyle değerlendirileceği açık olarak belirlenmiş olup, bu konuda mükelleflere inisiyatif kullanma ve tercihte bulunma hakkı tanınmamıştır.

İşletme ile menfaat ilişkisi bulunan çeşitli kişi ve grupları yakından ilgilendiren değerlendirme işlemine, ekonomik ve sosyolojik olarak etki eden birçok unsur söz konusudur. İşletmenin mali tabloları ile ilgili farklı kesimlerin amaçlarındaki farklılıklardan ötürü işletme varlıklarını değerlemeleri birbirinden farklı olabilmektedir. Bir işletmenin mali tablolarını kullanan grupları (kullanıcıları) şöyle belirtebiliriz;¹

- İşletme sahip ve ortakları,
- İşletme yöneticileri,
- Kredi kurumları,
- İşletme çalışanları, birlikler, sendikalar,
- SPK, borsalar ve yatırımcılar,
- İşletme alacak ve borçluları,
- Hukukçular,
- Mali analistler ve istatistik kuruluşları,
- Denetim kuruluşları,
- Kamu idaresi.

¹ Muzaffer Küçük, "Değerleme ve Dönem Sonu İşlemleri", **Yaklaşım Dergisi Eki**, Sayı:145, Ocak 2005, s.11

Muhasebede önemli bir yer işgal eden değerlendirme konusunu daha iyi anlayabilmek için öncelikle değerlemeye ait kavramların tanımlarını kapsamlı bir şekilde yapmak gerekmektedir.

1.1. Değer ve Değerleme

Değer; bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet olarak tanımlanmaktadır. Aynı şekilde Muhasebesel tanım olarak; Mallar arası gerçekleşen değişim oranı diye ifade edilmiştir.²

Değerleme kavramının ise birden fazla tanımı bulunmaktadır. Farklı teorilerde farklı anlamlar taşımakta olan “değerleme” tabiri;

213 sayılı Vergi Usul Kanunu değerlemeyi; Vergi matrahlarının hesaplanmasıyla ilgili iktisadi kıymetlerin takdir ve tespitidir. (VUK m.258) şeklinde tanımlamaktadır.

Değerleme ekonomik değerlerin (varlık ve kaynakların) fiyatlandırılması ve fiyatlandırmanın Türk Lirası ile ifade edilmesi olarak tanımlanabilir.³

Değerleme esas olarak bir iktisadi kıymetin belli bir zamandaki değerinin tespit edilmesidir. Ancak değer tespit edilememesi durumunda, vergi matrahının tespit edilebilmesi için, değer belirli verilere dayanılarak hesaplanmasını sağlamak amacıyla takdir esası da değerlendirme tanıma alınmıştır.⁴

Değerleme, bir varlığın değerinin belirlemek amacıyla yapılan söz konusu varlığa yönelik bir değer biçme işlemi, bir varsayımda bulunma ya da değer takdir etme olarak tanımlamak mümkündür. Ayrıca değerlendirme, varlıkların değerinin parasal olarak ifade edilmesi şeklinde de tanımlanabilir. Bu tanımda dikkat çeken özellik varlıkların değeri takdir

² Türk Dil Kurumu, “**Büyük Türkçe Sözlük**”, (Çevrimiçi) <http://tdkterim.gov.tr/bts/> , (Erişim Tarihi : 30 Eylül 2010)

³ Remzi Örtün - Aydın Karapınar “**Dönem Sonu Muhasebe Uygulamaları**”, Ankara: Gazi Üniversitesi İ.İ.B.F. Yayınları., Ekim 2003, s.5

⁴ Kazım Yılmaz, “Değerleme: Anlamı, Zamanı ve Değerleme Ölçüleri”, **Vergi Dünyası**, Sayı:292, (Aralık 2005) s.20

ya da tespit edilirken ilişki kurulan ya da esas alınan unsurun para olması, varlıkların para cinsinden taşıdıkları değerin ifade edilmesidir.⁵

Genel bir tanım yapmak gerekirse; değerlemeyi şöyle tanımlayabiliriz: değerlendirme, belirli bir iktisadi kıymetin belli zamandaki değerinin belli bir para cinsinden ifade edilmesi işlemidir. Buradan da anlaşılacağı gibi değerlendirme işlemi iki asamadan oluşmaktadır. Birinci aşama, değerlemeye konu olabilecek iktisadi kıymetin miktarının tespit edilmesi, envanterinin çıkartılmasıdır. İkinci asama ise, miktarı tespit edilen iktisadi kıymetin değerlendirme günü itibarıyla belli bir para cinsinden değerinin bulunması işlemidir.⁶

1.2. Değerlemenin Günü

Bir ekonomik varlığın değerlendirilmesi parasal karşılığının tespit edilmesi olduğuna göre para değerinde meydana gelecek dalgalanmalar varlığın çeşitli zamanlardaki değerinin birbirinden farklı ortaya çıkması sonucunu doğuracaktır. Bu durumda iktisadi varlığın belirli bir gündeki değerinin esas alınması zorunluluğu ortaya çıkmaktadır. Vergi hukukunda bu duruma değerlendirme günü denilmektedir.⁷ VUK' a göre değerlendirme günü; Değerlemede, iktisadi kıymetlerin vergi kanunlarında gösterilen gün ve zamanlarda haiz oldukları kıymetler esas tutulur. (VUK m.258) şeklinde tanımlanmaktadır.

Kanunda öngörülen “değerlendirme günü” kavramı pratikte değişik şekillerde tezahür etmektedir. Değerlendirilmesi yapılan varlığın türüne göre, değerlendirme günü değişkenlik gösterir. Örneğin işletmeye ait yabancı para cinsinden olan varlıkların değerlendirme günü bilançonun düzenlendiği dönemin son günü iken veraset ve intikal vergisinde değerlendirme günü miras yoluyla vuku bulan intikallerde mirasın açıldığı diğer suretle vaki intikallerde malların hukuken iktisap edildiği gün olmaktadır.

İşletmelerin mevcut düzenlemeler çerçevesinde dönem sonlarında öncelikle envanter yapmaları bilahare de envanter sonucunda işletmede var olduklarını tespit ettikleri varlıklarını

⁵ Erkan Aydın, **Türk Vergi Sisteminde İktisadi İşletmelere Dahil Kıymetleri Değerlendirme**, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2002, s. 27

⁶ Muzaffer Küçük, “Değerlendirme” , **Maliye Postası Dergisi**, İstanbul, 1 Mayıs 1999, s.37

⁷ Bünyamin Öztürk, **Dönem sonu Envanter ve Değerlendirme İşlemleri**, Ankara: Maliye ve Hukuk Yayınları, 2006, s.11

yasal değerleme ölçülerine göre değerlendirmek suretiyle bilançolarını düzenlemeleri gerekmektedir.⁸

Günümüzde geçici vergi dönemlerinde, - bu bir mali yıl içerisinde üçer aylık dönemler halinde dört geçici vergi dönemine tekabül etmektedir - işletmeler tarafından beyanname ile birlikte finansal tablolar vergi idaresine teslim edilmekte olduğundan, geçici vergi dönemlerine dayanak olan üç aylık dönemin son günü değerleme günü olarak kabul görmektedir.

1.3. Değerlemede Esas

Değerlemede esası VUK şu şekilde tanımlanmaktadır; değerlemede iktisadi kıymetlerden her biri tek başına nazara alınır. Teamülen aynı cinsten sayılan malları ve düşük kıymetli müteferrik eşyayı toplu olarak değerlemek caizdir. (VUK m.259)

Değerlemede esas iktisadi kıymetlerin her birinin tek başına değerlenmesidir. Örneğin, amortismanına tabi iktisadi kıymetlerin değerlemeleri toplu olarak tek kalemde yapılmayıp, her kıymet ayrı değerlenir. Dolayısıyla bu değerleme işlemlerinin kayıtları ve diğer hesaplamalara ilişkin bilgilerin kayıt ve belgelerde ayrı izlenmesi gereği vardır.⁹

1.4. Değerlemede Teklik İlkesi

VUK 'a göre, değerlemede iktisadi kıymetlerden her biri tek başına nazara alınır. Teamülen aynı cinsten sayılan malları ve düşük kıymetli müteferrik eşyayı toplu olarak değerlemek caizdir denilmektedir. (VUK 260.Madde)

Buna göre işletmenin varlıklarının her biri için ayrı ayrı değerleme işlemi yapılmalıdır. Örneğin: işletmenin duran varlıkları içinde yer alan her bir taşıt ya da bilgisayar tek başına dikkate alınarak ulusal para cinsinden fiyatlandırılacaktır.¹⁰

⁸ Veysi Seviğ, "Vergi Hukukunda Envanter ve Değerleme", **Referans Gazetesi**, 29.01.2008

⁹ Yılmaz, **a.g.m.** s.21

¹⁰ Yüksel Koç Yalkın, **Genel Muhasebe**, Ankara: Turhan Kitabevi, 13. Baskı, 2004, s. 39.

1.5. Vergi Usul Kanunundaki Değerleme Ölçüleri

Türk vergi sisteminde değerlendirme konusuna, VUK'ndaki hükümler hakim olup işletmelerin bu hükümlere uymaları objektifliği ve dolayısıyla işletmeler arasında vergi adaletini sağlar.¹¹ VUK 'da üçüncü kitap bölümünde değerlendirme konusu incelenmiş olup 258. Maddeden başlayarak değerlendirme anlatılmıştır.

VUK'na göre sıralanan değerlendirme ölçütleri şunlardır; ¹²

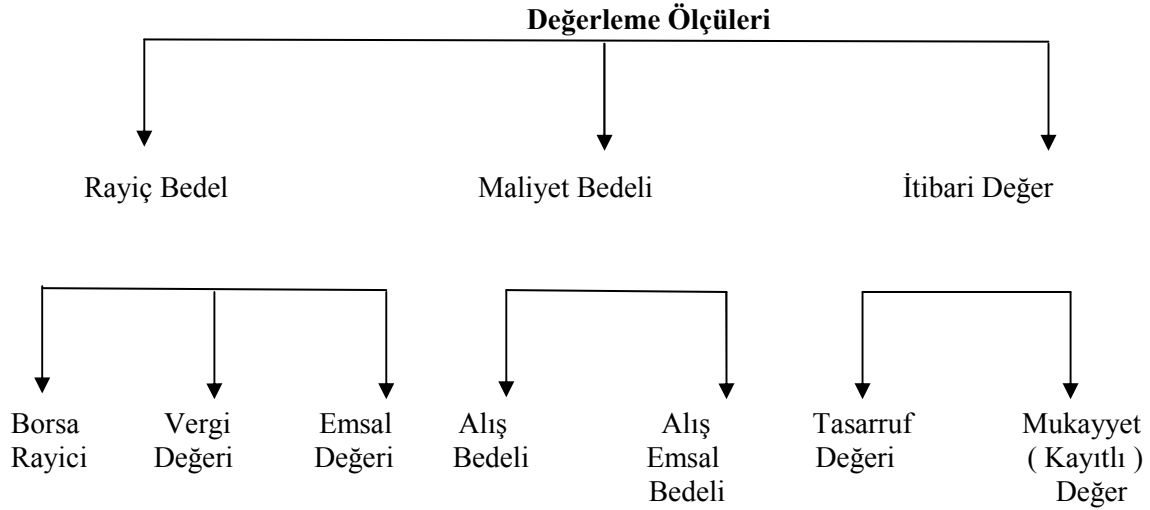
- 1) Maliyet Bedeli
- 2) Borsa Rayici
- 3) Tasarruf Değeri
- 4) Mukayyet Değer
- 5) İtibari Değer
- 6) Vergi Değeri
- 7) Rayiç Bedel
- 8) Emsal Bedeli ve Ücreti

Bu değerlendirme ölçükleri üç temel ölçüğe indirgenebilir ve aşağıda yer alan şekildeki gibi gösterilebilir ¹³

¹¹ Ahmet Hayri Durmuş, **Envanterde Değerleme ve Muhasebe İşlemleri**, İTİA Nihad Sayar Eğitim Vakfı Yayınları., 1979,s.13

¹² Vergi Usul Kanunu Madde. 261, (Çevrimiçi) (<http://www.mevzuat.adalet.gov.tr/html/1045.html>) , (Erişim Tarihi : 29 Ağustos 2010)

¹³ Ümit Ataman, **Muhasebede Dönem Sonu İşlemleri**, İstanbul: Marmara Üniversitesi Nihad Sayar Eğitim Vakfı Yayınları, 1994 s.20

Şekil 1: V.U.K.' da Yer Alan Değerleme Ölçüleri

1.5.1. Maliyet Bedeli

Maliyet bedeli kanunda; İktisadi bir kıymetin iktisap edilmesi veyahut değerinin arttırılması münasebetiyle yapılan ödemelerle bunlara müteferri bilumum giderlerin toplamını ifade eder. (VUK m. 262) şeklinde tanımlanmaktadır. Buna göre, ticaret işletmeleri tarafından iktisap edilen emtianın maliyet bedeline, bunların satın alma bedeliyle birlikte, emtianın nakliyesi, sigortası, hammaliyesi gibi malların işletme stoklarına dahil edilmesine kadar yapılan diğer masraflar da girecektir. ¹⁴

Aynı şekilde satın alınan emtianın maliyet bedelini oluşturan unsurlar şunlardır; ¹⁵

- Satın alma bedeli, ithal edilen mallarda CIF bedeli,
- Malın iş yerine getirilmesine kadar ödenen sigorta giderleri
- Malın işyerine getirilmesine kadar ödenen nakliye, yükleme, boşaltma ve hamaliye giderleri

¹⁴ Serdal Dağdemir, "Vergi Usul Kanunu Ve Türkiye Muhasebe Standartlarına (Tms 2) Göre İşletmelerdeki Emtianın (Stokların) Değerlemesi", **Yaklaşım Dergisi**, Sayı:183, Mart 2008

¹⁵ Fatih Gündüz, "Emtia Değerlemesine İlişkin V.U.K'unda Yer Alan Düzenlemeler", **Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi**, Sayı:37, Ocak 2007

- Malın ithal edilmesi durumunda gümrük vergisi, gümrük komisyonu ve diğer giderler
- İthalat teminatları için ödenen faiz ve komisyonlar
- Emtia tedariki ile ilgili finansman giderleri

Vergi hukukunda maliyet bedeline ilişkin esasları iki grupta toplamak mümkündür.¹⁶

- Maliyet bedeli; bir iktisadi kıymetin iktisap edilmesi için yapılan ödemelerle buna bağlı olarak yapılan her türlü giderlerin toplamıdır. Bir iktisadi kıymetin iktisap edilmesi bunun mülkiyetinin elde edilmesiyle olur. Bu esasa göre, menkul, gayrimenkul mallarla, alacakların ve hakların mülkiyetinin elde edilmesi için yapılan her türlü ödemeler ve giderlerin toplamı maliyet bedelini meydana getirir. Bu bedel, malın satın alma bedeli ile ödenen tellaliye ve komisyonlar, taşıma ve sigorta gibi çeşitli giderlerin toplamıdır.
- Bundan başka bir iktisadi kıymetin değerinin arttırılması için yapılan ödemeler ve buna bağlı giderler de maliyet bedeline katılır. Bu giderlerin maliyet bedeline katılabilmesi için iktisadi kıymetin değerinin devamlı olarak artmasını gerektiren giderlerden olması gerekir.

Emtianın imal edilmesi durumunda maliyetine eklenecek unsurlar VUK 275. Maddeye sayılmıştır. Buna göre İmal edilen emtianın (Tam ve yarı mamul mallar) maliyet bedeli aşağıda yazılı unsurları ihtiva eder:

- Mamulün vücuda getirilmesinde sarf olunan iptidai ve ham maddelerin bedeli;
- Mamule isabet eden işçilik;
- Genel imal giderlerinden mamule düşen hisse; (Bu hissenin eklenmesi ihtiyaridir.)
- Genel idare giderlerinden mamule düşen hisse; (Bu hissenin mamulün maliyetine katılması ihtiyaridir.)

¹⁶ Bünyamin Öztürk - Güray Öğredik, **Dönem sonu Muhasebe ve Vergi Uygulamaları**, Muğla, Muğla Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Yayınları, 2007, s.19

- Ambalajlı olarak piyasaya arz edilmesi zaruri olan mamullerde ambalaj malzemesinin bedeli.

Mükellefler, imal ettikleri emtianın maliyet bedellerini yukarıdaki unsurları ihtiva etmek şartıyla diledikleri usulde tayin edebilirler.

Buna göre, işletme tarafından gerek satılmak gerekse üretimde veya hizmetlerin sunulmasında kullanılmak üzere imal edilen emtianın maliyet bedelinin tespitinde bu hükümde sayılan unsurların dikkate alınması gerekmektedir.

Maliyet bedeli ile değeriyecek iktisadi kıymetler şunlardır;

- Gayrimenkuller,
- Gayrimenkullerin mütemmim cüzleri ve teferruatı,
- Tesisat ve makineler,
- Gemiler ve diğeri taşıtlar,
- Gayri maddi haklar,
- Demirbaş eşya, alet, edevat, mefruşat,
- Satın alınan emtia,
- İmal edilen emtia,
- Zirai mahsuller,
- Hayvanlar,
- Özel maliyet bedeli.

Maliyet bedeli ile değerleme, esasen tarihi maliyetleri ifade etmesi ve piyasa fiyatlarındaki önemli değişiklikler neticesinde iktisadi kıymetlerin gerçek değerlerini yansıtmada yetersiz kalması nedeniyle eleştirilmektedir.¹⁷

1.5.2. Borsa Rayici

Borsa rayici; kanunda, gerek menkul kıymetler ve kambiyo borsasına, gerekse ticaret borsalarına kayıtlı olan iktisadi kıymetlerin değerlemeden evvelki son muamele günde borsadaki muamelelerin ortalama değerlerini ifade eder. Normal temevvüçler dışında fiyatlarda bariz kararsızlıklar görülen hallerde, son muamele günü yerine değerlemeye tekaddüm eden 30 gün içindeki ortalama rayici esas olarak aldırmaya Maliye Bakanlığı yetkilidir (VUK m. 263) şeklinde tanımlanmıştır.

İktisadi işletmelere dahil olan yabancı para ve yabancı para ile olan alacak ve borçların normal değerleme ölçüsü borsa rayicidir. Ancak ülkemizde bugüne kadar serbest döviz borsası teşekkül etmediği için bu kıymetlerin değerlemesi Maliye Bakanlığının ilan ettiği kurlar üzerinden yapılmaktadır.¹⁸ Bu kurlar, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından belirlenen ve açıklanan kurlardır.

Borsa rayicinin teşekkülünde muvazaa (anlaşmalı hareket) olduğu anlaşılırsa borsa rayicinin uygulanması mümkün değildir. Borsa rayicinin yerine alış bedeli esası uygulanır.¹⁹

¹⁷ Sami Çınar, **Değerleme İlkeleri ve Türkiye Uygulaması**, (Gazi Üniversitesi, SBE, İşletme Anabilim Dalı, Muhasebe Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2007, s.27)

¹⁸ Öztürk, **a.g.e.**, s.15

¹⁹ Abdullah Ekinci, “Vergi Usul Kanunu Çerçevesinde Değerleme Ölçüleri” (Çevrimiçi) http://www.muhasabenet.net/makale_abdullah%20ekinci_smmm_vuk%20da%20degerleme%20olculeri.html

(Erişim Tarihi: 05.01.2010)

1.5.3. Tasarruf Değeri

Tasarruf değeri, bir iktisadi kıymetin değerleme gününde sahibi için arz ettiği gerçek değerdir. (VUK m. 264)

Tasarruf değeri subjektif bir değerleme ölçüsüdür. Bir kıymetin değerleneceği ölçünün sahibinin subjektif değerlendirilmesine bırakılması vergi hukukunda pek rastlanmayan bir durumdur.²⁰

Bir iktisadi kıymetin kayıtlı değeri ile tasarruf değeri farklı olabilir. Tasarruf değeri Ticaret Hukukunda yaygın kullanılmasına rağmen Vergi Hukukunda yalnız Şüpheli hale gelmiŐ olan alacakların değerlemede uygulanmıştır. Alacak sahibince Şüpheli hale gelen alacağın ne kadarının tahsil edilebilme olasılığının yüksek olduğunun göz önünde bulundurularak bir tasarruf değeri saptanır ve kayıtlı değeri ile tasarruf değeri arasındaki fark kadar karşılık ayrılır.²¹

Tasarruf değeri ls VUK' da esasen işletmelere dahil senetli alacak ve borçlar için ngrlmŐtır. İktisadi işletmeler senede bağlı alacak ve borçlarını mukayyet değerleri ile değerleyebilecekleri gibi isterlerse değerleme gününün kıymetlerine indirgeyebilirler. Senetli alacak veya borcun değerleme gününün kıymetine indirgenmesinde Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasının resmi iskonto haddi uygulanır.²²

1.5.4. Mukayyet Değer

Mukayyet değer; bir iktisadi kıymetin muhasebe kayıtlarında gösterilen hesap değeridir. (VUK m. 265)

²⁰ Baki Meriç, **Ticari ve Mali Bilançolarda İŞletmeye Dahil İktisadi Kıymetlerde Değerleme**, İstanbul, Maliye Hesap Uzmanları Derneği Yayınları, 1982, s.28

²¹ Kazım Yılmaz, **VUK, GVK, KVK ve KDVK açısından Değerleme**, İstanbul: Maliye Hesap Uzmanları Derneği Yayınları, 1997 s.49

²² ztrk, **a.g.e.**, s.15

Bir diğer anlatımla muhasebedeki yazılı değer olan mukayyet değer, en kolay saplanabilen ölçüdür.²³

Mukayyet değerle değerlenecek iktisadi varlıklar ve borçlar şunlardır ;²⁴

- Senetsiz alacaklar VUK m.281 (işletme dilerse senetli alacaklarını mukayyet değerle değerleyebilir)
- Kuruluş ve örgütlenme giderleri ve Şerefiye, VUK m.282
- Aktif geçici hesap kıymetleri (gelecek yıllara ait giderler) VUK m.283
- Senetsiz borçlar, VUK m.285 (İşletme dilerse senetli borçlarını da mukayyet değerle değerleyebilir)
- Pasif geçici hesap kıymetleri, (gelecek yıllara ait gelirler) VUK m.287

Mukayyet değer bazı kitaplarda bir değerleme ölçüsü olarak kabul edilmemektedir. Bu görüşü savunanlara göre bir iktisadi varlık hangi değerleme ölçüsüyle değerlenirse değerlensin sonuçta bulunan miktar kayıtlara yani defterlere geçirilmektedir. Mukayyet değer bir değerleme ölçüsü değeril ancak önceden yapılan bir değerlemenin sonucunu gösteren kayıttır.²⁵

1.5.5. İtibari Değer

İtibari değer; Her türlü senetlerle hisse senedi ve tahvillerin üzerinde yazılı olduğu değerdir. (VUK m. 266) Diğer bir ifadeyle itibari değer, nominal değerdir.

Nominal değerle değerlenecek kalemler aşağıda gibidir.

- Kasa mevcudu
- İşletme tarafından çıkarılmış tahviller

²³ Nevzat Saygılıoğlu, Erol Göker, **Defterler ve Dönem Sonu İşlemleri**, Ankara, Vergi Yayınları, 1984, s.167

²⁴ Yılmaz Benligiray vd., **Muhasebe Uygulamaları**, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 2006, s.9

²⁵ Bünyamin Öztürk, Güray Öğredik, **Dönem Sonu Envanter ve Değerleme İşlemleri**, Ankara:Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Yayınları, 2007, s.12

İktisadi işletmelere dahil olan başka işletmelere ait hisse senetlerinin değerlemesi ise alış bedeline göre yapılır.²⁶ Ancak hisse senetlerinin ediniminde yüklenilen finansman giderleri ile varsa kur farkları, hisse senetlerinin alış bedeline eklenmemektedir.²⁷

Eshamlı şirketlerce ihraç edilen hisse senetleri bu değerle değerlendirirken, itibari değer ölçüsü bu şirket ve müesseselerin ihraç ettikleri hisse senetleri ve tahvilleri için kendi yönlerinden kendi değerlemelerinde uygulayacakları değerlendirme ölçüsüdür. Buna karşılık iktisadi işletmelere dâhil, başka şirketlere ait esham ve tahvilatın değerlendirme ölçüsü alış bedelidir. İtibari değer ölçüsü ayrıca veraset ve intikal vergisi uygulamasında mükelleflerce yapılan değerlemede, tahvilat ve borsa rayici olmayan hisse senetleri için esas alınır.²⁸

1.5.6. Vergi Değeri

Vergi değeri; Bina ve arazinin Emlak Vergisi Kanununun 29.maddesine göre tespit edilen değeridir. (VUK m. 268)

Vergi değeri yalnız bina ve arazi için söz konusu olan bir değerdir. Vergi değeri madde de bina arazinin rayiç bedeli olarak tanımlandıktan sonra, bu kez rayiç bedelin tanımı yoluna gidilmiştir. Rayiç bedelinde Emlak Vergisi Kanununun 29. Maddesi ile aynı maddede belirtilen tüzük hükümlerine göre tespit olunacağı belirtilmiştir.²⁹

İktisadi kıymetlere dahil olup da maliyet bedeli bilinmeyen bina ve arazi vergi değerleri ile değerlendirilir. Ayrıca gayrimenkul sermaye iradı sahiplerinin maliyet değeri bilinmeyen gayrimenkullerinin normal değerlendirme ölçüsü de vergi değeridir.³⁰

Diğer taraftan, ticari işletme sahiplerinin özel mal varlıklarına dahil olan ancak maliyet bedelleri bilinmeyen bina ve arazinin ticari işletmeye dahil edilmesi halinde vergi değeri ölçüsü ile değerlendirilmesi gerekmektedir.³¹

²⁶ Yılmaz Özbalcı, **Vergi Usul Kanunu Yorum ve Açıklamaları**, Ankara: Oluş Yayıncılık, 2004, s.609

²⁷ Veysi Seviğ, “İktisadi İşletmeye Dahil Menkul Kıymetler”, **Referans Gazetesi**, 20.11.2007

²⁸ Öztürk, **a.g.e.**, s.16

²⁹ Yılmaz, **a.g.e.**, s.70

³⁰ Öztürk, Öğredik, **a.g.e.**, s.22

1.5.7. Rayiç Bedel

Rayiç bedeli; Bir iktisadi kıymetin değerleme günündeki normal alım satım değeridir. (VUK m. 266)

Rayiç bedel, daha çok bina ve arazinin değerlemesinde kullanıldığından, veraset ve intikal vergisi ile emlak vergisinde geçerlidir.³² Rayiç bedelin tespitinde malın sahibinin satış halinde isteyeceği bedelle birlikte alıcı olacak kişinin vereceği bedelle birlikte alıcı olacak kişinin vereceği bedelde göz önünde bulundurulmalıdır. Dolayısıyla rayiç bedelin tespitinde piyasada aynı nitelikteki malların alım satım bedellerinin esas alınması gerekir.³³

Modern değerleme sisteminde cari değer adı altında yaygın olarak kullanılan rayiç bedel iktisadi kıymetlerin gerçek değerini ortaya koyan bir ölçüdür. Bununla beraber Vergi Usul Kanunumuzun kabul ettiği Rayiç bedel tanımı hem tartışılabilir bir “alım satım değeri” ifadesine sahiptir, hem de uygulama alanı vergi değeri ile değerlendirilen bina ve arazinin bu değerinin saptanması ile sınırlandırmıştır.³⁴

1.5.8. Emsal Bedeli ve Ücreti

Emsal bedeli, gerçek bedeli olmayan veya bilinmeyen veyahut doğru olarak tespit edilemeyen bir malın, değerleme gününde satılması halinde emsaline nazaran haiz olacağı değerdir. (VUK m. 267)

Tanımda yer alan gerçek bedel terimi açık değildir. Ancak değerlendirilecek olan ekonomik varlığın satılması halinde emsaline nazaran sahip olacağı değer olarak ifade edildiğinden gerçek bedelden satış bedelini, daha doğrusu piyasa değerini anlamak mümkün

³¹ Sami Çınar, **Değerleme İlkeleri ve Türkiye Uygulaması**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2007, s.32

³² Saygılıoğlu, Göker, **a.g.e.**, s.170

³³ Yılmaz, **a.g.e.**, s.53

³⁴ Abdullah Ekinci, “Vergi Usul Kanunu Çerçevesinde Değerleme Ölçüleri” (Çevrimiçi) http://www.muhasabenet.net/makale_abdullah%20ekinci_smmm_vuk%20da%20degerleme%20olculeri.html

(Erişim Tarihi: 05.01.2010)

değildir. Görüldüğü gibi vergi sistemimizdeki emsal bedeli, rayiç bedel değeri, piyasa değerinden başka bir şey değildir.³⁵

Emsal bedeli sıra ile aşağıdaki esaslara göre tayin olunur. (VUK m. 267)

Birinci sıra: (Ortalama fiyat esası) Aynı cins ve nevideki mallardan sıra ile değerlemenin yapılacağı ayda veya bir evvelki veya bir daha evvelki aylarda satış yapılmışsa, emsal bedeli bu satışların miktar ve tutarına göre mükellef tarafından çıkarılacak olan “Ortalama satış fiyatı “ ile hesaplanır. Bu esasın uygulanması için, aylık satış miktarının, emsal bedeli tayin olunacak her bir malın miktarına nazaran % 25’ten az olmaması şarttır.

İkinci sıra: (Maliyet bedeli esası) Emsal bedeli belli edilecek malın, maliyet bedeli bilinir veya çıkarılması mümkün olursa, bu takdirde mükellef bu maliyet bedeline, toptan satışlar için % 5, perakende satışlar için % 10 ilave etmek suretiyle emsal bedelini bizzat belli eder. (2686 sayılı kanunun 35’inci maddesiyle değişen şekli)

Üçüncü sıra: (Takdir esası) Yukarıda yazılı esaslara göre belli edilemeyen emsal bedelleri ilgililerin müracaatı üzerine takdir komisyonunca takdir yolu ile belli edilir. Takdirler, maliyet bedeli ve piyasa kıymetleri araştırılmak ve kullanılmış eşya için ayrıca yıpranma dereceleri nazara alınmak suretiyle yapılır. Takdir edilen bedellere mükelleflerin vergi mahkemesinde dava açma hakkı mahfuzdur. Ancak, dava açılması verginin tahakkuk ve tahsilini durdurmaz. Emsal bedelinin mükellef tarafından bizzat hesaplandığı hallerde, bu hesaplara ait kayıt ve cetveller ispat edici kâğıtlar olarak muhafaza edilir. Yukarıdaki esaslarla mukayyet olmaksızın kaza mercilerinin re’sen biçtikleri değerler ile zirai kazanç ölçülerini tespit eden kararnamelerde yer alan unsurları emsal bedeli yerine geçer. Ücretle yapılan imalatta ücretin gerçek miktarının bilinmemesi veya doğru olarak tayin edilememesi hallerinde tespit edilecek emsal ücret de aynı esaslara göre tayin olunur.

İşletmeye dahil iktisadi kıymetlerin değerlemesinde, emsal bedelin tespitinde prensip olarak Vergi Usul Kanunu 267. maddesindeki yukarıdaki esaslara ve sıraya uyulur. İlk iki sıraya göre bizzat ödevli tarafından üçüncü sıraya göre de takdir komisyonu tarafından değerlendirme yapılır.³⁶ Emsal bedeli ölçüsü ile yapılacak değerlemede önce birinci sıradaki esaslar uygulanır. Bu sıra ile emsal bedel tespit edilemezse ikinci sıradaki esaslara başvurulur. Bu esaslar da yeterli gelmezse üçüncü sıradaki esaslara geçilir. Bir önceki sıra ile emsal bedel

³⁵ Ataman, a.g.e., s.21

³⁶ Öztürk, a.g.e., s.20

tespit edilmiş ise diğer sıralar uygulanmaz. Emsal bedelinin mükellef tarafından bizzat hesaplandığı hallerde bu hesaplara ait kayıt ve cetveller ispat edici kâğıtlar olarak muhafaza edilir.³⁷

Ticari, zirai ve mesleki kazançları dolayısıyla yeniden gelir vergisine girecek veya basit usulden gerçek usule geçecek mükellefler, maliyet bedeli bilinmeyen amortisman konusu duran varlıklarını amortismanları da dikkate alarak kendilerince belirlenecek alış emsal bedeli ile değerlenir.

1.6. Bilanço Kalemlerinin Değerleme Ölçüleri

İşletme bilanço aktifini oluşturan varlıklar ile bilanço pasifini oluşturan kaynak kalemlerinin değerlendirme ölçülerini; kıymetlerin ilgili oldukları Tek Düzen Hesap Planı (TDHP) hesapları ve değerlendirme ölçüsünün kanuni dayanağını da belirterek bir tablo halinde aşağıda gösterilmiştir.³⁸ Tablonun oluşturulmasında varlık ve kaynak kalemleri alfabetik sıraya göre tasniflenmiştir.

Tablo 1. Bilanço Kalemleri Değerleme Ölçüleri

Varlık veya Kaynak Türü	Değerleme Ölçüsü	İlgili Kanun Maddesi (VUK)	İlgili TDHP Hesabı
Alacak Senetleri (Döviz)	Reeskont, Kur Değerlemeli Mukayyet Bedel	265-280-281	121-122-221-222
Alacak Senetleri (TL)	Reeskont, Mukayyet Bedel	265-281	121-122-221-222
Alıcılar (Senetsiz Müşteri Borçları-Döviz)	Kur Değerlemeli Mukayyet Bedel	265-280-281	120-220
Alıcılar (Senetsiz Müşteri Borçları-TL)	Mukayyet Bedel	265-281	120-220
Alınan Avanslar (Döviz)	Kur Değerlemeli Mukayyet Bedel	265-280-285-287	340-440

³⁷ Sabri Bektöre, Yılmaz Benligiray, **Envanter ve Bilanço**, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim, Sağlık ve Bilimsel Araştırma çalışmaları Vakfı Vergi Yayınları, 1987, s.31

³⁸ Yaklaşım Dergisi Mevzuatı (Çevrimiçi) <http://www.yaklasim.com/mevzuat/dergi/makaleler/> (Erişim Tarihi: 18.06.2011)

Alınan Avanslar (TL)	Mukayyet Bedel	265-285-287	340-440
Alınan Depozito ve Teminatlar (Döviz)	Kur Değerlemeli Mukayyet Bedel	265-280-285	326-426
Alınan Depozito ve Teminatlar (TL)	Mukayyet Bedel	265-285	326-426
Arama Giderleri	Mukayyet Bedel	265-283-316	271-278
Araştırma ve Geliştirme Gideri	Mukayyet Bedel	265-289	263-268
Arazi ve Arsalar	Maliyet Bedeli	262-269	250
Bağlı Ortaklıklara Borçlar (Döviz)	Kur Değerlemeli Mukayyet Bedel	265-280-285	333-433
Bağlı Ortaklıklara Borçlar (TL)	Mukayyet Bedel	265-285	333-433
Bağlı Ortaklıklardan Alacaklar(Döviz)	Kur Değerlemeli Mukayyet Bedel	265-280-281	133-233
Bağlı Ortaklıklardan Alacaklar(TL)	Mukayyet Bedel	265-281	133-233
Banka Bonoları	Alış Bedeli+Dönemsel Kâr İlavesi	279	111-112
Banka Garantili Bonolar	Alış Bedeli+Dönemsel Kâr İlavesi	279	111
Banka Kredileri (Döviz)	Kur Değerlemeli ve kıst Dönem Faiz İlaveli Mukayyet Bedel	265-280-285	300-400
Banka Kredileri (TL)	Kıst Dönem Faiz İlaveli Mukayyet Bedel	265-285	300-400
Binalar	Maliyet Bedeli	262-269-270-271-272	252-257
Birikmiş Amortismanlar	Mukayyet Bedel	265-313-330	257-268-278
Borç Senetleri (Döviz)	Reeskont, Kur Değerlemeli Mukayyet Bedel	265-280-285	321-322-421-422
Borç Senetleri (TL)	Reeskont-Mukayyet Bedel	265-285	321-322-421-422
Çek(alınan ve verilen)	İtibari Değer	266-284	101-103
Çıkarılmış Bonolar (Döviz)	Nominal Değer+Kur Değerlemesi	266-280-286	305
Çıkarılmış Bonolar (TL)	Nominal Değer	266-286	305
Çıkarılmış Tahviller (Döviz)	İtibari Değer+Kur Değerlemesi	266-280-286	405
Çıkarılmış Tahviller (TL)	İtibari Değer	266-286	405
Defolu Ürünler	Üretim Maliyeti veya Emsal Bedeli	267-275-289	157
Değeri Düşen Mallar	Emsal Bedeli	267-278	157
Değersiz Alacaklar	Tasarruf Değeri	264-322	128-129-138-139-229-239
Demirbaşlar	Maliyet Bedeli	262-269-271-273	255-257
Devlet Tahvili	Borsa Rayıcı	263-279	112
Dönem Kârı/Geçmiş Dönem Kârı	Mukayyet Bedel	265-289	570-590
Dönem Zararı/Geçmiş Dönem	Mukayyet Bedel	265-289	580-591

Zararı			
Emisyon Primleri	Mukayyet Bedel	265-289	520
Finansman Bonoları	Alış Bedeli+Dönemsel Kâr İlavesi	279	111-112
Gayrimenkul Sertifikaları	Alış Bedeli+Dönemsel Kâr İlavesi	279	111
Geçici İlmuhaberler	Alış Bedeli	279	111
Gelecek Döneme İlişkin Gelirler	Mukayyet Bedel	265-287	380-480
Gelecek Döneme İlişkin Giderler	Mukayyet Bedel	265-283	180-280
Gelir Ortaklığı Senetleri	Alış Bedeli	279	111-112
Gelir Tahakkukları	Mukayyet Bedel	265-283	181-281
Gider Tahakkukları	Mukayyet Bedel	265-287	381-481
GM ve İştirak Hissesi Sat. Kaz. Fonu	Mukayyet Bedel	265-289-KVK geç.28	549
Haklar	Mukayyet Bedel	265-289	260-268
Hazine Bonosu	Borsa Rayici	263-279	112
Hazırlık ve Geliştirme Gideri	Mukayyet Bedel	265-283-316	272-278
Hisse Senedi İptal Kârları	Mukayyet Bedel	265-289	521
Hisse Senetleri	Alış Bedeli	279	110-240-242-245
İlk Madde Malzeme	Maliyet Bedeli	262-274	150
İmalat Artıkları (ıskarta)	Emsal Bedeli	267-289	157
İpotekli Borç Senetleri	Alış Bedeli+Dönemsel Kâr İlavesi	279	111
İştiraklerden Alacaklar (Döviz)	Kur Değerlemeli Mukayyet Bedel	265-280-281	132-232
İştiraklerden Alacaklar (TL)	Mukayyet Bedel	265-281	132-232
İştiraklere Borçlar (Döviz)	Kur Değerlemeli Mukayyet Bedel	265-280-285	332-432
İştiraklere Borçlar (TL)	Mukayyet Bedel	265-285	332-432
Kâr-Zarar Ortaklığı Belgesi	Alış Bedeli	279	111
Kıdem Tazminatı Karşılığı	Mukayyet Bedel	265-288	372-472
Konsinye Mallar	Maliyet Bedeli	262-274	152-153
Konut Sertifikaları	Alış Bedeli+Dönemsel Kâr İlavesi	279	111
Kredi Kartı Slipleri	Mukayyet Bedel	265-281	108
Kuruluş ve Örgütlenme Gideri	Mukayyet Bedel	265-282-326	262-268
Madenler	Maliyet Bedeli	262-289-316	277-278
Makine ve Cihazlar	Maliyet Bedeli	262-269-270-271-272	253-257
Maliyet Giderleri Karşılığı	Mukayyet Bedel	265-288	373
Mamuller	Maliyet Bedeli	262-275	152
Maniplasyona Tabi Mallar	Maliyet Bedeli	262-274	151-153
Menkul Kıymet Kuponları	Mukayyet Bedel	266-286	108

Mevduat (Vadesiz -Döviz)	Kur Değerlemeli Mukayyet Bedel	265-280-281	102
Mevduat (Vadesiz TL)	Mukayyet Bedel	265-281	102
Mevduat (Vadeli-Döviz)	Kur Değerlemeli Ve Kıst Dönem Faiz İlaveli Mukayyet Bedel	265-280-281	102
Mevduat (Vadeli TL)	Kıst Dönem Faiz İlaveli Mukayyet Bedel	265-281	102
Nakit Paralar (Döviz)	İtibari Değer+Kur Değerlemesi	266-280-284	100
Nakit Paralar (TL)	İtibari Kıymet	266-284	100
Ortaklara Borçlar (Döviz)	Kur Değerlemeli Mukayyet Bedel	265-280-285	331-431
Ortaklara Borçlar (TL)	Mukayyet Bedel	265-285	331-431
Ortaklardan Alacaklar (Döviz)	Kur Değerlemeli Mukayyet Bedel	265-280-281	131-231
Ortaklardan Alacaklar (TL)	Mukayyet Bedel	265-281	131-231
Özel Maliyetler	Maliyet Bedeli	262-272-327	264-268
Özsermaye	Mukayyet Bedel	265-289	500-501
Personelden Alacaklar (Döviz)	Kur Değerlemeli Mukayyet Bedel	265-280-281	135-235
Personelden Alacaklar (TL)	Mukayyet Bedel	265-281	135-235
Personele Borçlar (Döviz)	Kur Değerlemeli Mukayyet Bedel	265-280-285	335
Personele Borçlar (TL)	Mukayyet Bedel	265-285	335
Satıcılara Borçlar (Döviz)	Kur Değerlemeli Mukayyet Bedel	265-280-285	320-420
Satıcılara Borçlar (TL)	Mukayyet Bedel	265-285	320-420
Satılacak Sabit Kıymetler	Mukayyet Bedel	265-289	157
Sayım ve Tesellüm Fazlaları	Mukayyet Bedel	265-289	397
Sayım ve Tesellüm Noksanları	Mukayyet Bedel	265-289	197
Sermaye İtfâ Fonu	Mukayyet Bedel	265-289-325	549
Şerefiye	Mukayyet Bedel	265-289	261-268
Şüpheli Alacaklar	Tasarruf Değeri	264-281-323	128-129-138-139-229-239
Tahvil Anapara ve Faizler Ödemeleri	İtibari Değer, Mukayyet Bedel	265-266-285-286	304
Tahviller (aktif kıymet)	Alış Bedeli+Dönemsel Kâr İlavesi	279	111-112
Taşıtlar	Maliyet Bedeli	262-269-270-272	254-257
Tesisler	Maliyet Bedeli	262-269-270-271-272	253-257
Ticari Mallar	Maliyet Bedeli	262-274	153
Varlığa Dayalı Menkul Kıymetler	Alış Bedeli+Dönemsel Kâr İlavesi	279	111
Vazgeçilen Borçlar Fonu	Mukayyet Bedel	265-289-324	549
Vergi Alacakları (Geçici V.,	Mukayyet Bedel	265-289	190-191-192-193-

KDV)			292
Vergi Karşılığı	Mukayyet Bedel	265-288	370-371
Vergi ve Diğer Kamusal Borçlar (KDV, Kazanç V. SSK Primi)	Mukayyet Bedel	265-289	360-361-391-392-492-493
Verilen Avanslar (Döviz)	Kur Değerlemeli Mukayyet Bedel	265-283-281	159-195-196-259-269-279
Verilen Avanslar (TL)	Mukayyet Bedel	265-281-283	159-195-196-259-269-279
Verilen Depozito ve Teminatlar (Döviz)	Kur Değerlemeli Mukayyet Bedel	265-280-281	126-226
Verilen Depozito ve Teminatlar (TL)	Mukayyet Bedel	265-281	126-226
Yapılmakta Olan Yatırımlar	Mukayyet Bedel	265-289	258
Yarımamul	Maliyet Bedeli	262-275	151
Yatırım Fonu Katılma Belgesi (A tipi)	Alış Bedeli	279	111
Yatırım Fonu Katılma Belgesi (Diğer)	Borsa Rayici	263-279	111
Yedekler (Yasal, Statü, Olağanüstü)	Mukayyet Bedel	265-289	540-541-542
Yenileme Fonu	Mukayyet Bedel	265-289-328	549
Yeraltı ve Yerüstü Düzenleri	Maliyet Bedeli	262-269-270-271	251-257
Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Hasılatı	Mukayyet Bedel	265-289	350
Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım Maliyeti	Mukayyet Bedel	265-289	170
Yoldaki Paralar (Döviz)	İtibari Değer+Kur Değerlemesi	266-280-284	108
Yoldaki Paralar (TL)	İtibari Kıymet	266-284	108

Kaynak: Yaklaşım Dergisi, **Topluca Değerleme Anahtarları**, Ocak 2005 Özel Ek: Dönem Sonu işlemleri

İKİNCİ BÖLÜM

2. TÜRKİYE MUHASEBE STANDARTLARI (TMS) VE TÜRKİYE FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTLARINDAKİ (TFRS) DEĞERLEME ÖLÇÜLERİ

Bu bölümde Uluslar arası Finansal Raporlama Standartları (UFRS)'nin bire bir çevirisi konumundaki, Türkiye Muhasebe Standartları (TMS) ve Türkiye Finansal Raporlama Standartlarındaki (TFRS) değerlendirme ölçüleri açıklanacaktır.

2.1. Uluslar arası Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları

Küreselleşen Dünya'da ülke ekonomilerinin birbirlerine bağlı olması sonucu oluşan olumlu ya da olumsuz ekonomik gelişmeler, kaçınılmaz olarak tüm Dünya ülkelerini etkilemektedir. Birbirlerinden mal alıp, mal satan ülkelerin yanında, başka ülkelerde iştirakleri ya da sermayesinin tamamına sahip bulunan şirket sayısı günümüzde azımsanayamamak kadar çoktur. Bu durum rekabetin artmasına sebep olmuş, işletmelerin daha sağlam adımlar atmasını sağlamıştır. Şirketlerin faaliyetlerini devam ettirebilmeleri, yeni pazarlara açılıp yeni

müşteriler elde edebilmeleri ve yapılan ticari faaliyetin sonucunda elde edilecek kâr oranlarının yükseltilebilmesi şirketlere iyi bir muhasebe ve raporlama alt yapısı kurmalarını şart kılmıştır. Kurulan bu yapılar, o ülkenin yasaları sonucu oluşturulan muhasebe ve raporlama kurallarını uygulayarak finansal tablolar oluşturmaktadır. İşte bu durum ortak bir muhasebe dili kullanılmasını gerekli kıldı. Aynı kurallar sonrası oluşturulacak daha anlaşılabilir yapıda finansal raporlama yapılması ekonomik krizlerin yaşandığı günümüzde işletmelerin sürekliliği açısından önemlidir. Bu gereksinim sonucunda ortaya çıkan finansal raporlama standartları ülkelerin muhasebe ve finansal raporlama sistemleri arasındaki farklılığın giderilmesi açısından önem arz etmektedir.

2.1.1. Uluslar arası Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları Hakkında Genel Bilgi

Globalleşme eğilimleri çerçevesinde sınırların ortadan kalkması nedeniyle, işletmeler uluslararası nitelik kazanarak uluslararası düzeyde ekonomik faaliyetler içerisinde yer almışlardır. Böylece işletmeler yeni ekonomik fırsatlarla karşılaşmışlardır.³⁹ İşletmelerin faaliyet sonuçlarının gerçek ve doğru bir şekilde raporlanabilmesi ise tarafsız bir yaklaşım ve doğal kaynaklarla oluşmuş muhasebe uygulamaları sayesinde mümkün olmaktadır. Muhasebe uygulamalarının kaynağını ise, muhasebe temel kavramları, muhasebe ilkeleri ve muhasebe politikalarını içeren muhasebe standartları oluşturmaktadır.⁴⁰ Muhasebenin uluslararası işlerde uygulanması, Uluslararası Muhasebe Standartları (UMS)'nin oluşturulması ile mümkündür. UMS' na kısa sürede tam uyum söz konusu değildir. Fakat uyum zorunluluğu her geçen gün artmaktadır. Çünkü gerek uluslararası ticarete, gerekse uluslararası birleşme ve rekabette finansal tabloların ve muhasebe uygulamalarının uyumlu hale getirilmesi, önemli yararlar sağlamaktadır. Aksi takdirde, bir ülkenin kanunlarına istinaden hazırlanan finansal tablolar, diğer ülkelerdeki işletme ve işletme sahiplerine aynı bilgileri vermeyebilir. Bu

³⁹ Hanif Ayboğa, “Globalleşme Sürecinde Muhasebe Alanındaki Gelişmelere Ülkemizin Uyumu” **Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt:5 Sayı:8, 2002, s.42

⁴⁰ Masum Türker, “Uluslararası Denetim Standartları'na Yakınsama ve Türkiye Denetim Standartları'nın Oluşturulması”, **Muhasebe ve Denetime Bakış** , Sayı:19,(Temmuz 2006) , s.88

durum, uluslararası alanda ticari faaliyetlerin geliştirilmesini engelleyebilir.⁴¹ Bu sebeple Uluslar arası Muhasebe Standartlarının oluşturulması gerekliliği oluşmuştur.

Muhasebe standartlarının uygulamaya konulmasının işletmeler açısından önemini şöyle özetlemek mümkündür ;⁴²

a) İşletmelerin finansal performanslarını farklı dönemler itibari ile aynı bazda karşılaştırma yapmalarına ve bu karşılaştırılmanın sonuçlarına bağlı olarak işletme için hayati önem taşıyan konularda doğru kararlar almalarına yardımcı olur.

b) İşletmelerin finansal performansının doğru analizi ile ileriye yönelik gerçekçi planların oluşturulması, doğru hedef ve amaçların belirlenmesine yardımcı olur.

c) İşletme yönetimine dönemler itibariyle analiz kolaylığı sağlamanın yanında aynı sektördeki diğer firmaların finansal performanslarına dayanarak yapılan karşılaştırmalarda sağlıklı bir biçimde yorumlanmasına yardımcı olur. Ve İşletmelerin denetimlerinin kolaylaştırılmasına yardımcı olur.

Uluslararası Muhasebe Standartlarının oluşturulmasına yönelik girişimler özel kesim kuruluşları, bölgesel oluşumlar ve devletlerarası organizasyonlar tarafından yürütülmektedir. Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi (IASC), 1973 yılında Avusturya, Kanada, Fransa, Almanya, Japonya, Meksika, Hollanda, Birleşik Krallık, İrlanda ve ABD'nin profesyonel kuruluşlarının temsilcileri tarafından kurulmuştur.⁴³ Uluslararası Muhasebe Standartlarını oluşturma görevi, 1973'ten 2001 yılına kadar IASC tarafından yürütülmüştür. Ancak belirlediği standartlara uyum konusunda hiçbir yaptırım gücünün olmaması ve üye kuruluşların da çoğunun kendi ülkelerinde muhasebe standardı oluşturma yetkisine sahip olmaları nedeniyle yöneltilen eleştiriler doğrultusunda IASC muhasebe standardı belirleme görevini 2001 yılında Uluslararası Muhasebe Standartları Kuruluna (IASB- International

⁴¹ Murat Erdoğan, **Yöneticilerin Karar Verme Aracı Olarak Finansal Muhasebe**, İstanbul: Beta Basım Yayım, 2002, s.15

⁴² Başak Ataman Akgül, Hüseyin Akay, **Uluslar arası Muhasebe Standartları ve Türkiye'de Uygulama Etkinliğine İlişkin Bir Araştırma**, İstanbul: Türkmen Kitabevi, 2003, s.5

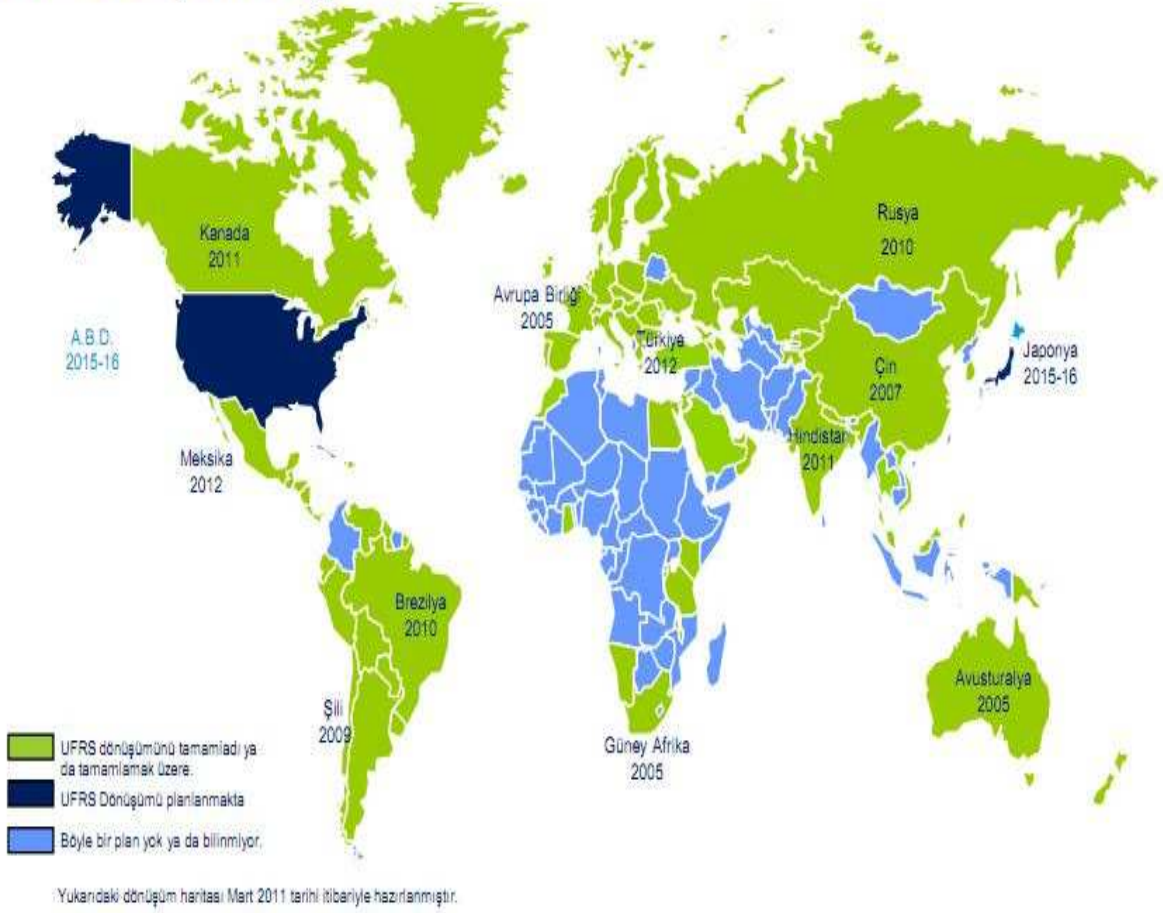
⁴³ J.Epstein Berry, Ali Mirza Abbas, **IAS 2002- Interpretation and Application of International Accounting Standards**, USA: John Wiley&Sons, 2002, s.11.

Accounting Standards Board) devretmiştir. IASB tarafından geliştirilen muhasebe standartları giderek daha fazla ülkede uygulanmaktadır. ⁴⁴ IASC adıyla görev yapan kurulun bu tarihe kadar yayınlamış olduğu standartlar Uluslar arası Muhasebe Standardı UMS (IAS) olarak tanımlanmıştır. 2001 yılından sonra IASB o güne kadar yayımlanan Uluslar arası Muhasebe Standartlarını miras olarak devralmış ve bu standartlarla ilgili uyumlaştırma ve güncelleştirme çalışmalarını başlatmıştır. Yeni yürürlüğü konan standartlar ise, Uluslar arası Finansal Raporlama Standardı – UFRS (IFRS) adı altında yeni numara verilerek yayımlanmaktadır. Bütün Standartlar (IAS ve IFRS’ler) Uluslar arası Finansal Raporlama Standartları olarak tanımlanmıştır. Dolayısıyla, finansal raporlama standartları kapsamında, Uluslar arası Muhasebe Standartları (IAS), Uluslar arası Finansal Raporlama Standartları (IFRS) ve yorumları (IFRIC) yer almaktadır. ⁴⁵

⁴⁴ Orhan Çelik, “Uluslar arası Muhasebe Standartlarına İlişkin gelişmeler: Dünya ve Türkiye” (Çevrimiçi) http://dosya.izsmmmo.com/documan/TMSS_XII_BILDIRILER/orhan_celik.doc (Erişim Tarihi: 10.08.2010)

⁴⁵ Nalan Akdoğan, “Türkiye Muhasebe/Finansal Raporlama Standartlarının Uygulanma Süreci: Sorunlar,Çözüm Önerileri ”, **Mali Çözüm**, Sayı:80, (Mart-Nisan 2007) s.102

UFRS Dönüşüm Dünya Haritası

Kaynak: Deloitte, Yeni TTK ve UFRS uyumlu TMS'ye geçiş,
http://www.denetimnet.net/UserFiles/Documents/2011/Yeni_TTK_ve_UFRS_uyumlu_TMS_ve_gecis.pdf
(Erişim:01.09.2011)

Şekil 2: UFRS Dünya Dönüşüm Haritası (Mart 2011)

2.1.2. Uluslar arası Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartlarının Ülkemizdeki Gelişimi

Türkiye'de muhasebe uygulamalarını genelde Türk Ticaret Kanunu ile Vergi Usul Kanunu'ndaki hükümlerin yönlendirdiğini, ancak bu konulardaki hükümlerin ihtiyaca cevap vermediği veya uygun bulunmadığı durumlarda, yasal statüye sahip bazı kuruluşların kendi etki alanlarına giren işletmeler için, muhasebe uygulamalarını yönlendirici çalışmalar yaptığı görülmektedir. Ancak, getirilen düzenlemelerin temel amacı, vergi değerlendirme işlemine

bağlı olduğundan, vergi hukukuna uygun olarak hazırlanan finansal tablo ve raporların, ilgililere yararlı olacak bilgilerin tamamını sunduğu söylenemez. Türkiye'deki muhasebe uygulamalarının vergi hukuku tarafından etkilendiğini belirtmek gerekir.⁴⁶

Muhasebe mesleğini düzenleyen 3568 sayılı Serbest Muhasebe (SM) Serbest Muhasebeci Mali Müşavir (SMMM) ve Yeminli Mali Müşavir (YMM)'lik kanununun kabul edildiği 1989 yılından bu yana muhasebe standartları ile ilgili gereksinim daha belirgin duruma gelmiştir. Bunun sonucunda, 1994 yılında Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB) uluslararası muhasebe standartları ile uyumlu standartlar geliştirecek ve muhasebe bilgileri ile ilgili tüm tarafların temsil edildiği özerk bir yapı olan Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu (TMUDESK)' unu kurmuştur. Yetkilerini devrettiği 2001 yılına kadar TMUDESK bünyesinde 19 adet Türkiye Muhasebe Standardı geliştirilmiştir. Yasal dayanağı 1999 yılında oluşturulmuş olan Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu'nun (TMSK) Nisan 2002 tarihinde faaliyete geçmesi ile daha önce TMUDESK' in yayımladığı standartların tümünü taslak metin olarak kabul etmiş ve internet sitesinde kamuoyunun görüşlerine açmıştır.⁴⁷ Ülkemizde muhasebede standartlaşma eksikliğini giderecek, uluslararası platformda geçerli olacak muhasebe standartlarını üretecek ve kullanımını sağlayacak, yaptırım gücü olan devlet desteğinde kuruluşa duyulan gereksinimin giderilmesi, Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu'nun oluşumu ile amaçlanmıştır.⁴⁸ Böylece Türkiye'de muhasebe standartları çıkartma yetkisi tek bir kuruluşa verilerek bu konuda önemli bir adım atılmıştır. Kurul'un kuruluş gerekçesi, "Denetlenmiş finansal tabloların sunumunda; finansal tabloların ihtiyaca uygun, gerçek, güvenilir, dengeli, karşılaştırılabilir ve anlaşılabilir nitelikte olmaları için ulusal muhasebe ilkelerinin gelişmesini ve benimsenmesini sağlayacak ve kamu yararı için uygulanacak ulusal muhasebe standartlarını saptamak ve yayımlamaktır."⁴⁹ TMSK Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarını set olarak aynen uygulama konusunda ilke kararını almış ve IASB'le yapılan telif hakkı sözleşmesi kapsamında uluslararası muhasebe standartlarının Türkçe çevirilerini Türk Muhasebe Standartları olarak resmi gazetede

⁴⁶ Yahya Arıkan, "Uluslararası Muhasebe Standartları ve Türkiye Uygulaması," , **Mali Çözüm**, Sayı:36, Mayıs-Haziran 1996, s.61

⁴⁷ Cemal Elitaş, "Türkiye Muhasebe Standartları / Türkiye Finansal Raporlama Standartlarının Benimsenmesinin Bazı Temel Finansal Oranlar Üzerindeki Etkisi Üzerine Uygulamaları Değerlendirme" , **Muhasebe ve Denetime Bakış**, Sayı:30, 2010, s.61

⁴⁸ Serpil Bostancı, "Küreselleşen Muhasebede Standartlaşma ve Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu", **Mali Çözüm**, Sayı:59, Nisan-Mayıs-Haziran 2002) s.22

⁴⁹ Cemal İbiş, Serdar Özkan "Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS)'na Genel Bakış", **Mali Çözüm**, Sayı:74, (Ocak-Şubat-Mart 2006) s.33

yayımlamıştır.⁵⁰ Türkiye Muhasebe Standartlarının, uluslar arası alanda geçerlilik kazanması yani IFRS'e uyumlu olduğunun kabul edilmesi ancak IFRS setindeki standartların tamamına uyumlu olabilmesi ile mümkün olabilmektedir. TMSK ile IFRS Vakfı arasında yapılan telif ve lisans anlaşmaları çerçevesinde, TMSK tarafından resmi bir Türkçe çeviri yapılmış olup gelişmelere paralel olarak güncelliği sürekli olarak sağlanmaktadır.⁵¹ IASB tarafından yayınlanan standartlar ile TMSK tarafından yayınlanan standartlar arasındaki tek fark tercüme çalışmaları nedeniyle yayınlanma tarihlerinden kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla dünyada yaşanan UFRS ile ilgili gelişmeler eş zamanlı olarak Türkiye Muhasebe Standartları'na da yansımaktadır.⁵²

Bu tez hazırlandığı dönemde 02.11.2011 sayılı resmi gazetede yayınlanan 660 sayılı Kanun hükmünde kararname⁵³ ile TMSK'nın yetki ve sorumlulukları, Kamu Gözetimi Muhasebe Ve Denetim Standartları Kurumu'na aktarılmıştır.

2.1.3. Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları

TMSK tarafından şu ana kadar 1 adet Kavramsal Çerçeve, 39 adet TMS/TFRS ve 27 adet Yorum karara bağlanarak Resmi Gazetede yayımlanmış bulunmaktadır. Bu düzenlemelerden TMS 14 ve TMS 30, muhtelif tarihlerde yayımlanan Tebliğler çerçevesinde yürürlükten kaldırılmıştır. Ayrıca TMS 1, TMS 23, TMS 27, TFRS 1 ve TFRS 3 yeni halleriyle yürürlükte bulunmaktadır. TMSK tarafından TMS/TFRS adıyla yayımlanmakta olan Standartlar, IASB tarafından yayımlanan Standart ve yorumlarla bire bir uyumludur. Türkiye Muhasebe Standartları (TMS) Seti; Kavramsal Çerçeve, Türkiye Muhasebe Standartları, Türkiye Finansal Raporlama Standartları, TMS Yorumları ve TFRS Yorumları'ndan oluşmaktadır.

TMSK tarafından yayınlanıp yürürlükte olan TMS/TFRS seti aşağıdaki gibidir.

⁵⁰ Akdoğan, a.g.m.,s.102

⁵¹ TMSK, **Faaliyet Raporu 2010**, s.26

⁵² Deloitte, **URFS Cep kitapçığı 2010**, İstanbul: Deloitte Yayınları, 2010 s.5

⁵³ <http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/11/20111102.htm&main=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/11/20111102.htm> (Erişim Tarihi: 03.11.2011)

Tablo 2. Son halleriyle Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları (Güncelleme Tarihi: 22.03.2011)

TMS/TFRS SETİ
<i>TÜRKİYE FİNANSAL MUHASEBE STANDARTLARI</i>
Finansal Raporlamaya İlişkin Kavramsal Çerçeve
TFRS 1 Türkiye Finansal Raporlama Standartlarının İlk Uygulaması
TFRS 2 Hisse Bazlı Ödemeler
TFRS 3 İşletme Birleşmeleri
TFRS 4 Sigorta Sözleşmeleri
TFRS 5 Satış Amaçlı Elde Tutulan Duran Varlıklar ve Durdurulan Faaliyetler
TFRS 6 Maden Kaynaklarının Araştırılması ve Değerlendirilmesi
TFRS 7 Finansal Araçlar: Açıklamalar
TFRS 8 Faaliyet Bölümleri
TFRS 9 Finansal Araçlar
<i>TÜRKİYE MUHASEBE STANDARTLARI</i>
TMS 1 Finansal Tabloların Sunuluşu
TMS 2 Stoklar
TMS 7 Nakit Akış Tablosu
TMS 8 Muhasebe Politikaları, Muhasebe Tahminlerinde Değişiklikler ve Hatalar
TMS 10 Raporlama Döneminden (Bilanço Tarihinden) Sonraki Olaylar
TMS 11 İnşaat Sözleşmeleri
TMS 12 Gelir Vergileri
TMS 16 Maddi Duran Varlıklar
TMS 17 Kiralama İşlemleri
TMS 18 Hasılat
TMS 19 Çalışanlara Sağlanan Faydalar
TMS 20 Devlet Teşviklerinin Muhasebeleştirilmesi ve Devlet Yardımlarının Açıklanması
TMS 21 Kur Değişiminin Etkileri
TMS 23 Borçlanma Maliyetleri
TMS 24 İlişkili Taraf Açıklamaları
TMS 26 Emeklilik Fayda Planlarında Muhasebeleştirme ve Raporlama
TMS 27 Konsolide ve Bireysel Finansal Tablolar
TMS 28 İştiraklerdeki Yatırımlar
TMS 29 Yüksek Enflasyonlu Ekonomilerde Finansal Raporlama
TMS 31 İş Ortaklıklarındaki Paylar
TMS 32 Finansal Araçlar: Sunum
TMS 33 Hisse Başına Kazanç
TMS 34 Ara Dönem Finansal Raporlama
TMS 36 Varlıklarda Değer Düşüklüğü

TMS 37 Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar
TMS 38 Maddi Olmayan Duran Varlıklar
TMS 39 Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçme
TMS 40 Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller
TMS 41 Tarımsal Faaliyetler
TFRS Yorum 1 Hizmetten Çekme, Restorasyon ve Benzeri Mevcut Yükümlülüklerdeki Değişiklikler
TFRS Yorum 2 Üyelerin Kooperatif İşletmelerdeki Hisseleri ve Benzeri Finansal Araçlar
TFRS Yorum 4 Bir Anlaşmanın Kiralama İşlemi İçerip İçermediğinin Belirlenmesi
TFRS Yorum 5 Hizmetten Çekme, Restorasyon ve Çevre Rehabilitasyon Fonlarından Kaynaklanan Paylar Üzerindeki Haklar
TFRS Yorum 6 Özel Bir Piyasaya Katılımdan Doğan Yükümlülükler - Atık Elektrikli ve Elektronik Aletler
TFRS Yorum 7 TMS 29 Yüksek Enflasyonlu Ekonomilerde Finansal Raporlama Standardı Kapsamında Düzeltme Yaklaşımının Uygulanması
TFRS Yorum 10 Ara Dönem Finansal Raporlama ve Değer Düşüklüğü
TFRS Yorum 12 İmtiyazlı Hizmet Anlaşmaları
TFRS Yorum 13 Müşteri Sadakat Programları
TFRS Yorum 14 TMS 19 - Tanımlanmış Fayda Varlığının Sınırı, Asgari Fonlama Koşulları ve Bu Koşulların Birbiri ile Etkileşimi
TFRS Yorum 15 Gayrimenkul İnşaat Anlaşmaları
TFRS Yorum 16 Yurtdışındaki İşletmede Bulunan Net Yatırımın Finansal Riskten Korunması
TFRS Yorum 17 Nakit Dışı Varlıkların Ortaklara Dağıtımı
TFRS Yorum 18 Müşterilerden Varlık Transferleri
TFRS Yorum 19 Finansal Borçların Öz kaynağa Dayalı Finansal Araçlarla Ödenmesi
TMS Yorum 10 Devlet Yardımları - İşletme Faaliyetleri ile Özel Bir İlişkisi Bulunmayanlar
TMS Yorum 12 Konsolidasyon - Özel Amaçlı İşletmeler
TMS Yorum 13 Müştereken Kontrol Edilen İşletmeler - Ortak Girişimcilerin Parasal Olmayan Katılım Payları
TMS Yorum 15 Faaliyet Kiralamaları - Teşvikler
TMS Yorum 25 Gelir Vergileri - İşletmenin veya Hissedarlarının Vergi Statüsündeki Değişiklikler
TMS Yorum 27 Yasal Açıdan Kiralama Görünümündeki İşlemlerin Özünün Değerlendirilmesi
TMS Yorum 29 İmtiyazlı Hizmet Anlaşmaları-Açıklamalar
TMS Yorum 31 Hasılat - Reklam Hizmetleri İçeren Takas (Barter) İşlemleri
TMS Yorum 32 Maddi Olmayan Duran Varlıklar - İnternet Sitesi Maliyetleri

Kaynak: www.tmsk.org.tr

Finansal Tabloların Sunuluşuna İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 1), gereğince TFRS/TMS 'leri uygulayacak işletmeler, finansal tablolarının önceki dönemin finansal tablolarıyla ve diğer işletmelerin finansal tablolarıyla karşılaştırılmasına olanak verecek

biçimde sunulması için genel amaçlı finansal tablolar seti hazırlamak zorundadır. Bu set şu tablolardan oluşmaktadır;

- Dönem sonu finansal durum tablosu (bilanço)
- Gelir tablosu
- Öz kaynak değişim tablosu
- Nakit akış tablosu ve
- Önemli muhasebe politikalarını özetleyen dipnotlar ve diğer açıklayıcı notlar.

UFRS'lerin Türkiye'ye uyarlanması ikinci önemli adım, Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) tarafından 9 Nisan 2008'de çıkartılan tebliğ olan "Sermaye Piyasasında Finansal Raporlamaya İlişkin Esaslar" (Seri XI No:29, Resmi Gazete No: 26842)'dir. Bu tebliğ gereği, SPK esaslarına tabi firmaların finansal tablo ve eklerini Avrupa Birliği (AB) tarafından da kabul edilen UFRS'lere göre düzenlemeleri yasal bir gereklilik haline gelmiştir.⁵⁴ Ülke olarak katılmayı hedeflediğimiz Avrupa Birliği ise, borsaya kote şirketler, Bankalar ve sigorta şirketleri için zorunlu olmak üzere 2005 yılından itibaren UFRS uygulamasına geçmiştir.⁵⁵ Ayrıca, Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulunca yayımlanan Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler için Finansal Raporlama Standardı da (IFRS for SMEs) KOBİ TFRS adı altında yayımlanmış bulunmaktadır.⁵⁶ UMS ve UFRS 'ler muhasebenin ortak bir dil olarak kullanılmasında önemli rol oynamaktadır. Bu standartlara uygun olarak hazırlanan finansal tabloların gerçeğe uygun sunumu sağlaması amaç edinilmiş olup, bu standartlar mevcut muhasebe uygulamalarına göre hazırlanan finansal tablolara önemli yenilikler getirmektedir.⁵⁷

2.1.4. Yeni Türk Ticaret Kanunu ve Muhasebe Standartları

⁵⁴ Mustafa Aysan "Uluslar arası Finansal Raporlama Standartlarına Ulusal Uyum",**12. Dünya Muhasebe Tarihçileri Kongresi**, İstanbul, 20-14 Temmuz 2008 Ana oturum bildiris

⁵⁵ Veysi Seviğ "Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu'nun Görevleri", **Dünya Gazetesi**, 30.01.2006

⁵⁶ www.tmsk.org.tr

⁵⁷ Metin Atmaca, "Uluslararası Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartlarının işletmelerin finansal analizine etkilerini değerlendirmeye yönelik bir araştırma ", **Marmara Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt:XXVIII Sayı:I, 2010 s.545.

6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu (TTK), 1 Ocak 1957 tarihinden bugüne kadar yürürlükte olan ve 54 yıldır ticari ve ekonomik yaşama ait hukuki ilişkilerin önemli bir bölümünü düzenlemiştir. Günümüzde uluslararası ekonomik ve ticari ilişkilerin gelişmesi AB müktesebatına uyum sağlanması süreci eski TTK'nın değiştirilmesini gerekli kılmıştır.⁵⁸ Yeni yasa için 1999 yılında çalışmalar başlatılmıştır. Bu çalışmalar neticesinde Adalet Bakanlığı'nca hazırlanan ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'na arzı Bakanlar Kurulu'nca 17.10.2005 tarihinde kararlaştırılan "Türk Ticaret Kanunu Tasarısı" ve "Gerekçesi" 09.11.2005 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'na gönderilmiştir.⁵⁹

Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Adalet Komisyonunca 1535 madde olarak düzenlenip Genel Kurula sunulan TTK taslağı, Meclis Genel Kurulunda görüşülerek 13.01.2011 tarih ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu olarak yasalaştı.

Ticaret Kanunu 14 Şubat 2011'de Resmi Gazetede yayımlanmıştır. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ve 6103 sayılı Türk Ticaret Kanununun yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'da belirtildiği üzere Yeni Türk Ticaret Kanunu, - iki grup hüküm müstesna - 1 Temmuz 2012'de yürürlüğe girecektir.

a) Birinci grubu sermaye ortaklıklarının bilgi toplumu hizmetlerine özgülemek amacıyla açacakları internet sitesine ilişkin hükümler oluşturmaktadır. İnternet sitesi, modern ticaret hukukunun kullandığı bir bilgi açıklama aracıdır. Sermaye ortaklıklarının pay sahiplerini veya ortaklarını, işçilerini, tedarikçilerini; tahvil, finansman bonosu vs. gibi borçlanma senedi alacaklılarını, nihayet yatırımcıları ilgilendiren seçilmiş bilgiler bu sitede yer alacaktır. İşte bu mekanizmaya ait hükümler 1 Temmuz 2013'den itibaren uygulanacaktır.

b) İkinci grup, sermaye şirketlerinin Uluslararası Denetleme Standartlarının özdeşi olan Türkiye Denetleme Standartlarına göre denetlenmesi hakkındaki hükümlerle finansal raporlama standartlarından meydana gelir. Gerçek ile tüzel kişi tacirlerin Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'nın (IFRS) özdeşi olan Türkiye Muhasebe Standartları'na tabi

⁵⁸ Yahya Arıkan, "Yaşanan Ekonomik Gelişmelerin, Yeni TTK ve Yapılan Yasal Düzenlemelerin Işığında, Muhasebe Mesleğinde Yeni İş Alanları", **Mali Çözüm**, Sayı:102, (Kasım-Aralık 2010) s.7

⁵⁹ Şeref Demir, "Türk Ticaret Kanunundaki Değişikliklerin Muhasebe ve Vergilendirme Yönüyle Değerlendirilmesi", **Mali Çözüm**, Sayı:104, (Mart-Nisan 2011) s.44

olmasını öngören finansal raporlamaya ilişkin düzenlemeler 1 Ocak 2013'den itibaren geçerli olacaktır.⁶⁰

Kanun, Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu'nu ("TMSK"), Türkiye Muhasebe Standartları'nın ("TMS") tespit edilip, yayımlanmasında tek ve münhasır yetkili kurum olarak kabul etmiş, TMSK'ya buna uygun tekel yetkileri vermiştir. Amaç:

- Şirketlerimizin uluslararası piyasalarda kabul gören finansal raporlamayı kullanmalarını sağlamak, onların bu piyasaların aktörleri olmalarının yollarını açmak,
- Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'na ("IFRS/UFRS") özdeş TMS'lerin yayımlanmasını gerçekleştirmek,
- Türk işletmelerinin bu alanda uluslararası pazarların dilini konuşmasını sağlayarak Türk işletmelerinin sürdürülebilir rekabet gücünü artırmak,
- Bu suretle, Türkiye'yi ekonomide stratejik derinliği olan politikalara ulaştırmaktır.⁶¹

Hiç şüphesiz ki yeni kanunun da zaman içerisinde yanlışları, eksikleri Türk ticari yaşantısına uyumsuz yönleri mutlaka ortaya çıkacaktır ve zaman içerisinde yasa koyucu tarafından kanuna gerekli müdahaleler yapılacaktır. Ancak bir kanunun başarılı olup

⁶⁰ Ünal Tekinalp, **Yeni Türk Ticaret Kanunu Geleceği Hazırlayan Bir Düzenleme**, İstanbul: Pricewaterhousecoopers Yay., 2011, s.20

⁶¹ (Çevrimiçi) <http://www.denetimnet.net/Pages/Yeni-TTK.aspx> (Erişim Tarihi: 16.08.2011)

olmadığını belirleyen temel ölçüt uygulamadır. Bu noktada en büyük iş uygulamacılara düşmektedir.⁶²

TTK'nun birinci kitabının beşinci kısmında belirtildiği üzere 1 Ocak 2013 tarihinden itibaren defter tutup, finansal tablolarını düzenlerken TMS'yi uygulamak zorunda olacak Gerçek ve Tüzel kişilerle ilgili TTK'nun 88.maddesindeki hüküm şu şekildedir.⁶³

MADDE 88- (1) 64 ilâ 88 inci madde hükümlerine tabi gerçek ve tüzel kişiler gerek ticari defterlerini tutarken, gerek münferit ve konsolide finansal tablolarını düzenlerken, Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu tarafından yayımlanan, Türkiye Muhasebe Standartlarına, kavramsal çerçevede yer alan muhasebe ilkelerine ve bunların ayrılmaz parçası olan yorumlara aynen uymak ve bunları uygulamak zorundadırlar. 514 ilâ 528 inci maddeler ile Kanunun ilgili diğer hükümleri saklıdır.

(2) Bu düzenlemeler, uygulamada birliği sağlamak ve finansal tablolara milletlerarası pazarlarda geçerlilik kazandırmak amacıyla, Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına tam uyumlu olacak şekilde, yalnız Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu tarafından belirlenir ve yayımlanır.

(3) Türkiye Muhasebe Standartları Kurulunca, değişik ölçütteki işletmeler ve sektörler için, Uluslararası Finansal Raporlama Standartları tarafından farklı düzenlemelere izin verildiği hâllerde özel ve istisnai standartlar konulabilir; bunları uygulayanlar, söz konusu durumu finansal tablo dipnotlarında açıklarlar.

(4) Kanunlarla, belirli alanları düzenlemek ve denetlemek üzere kurulmuş bulunan kurum ve kurullar, Türkiye Muhasebe Standartlarına uygun olmak ve Türkiye Muhasebe Standartları Kurulunun onayını almak şartıyla, kendi alanları için geçerli olacak standartlar ile ilgili olarak ayrıntıya ilişkin, sınırlı düzenlemeleri yapabilirler.

(5) Türkiye Muhasebe Standartlarında hüküm bulunmayan hâllerde, ilgili oldukları alan dikkate alınarak, dördüncü fıkrada belirtilen ayrıntıya ilişkin düzenleme, ilgili düzenlemede

⁶² Bumin Doğrusöz, **Türk Ticaret Kanunu Önsöz**, İSMMMO Mevzuat Serisi, İstanbul: İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Yayınları, 2011, s.8

⁶³TBMM, Türk Ticaret Kanunu, (Çevrimiçi) <http://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k6102.html>, (Erişim Tarihi: 23.07.2011), s.20-21.

de hüküm bulunmadığı takdirde milletlerarası uygulamada genel kabul gören muhasebe ilkeleri uygulanır.

2.2. Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartlarında Değerleme Ölçüleri

Standartlar kural bazlı değil, ilke bazlıdır. Yani metinlerde temel nitelikteki ilkeler belirlenmekte; uygulayıcılardan içinde buldukları duruma göre, alternatif yollarla da olsa istenen sonuca ulaşması istenmektedir. Bu nedenle standartların hemen hemen hepsinde işletme yönetimine birden fazla muhasebe politikası ve değerlendirme seçeneği önerilmektedir.⁶⁴ Finansal tabloların kendilerinden beklenen görevi yerine getirebilmeleri için bu tablolarda sunulan bilgilerin ihtiyaca uygun, güvenilir, anlaşılabilir ve karşılaştırılabilir niteliksel özelliklere sahip olması gerekir. Finansal tablolar varlık ve borçların değerlemesinden kullanılan değerlendirme esaslarının bir sonucu olduğu için varlık ve borçların değerlemesinde kullanılan değerlendirme esaslarının da söz konusu niteliksel özelliklere sahip olması gerekir. Dolayısıyla söz konusu niteliksel özellikler alternatif değerlendirme esasları arasında seçim yaparken değerlendirme kriteri olarak kullanılabilir.⁶⁵

2.2.1. Kavramsal Çerçeve

Finansal Raporlamaya İlişkin Kavramsal Çerçeve,⁶⁶ TMSK tarafından yayınlanan, Finansal Raporlamaya İlişkin Kavramsal Çerçeve metninde de açıkça belirtildiği üzere bir standart değildir. Buna karşın gerçek ve tüzel kişiler ticari defterlerini tutarlarken TTK'nın 88. Maddesine göre Kavramsal Çerçevadaki muhasebe ilkelerine uymak zorundadır.

TFRS'nin uygulanmasından önce “Kavramsal Çerçeve” iyi anlaşılmalıdır. Çünkü TFRS'nin çeşitli finansal tablo kalemlerinin ölçülmesi ile ilgili olarak kural koyma şekli, VUK ve tebliğlerinin kesin hükümlerinden farklıdır. TFRS kesin hükümler içermez, kural

⁶⁴ Akın Akbulut vd., **TMS/TFRS/KOBİ Standartlarına Göre Hesaplanan Ticari Kârdan Mali Kâra Geçiş**, Ankara: TÜRMOB Yayınları, 2011, s. 19

⁶⁵ Hikmet Ulsan “ Finansal Raporlama Açısından Değerleme”, **Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt:16,Sayı:2, 2007 s.540

⁶⁶ Bundan sonra sadece Kavramsal Çerçeve olarak anılacaktır.

temelli değil, ilke temellidir. TFRS’de, finansal tablo kalemlerinin değerlemesinde, çoğu durumda bu tabloları hazırlayanların kendi yargılarını kullanmalarına müsaade edilmektedir.⁶⁷

Kavramsal Çerçevenin amacı; Çerçeve metninde şu şekilde belirtilmiştir.⁶⁸

- a) Kurul’a yeni Standartları geliştirmede ve mevcut Standartları gözden geçirmede yardımcı olmak,
- b) Standartların izin verdiği alternatif muhasebe yöntemlerinin azaltılmasına yönelik bir temel oluşturmak suretiyle Kurul’a finansal tabloların sunumuna ilişkin kuralların, muhasebe standartlarının ve uygulama usullerinin uyumlaştırılması konusunda yardımcı olmak,
- c) Kendi görev alanları dâhilinde muhasebe kural ve uygulamalarını belirleyebilen otoritelere yardımcı olmak,
- d) Finansal tablolarını Standartlara göre hazırlayanlara, Standartların uygulanmasında ve henüz herhangi bir Standartların kapsamına girmeyen konularda yardımcı olmak,
- e) Bağımsız denetçilere, finansal tabloların Standartlara uygun olup olmadığı konusundaki görüşlerini belirlemelerinde yardımcı olmak,
- f) Finansal tablo kullanıcılarına, Standartlara uygun olarak hazırlanmış olan finansal tablolarda yer alan bilgileri yorumlamalarında yardımcı olmak ve
- g) Kurul’un çalışmaları konusuna ilgi duyanlara Standartları belirlemedeki yaklaşımı konusunda bilgi sağlamaktır.

⁶⁷ Cemal İbiş vd., **Seçilmiş Türkiye Finansal Raporlama Standartları: Açıklamalar ve Uygulamalar**, İstanbul: İSMMMO, 2009, s. 12

⁶⁸ TMSK Kavramsal Çerçeve Metni

2.2.2. Ölçüm Kavramı

Ölçüm kavramı; Ölçmek işi, Ölçerek elde edilen sonuç ve Ölçümleme sonucu takdir gibi anlamlar taşımaktadır.⁶⁹ Kavramsal çerçevede ise ölçüm değerlendirme kavramını ifade etmektedir ve şu şekilde tanımlanmıştır; Değerleme (Ölçüm) ; finansal tablolarda yer alan unsurların bilançoda ve gelir tablosunda tahakkuk ettirilecekleri ve gösterilecekleri parasal tutarların belirlenmesi işlemini ifade eder. Bu işlem uygulanacak ölçüm esasının da seçilmesini içerir.⁷⁰ Değerleme Uluslar arası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC) tarafından hazırlanan el kitabında şu şekilde tanımlanmaktadır; bir varlık, bir yükümlülük ya da bir işletmenin tamamı için gelecekteki gelişmeleri uygun metodolojilerin ve tekniklerin uygulanması ile ilgili olarak varsayımlarda bulunulması ve belli bir değer ya da değerler yelpazesinin tahminini yapmak için her ikisinin bir kombinasyonundan oluşur.⁷¹

2.2.3. Değerlemede Amaç

Muhasebe standartlarına göre finansal tabloların amacı, çeşitli kullanıcıların ekonomik kararlar verirken faydalanmaları için işletmenin finansal durumu, performansı (faaliyet sonuçları) ve finansal durumundaki değişiklikler hakkında bilgi sağlamak olarak ifade edilmektedir. Finansal tablolarda sunulan bilgileri kullananlar; mevcut ve potansiyel yatırımcılar, çalışanlar, kreditorler, satıcılar, müşteriler, finansal analistler ve devlettir. Finansal tablolarda sunulan bilgilerin tüm kullanıcı kesimin bilgi ihtiyacını karşılaması gerekmektedir.⁷² Değerleme olayının gerçekleşmesi için kuşkusuz değerlemeye tabi tutulacak ekonomik bir varlığın (kanuni deyim ile iktisadi kıymetin) mevcudiyeti şarttır.⁷³ Varlık ve yükümlülüklerin değerini en yakın bir şekilde belirleyebilmenin temel şartı uygun değerlendirme

⁶⁹ (Çevrimiçi) <http://www.tdksozluk.com/s/%F61%E7%FCm/> (Erişim Tarihi: 02.09.2011)

⁷⁰ TMSK Kavramsal Çerçeve, www.tmsk.org.tr

⁷¹ IFAC, Çeviren:Yıldız Öztürk, **Profesyonel Muhasebeciler İçin Etik Kurallar El Kitabı**, Ankara: TÜRMOB Yayınları, Yayın No:402, 2010, s.98

⁷² Remzi Örtten, Hasan Kaval, Aydın Karapınar, **Türkiye Muhasebe Finansal Raporlama Standartları Uygulama ve Yorumları**, Ankara: Gazi Kitapevi, 2008, s.65.

⁷³ Bünyamin Öztürk, **Dönem Sonu Envanter ve Değerleme İşlemleri**, Ankara: Maliye ve Hukuk Yayınları, 2006, s.8

ölçüsünün seçilmesidir. Muhasebe ve finansal raporlama standartlarındaki temel kaygıda budur.⁷⁴

2.2.4. Kavramsal Çerçeve Geçen Değerleme Esasları

TFR/TMS'lerin uygulanmasını kolaylaştıran Kavramsal Çerçeve metninde finansal tabloların unsurlarının ölçüm esasları, başlığıyla yer alan değerlendirme esasları konusunda da bir çerçeve çizilmektedir. Finansal tablolarda değişik derecelerde ve değişik bileşimlerde kullanılan birkaç farklı ölçüm esası vardır. Bu ölçüm esasları aşağıda belirtilenleri içerir.

- Tarihi Maliyet Bedeli
- Cari Maliyet (Yenileme Maliyeti)
- Gerçekleşebilir Değer
- Kullanım Değeri (Bugünkü Değer)

Kavramsal Çerçevenin dördüncü bölümünde yer alan bu değerlendirme ölçüleri kısaca şu şekilde açıklanmaktadır.

(a) Tarihi Maliyet: Varlıklar elde edildikleri tarihte alımları için ödenen nakit veya nakit benzerlerinin tutarları ile veya onlara karşılık verilen varlıkların gerçeğe uygun değerleri ile ölçümlenir. Borçlar borç karşılığında elde edilenin tutarı ile veya işletmenin normal faaliyetlerinden kaynaklanan borçlarda, örneğin, gelir vergilerinde olduğu gibi, borcun kapatılması için gereken nakit veya nakit benzerlerinin tutarı ile gösterilir.

⁷⁴ Semih Hüseyin Tokay, Ali Deran “ Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartlarında Değerleme Ölçüleri”, **Mali Çözüm**, Sayı:90,2008 s.21

(b) Cari Maliyet: Varlıklar aynı varlığın veya bu varlıkla eşdeğer olan bir varlığın alınması için hâlihazırda gereken nakit veya nakit benzerlerinin tutarı ile gösterilirler. Borçlar, yükümlülüğün kapatılması için gereken nakit ve nakit benzerlerinin ıskonto edilmemiş tutarları ile gösterilir.

(c) Gerçekleşebilir Değer (Ödeme Değeri): Varlıklar, işletmenin normal faaliyet koşullarında, bir varlığın elden çıkarılması halinde ele geçecek olan nakit ve nakit benzerlerinin tutarıdır. Borçlar, işletmenin normal faaliyet koşullarında, kapatılmaları için ödenmesi gereken nakit ve nakit benzeri değerlerin ıskonto edilmemiş tutarları ile gösterilir.

(d) Bugünkü Değer: Varlıklar, işletmenin normal faaliyet koşullarında, ileride yaratacakları net nakit girişlerinin bugünkü ıskonto edilmiş değerleri ile gösterilirler. Borçlar, işletmenin normal faaliyet koşullarında, kapatılmaları için ileride ödenmesi gereken net nakit çıkışlarının bugünkü ıskonto edilmiş değerleri ile gösterilir.

Kavramsal Çerçevenin dördüncü bölümünde ölçüler kısaca tanımlandıktan sonra değerlendirme esaslarına ilişkin işletmelerce en çok kullanılan ölçüm esasının tarihi maliyet esası olduğu vurgulanmıştır. Maliyet esası diğer değerlendirme esasları ile birlikte kullanılır. Buna karşın bazı işletmelerin tarihi maliyet esasının fiyat değişikliklerinin parasal olmayan kalemler üzerindeki etkisini göstermekte yetersiz kalması nedeniyle cari maliyet esasını kullanmakta oldukları belirtilmiştir.

2.2.5. TMS / TFRS' lerde Geçen Değerleme Ölçüleri

TMS/ TFRS 'lerdeki değerlendirme ölçüleri kavramsal çerçevede dört ana başlık halinde gruplandırılmasına karşın standartlar kapsamlı bir şekilde incelendiğinde birçok değerlendirme ölçüsünden bahsedildiği görülmektedir. Bu değerlendirme ölçülerini aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür.⁷⁵

⁷⁵ Tokay, Deran, a.g.m. ,s.29

2.2.5.1. Net Gerçekleşebilir Değer

Net gerçekleşebilir değer; işin normal akışı içinde, tahmini satış fiyatından, tahmini tamamlanma maliyeti ve satışı gerçekleştirmek için gerekli tahmini satış giderleri toplamının, düşürülmesiyle elde edilen tutarı ifade eder ve şeklinde tanımlanmıştır ve işletmeye özgü bir değer olduğu ifade edilmiştir. (TMS 2) Net gerçekleşebilir değer bazen net satış değeri ve net piyasa değeri olarak da ifade edilir.⁷⁶ Bir varlığın ticaretinin yapıldığı gerçek bir piyasadaki olası hasıllata eşit olan nakit tutarıdır ve dolayısıyla genellikle varlığın artık değerini yansıtan bir değerlendirme esasıdır.⁷⁷ Net gerçekleşebilir değeri formül olarak ifade etmek istersek aşağıdaki formülü kullanılabılır.⁷⁸

Tablo 3. Net Gerçekleşebilir Değer Hesaplama Formülü

$NGD = SF - TMM - TSG$	
NGD:	Net Gerçekleşebilir Değer
SF:	Satış Fiyatı
TMM:	Tahmini Tamamlanma Maliyeti
TSG:	Tahmini Satış Giderleri

2.2.5.2. Stokların Maliyeti

Stokların maliyeti; tüm satın alma maliyetlerini, dönüştürme maliyetlerini ve stokların mevcut durumuna ve konumuna getirilmesi için katlanılan diğer maliyetleri içerir şeklinde tanımlanmaktadır. (TMS 2) Bu ölçü kavramsal çerçevede belirtilen dört temel değerlendirme esasından tarihi maliyet esasına karşılık gelmektedir.⁷⁹

⁷⁶ IASB Discussion Paper 2005, **Measurement Bases for Financial Accounting**, (Çevrimiçi) <http://www.iasb.org/NR/rdonlyres/E1A542DB-3A19-47AC-B995-EFCFA044F3EC/0/MeasurementBasesforFinancialAccountingDPfullversion.pdf> , (Erişim Tarihi: 01.08.2011), s.85.

⁷⁷ Hikmet Uluşan, “Değerleme esasları ve finansal tabloların niteliksel özellikleri açısından incelenmesi” **Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt:8 Sayı:1, 2008, s.135

⁷⁸ Cemal İbiş vd., **Seçilmiş Türkiye finansal raporlama standartları: Açıklamalar ve uygulamalar**, İstanbul: İSMMMO, 2009, s. 97

⁷⁹ Tokay, Deran, **a.g.m.** ,s.29

2.2.5.3. Satın Alma Maliyeti

Satın alma fiyatı, ithalat vergileri ve diğer vergiler (firma tarafından vergi idaresinden iade alınabilecekler hariç) ve nakliye, yükleme boşaltma maliyetleri ile mamul, malzeme ve hizmetlerin elde edilmesiyle doğrudan bağlantısı kurulabilen diğer maliyetleri içerir. Ticari iskontolar ve benzeri diğer indirimler, satın alma maliyetinin belirlenmesinde indirim konusu yapılır şeklinde açıklanmıştır. (TMS 2)

2.2.5.4. Dönüştürme Maliyetleri

TMS 2 de dönüştürme maliyetleri şu şekilde açıklanmıştır; Stokların dönüştürme maliyetleri; direkt işçilik giderleri gibi, üretimle doğrudan ilişkili maliyetleri kapsar. Bu maliyetler ayrıca ilk madde ve malzemenin mamule dönüştürülmesinde katılan sabit ve değişken genel üretim giderlerinden sistematik bir şekilde dağıtılan tutarları da içerir. (TMS 2) Bu ölçü kavramsal çerçevede belirtilen dört temel değerlendirme esasından tarihi maliyet esasına karşılık gelmektedir.⁸⁰ Standart, genel üretim giderlerinde sabit ve değişken ayırımı yapar. Bu ayırım, üretim miktarı ile orantılı olup olmamasına göre yapılır.⁸¹ Sabit genel giderlerin dağıtımıyla ilgili olarak, üretim faaliyetlerinin normal kapasitede olacağı varsayımına dayanıldığı ve gerçek üretim düzeyinin normal kapasiteye yakın olması durumunda bunun normal kapasite olarak kabul edilebileceği belirtilmiştir. Buna göre, düşük kapasite veya atıl kapasite ile çalışılması durumunda, sabit genel giderlerin tamamı stok maliyetine dağıtılmayacak, dağıtılmayan giderler ise ilgili olduğu dönemde doğrudan sonuç hesaplarına aktarılacaktır.⁸²

⁸⁰ Tokay, Deran, **a.g.m.**, s.30

⁸¹ Ali Haydar Güngörmüş, Ender Boyar “ TMS -2 Stoklar standardına Göre Standart Maliyet Yönteminin Uygulanması”, **Mali Çözüm**, Sayı:102,2010 s.112

⁸² Serdal Dağdemir, “Vergi Usul Kanunu ve Türkiye Muhasebe Standartlarına (Tms 2) göre İşletmelerdeki Emtianın (Stokların) Değerlemesi” **Yaklaşım Dergisi**, Sayı:183, Mart 2008

2.2.5.5. Maliyet

Maliyet, bir varlığın elde edilmesinde veya inşaatında ödenen nakit veya nakit benzerlerini veya verilen diğer bedellerin gerçeğe uygun değerini veya belli durumlarda, (diğer TFRS'lerin özel hükümleri uyarınca) ilk muhasebeleştirme sırasında ilgili varlığa atfedilen bedeli ifade eder şeklinde tanımlanmıştır. (TMS 16)

2.2.5.6. İşletmeye Özgü Değer

İşletmeye özgü değer; bir işletmenin bir varlığın devamlı kullanımından ve yararlı ömrünün sonunda elden çıkarıldığında elde edilmesi beklenen veya bir yükümlülüğün karşılanmasında oluşması beklenen nakit akışlarının bugünkü değerini ifade eder şeklinde tanımlanmıştır. (TMS 16) İşletmeye özgü değer, kavramsal çerçevede belirtilen dört temel değerlendirme ölçüsünden bugünkü değer ölçüsüne karşılık gelmektedir.⁸³

2.2.5.7. Borçlanma Maliyetleri

Borçlanma maliyetleri; işletme tarafından yapılan borçlanmalarla ilgili katlanılan faiz ve diğer giderlerden oluşmaktadır. (TMS 23) Bir işletme tarafından ödünç alınan fonlar nedeniyle katlanılan faiz ve diğer maliyetlere borçlanma maliyetleri denilir.⁸⁴ Bu bağlamda borçlanma maliyetleri; işletmenin faaliyetlerini sürdürebilmesi için, özkaynaklarındaki yetersizlikten dolayı kullandığı yabancı kaynaklara bağlı olarak yüklendiği giderlerdir.⁸⁵

⁸³ Tokay, Deran, **a.g.m.**, s.32

⁸⁴ Necdet Şensoy, UFRS'deki Değerleme Ölçüleri, **Muhasebe Uygulamaları Ve Vergi Mevzuatı Sempozyumu -V.**,Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Yayınları No 43, Ankara, 2006, s.15

⁸⁵ Yusuf Çilkoparan, "Finansman Giderlerinin Genel Değerlendirmesi ve Yıllara Yaygın İnşaat Onarım İşlerinde Finansman Giderleri", **Vergi Dünyası Dergisi**, Sayı:225 Mayıs 2000

2.2.5.8. Geri Kazanılabilir Tutar

Geri kazanılabilir tutar; bir varlığın veya nakit yaratan birimin, satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değeri ile kullanım değerinden yüksek olanıdır. (TMS 36) Geri kazanılabilir değer gerçeğe uygun değer olması, (gerçeğe uygun değer kullanım değerinden büyük olması) durumunda, bu ölçü kavramsal çerçevede belirtilen dört temel değerlendirme ölçüsünden gerçekleştirilebilir değer ölçüsüne karşılık gelmektedir. Geri kazanılabilir değer kullanım değeri olması (kullanım değerinin gerçeğe uygun değerden büyük olması) durumunda ise bu ölçü, kavramsal çerçevede belirtilen dört temel değerlendirme esasından bugünkü değer esasına karşılık gelmektedir.⁸⁶

2.2.5.9. Kullanım Değeri

Kullanım değeri; bir varlık veya nakit yaratan birimden elde edilmesi beklenen gelecekteki nakit akışlarının bugünkü değeridir. (TMS 36) Kullanım değeri esas itibarıyla varlıkların geri kazanılabilir tutarlarını tespit etmekte kullanılan bir hesaplama biçimidir. Maddi duran varlıklar, maddi olmayan duran varlıklar ve maliyet modeline göre değerlendirilen yatırım amaçlı gayrimenkullerin geri kazanılabilir tutarının hesaplanmasında dikkate alınan bir ölçüm esasıdır. İşletmeye özgü bir değer olup tamamıyla işletmenin geleceğe yönelik tahminlerine dayalı olarak hesaplanır.⁸⁷ TFRS'nin Varlıklarda Değer Düşüklüğü standardı, kullanım değerinin hesaplanmasına ilişkin hükümler içermektedir. Söz konusu standartta bu değer ölçüsünün kullanılması için, öncelikle ilgili varlığın sürekli kullanımından ve en son elden çıkarılmasından türetilen nakit giriş ve çıkışları ile bunları bugünkü değere getirmek için kullanılacak iskonto oranının bulunmasının gerektiği belirtilmiştir.⁸⁸

⁸⁶ Tokay, Deran, **a.g.m.** ,s.29

⁸⁷ Yıldız Özerhan Akbulut “ Vergi Usul Kanunundaki Değerleme Hükümlerinin Finansal Raporlama Standartları Kapsamında Değerlendirilmesi”, **MÖDAV**,2008/1 s.34

⁸⁸ Orhan Kahraman, Uluslar arası Finansal Raporlama Standartlarındaki değerlendirme ölçüleri, (Çevrimiçi) <http://www.tmsk.org.tr/makaleler/Diger/ULUSLARARASI%20FINANSAL%20RAPORLAMA%20STANDARTLARINDAKI%20DEGERLEME%20OLCULERI.doc> , (Erişim Tarihi: 27.10.2010)

2.2.5.10. Defter Değeri

Defter değeri; bir varlığın birikmiş amortisman (itfa) ve birikmiş değer düşüklüğü zararları indirildikten sonra finansal tablolara yansıtıldığı tutarıdır şeklinde tanımlanmaktadır. (TMS 36) Yine TMS 36 ‘da bir varlığın defter değerinin geri kazanılabilir tutarını aşmış olması durumunda, ilgili varlık değer düşüklüğüne uğramıştır denilmektedir. Varlıkların çoğu defterlerde tarihi maliyetleriyle kayıtlı bulunduğundan bu varlıkların defter değerleri onların piyasa değerlerini yansıtmaz.⁸⁹ Varlıkların defter değerleri tarihi maliyetlere dayandığı için defter değerlerinin değer yitirme faktörünün etkilerini içerecek biçimde düzeltilmeleri gerekmektedir.⁹⁰

2.2.5.11. Amortisman Tabi Tutar

Amortisman tabi tutar; bir varlığın maliyetinden veya finansal tablolarda maliyet yerine geçen diğer tutarlardan kalıntı değerinin düşülmesiyle bulunan tutarı ifade eder şeklinde tanımlanmaktadır. (TMS 36) TMS 36 standardı; işletme faaliyetlerinde varlıklarının önemli bir kısmını temsil eden ve finansal tablolarda önemli büyüklüklere sahip maddi duran varlıklar, maddi olmayan duran varlıklar ve finansal varlıkları ilgilendiren önemli bir standarttır. Sınırsız bir faydalı ömre sahip olan maddi olmayan duran varlıklar amortisman tabi olmayıp, değer düşüklüğü testine tabi tutulmaktadırlar.⁹¹

2.2.5.12. Gerçeğe Uygun Değer

Birçok TMS ve TFRS’de atıfta bulunulan bu değerlendirme ölçüsü TMS 39’da şu şekilde tanımlanmıştır; : karşılıklı pazarlık ortamında, bilgili ve istekli gruplar arasında bir varlığın el değiştirmesi ya da bir borcun ödenmesi durumunda ortaya çıkması gereken tutardır. (TMS 39)

⁸⁹ İstanbul YMM Odası, **Defter Değerinin Hesaplanması Raporu 2008**, İstanbul, 2008, s. 17

⁹⁰ Volkan Demir-Oğuzhan Bahadır “ UFRS (TFRS) ‘deki Değerleme Ölçüleri Kapsamında Şirket Değerlemesinde Defter Değeri Yaklaşımı”, **Muhasebe ve Denetim Bakış**, Sayı:23,Eylül 2007 s.69

⁹¹ Ali İhsan Akgün “Türkiye Finansal Raporlama Standartları Açısından Varlıklarda Değer Düşüklüğü Ve Şerefiyenin İncelenmesi”, **Kocaeli Üniversitesi SBE Dergisi**, Sayı:18, 2009/2, s.29

Gerçeğe uygun değer, varlıkların özelliği de dikkate alınarak birbirinden farklı şekillerde tespit edilebilmektedir. Gerçeğe uygun değerle değerlendirilecek varlıklar şunlardır.⁹²

- Yeniden değerlendirme modeline göre değerlendirilen maddi duran varlıklar
- Yeniden değerlendirme modeline göre değerlendirilen maddi olmayan duran varlıklar
- Gerçeğe uygun değerle değerlendirilen yatırım amaçlı gayrimenkuller
- Satılmaya hazır finansal varlıklar
- Gerçeğe uygun değer farkı kar veya zarara yansıtılan finansal varlıklar
- Nakit ve nakit benzeri varlıklar
- Ticari ve diğer alacaklar
- Kıdem tazminatı karşılıkları

2.2.5.13. Satış Maliyetleri Düşürülmüş Gerçeğe Uygun Değer

TMS 36 'da satış maliyetleri düşürülmüş gerçeğe uygun değer olarak şu şekilde tanımlanmıştır; bir varlık veya nakit yaratan birimin karşılıklı pazarlık ortamında, bilgili ve istekli gruplar arasında gerçekleştirilen satışı sonucunda elde edilmesi gereken tutardan, elden çıkarma maliyetlerinin düşülmesi suretiyle bulunan değerdir. (TMS 36) Bu ölçü işlem anından kavramsal çerçevede belirtilen dört değerlendirme ölçüsünden her birine karşılık gelebilir. İşlem tarihinden sonra ise kavramsal çerçevede belirtilen tarihi maliyet esasını hariç diğer üç değerlendirme esasına karşılık gelebilir.⁹³ Varlık aktif bir piyasada işlem görmese bile, satış maliyetleri düşürülmüş gerçeğe uygun değerini belirlemek mümkün olabilir. Ancak, bazen satış maliyetleri düşürülmüş gerçeğe uygun değeri belirlemek mümkün olmayacaktır; çünkü karşılıklı pazarlık ortamında bilinçli ve istekli taraflar arasında yapılacak bir işlemde varlığın satışından elde edilecek tutarı tahmin etmek için temel alınacak bir esas yoktur. Bu durumda işletme, varlığın kullanım değerini geri kazanılabilir tutar olarak kullanabilir.(TMS 36)

⁹² Yıldız Özerhan Akbulut, Vergi Usul Kanunundaki Değerleme Hükümlerinin Türkiye Finansal Raporlama Standartları Kapsamında Değerlendirilmesi, **Muhasebe Uygulamaları Ve Vergi Mevzuatı Sempozyumu - VI.**,Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Yayınları No 59, Ankara,2008, s.18

⁹³ Tokay, Deran, **a.g.m.** ,s.31

2.2.5.14. Finansal Varlık veya Finansal Borcun Etkin Faiz Yöntemiyle Hesaplanan İtfa Edilmiş Maliyeti

Bu ölçü TMS 39'a göre ; finansal varlık veya finansal borcun ilk muhasebeleştirme sırasında ölçülen değerinden anapara geri ödemeleri düşüldükten, anılan ilk tutar ile vadedeki tutar arasındaki farkın etkin faiz yöntemi kullanılarak hesaplanan birikmiş itfa payı düşüldükten veya eklendikten ve değer düşüklüğü ya da tahsil edilememe durumuna ilişkin her türlü indirimin yapılmasından (doğrudan doğruya veya bir karşılık hesabı kullanılarak) sonra geriye kalan tutardır şeklinde tanımlanmıştır. (TMS 39)

2.2.5.15. Tahmini Maliyet

TFRS 1 Ek A 'da tahmini maliyet şu şekilde tanımlanmıştır; belirli bir tarihteki maliyet veya amortisman tabi tutulmuş maliyet yerine kullanılan tutar. Sözü edilen tutar üzerinden gerçekleştirilecek olan amortisman veya itfa işlemlerinde, ilgili varlık veya borcun ilk olarak söz konusu tarihte finansal tablolara yansıttığı ve maliyetinin, tespit edilen tahmini maliyete eşit olduğu varsayılır. (TFRS 1)

Tablo 4: Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartlarında Yer Alan Değerleme Esasları ile Değerleme Ölçüleri

TARİHİ MALİYET	CARİ MALİYET	GERÇEKLEŞEBİLİR DEĞER	BUGÜNKÜ DEĞER
Amortismanına Tabi Tutar	Amortismanına Tabi Tutar	Amortismanına Tabi Tutar	Amortismanına Tabi Tutar
Stokların Maliyeti Satın Alma Maliyeti	Satış Maliyetleri Düşülmüş Gerçeğe Uygun Değer	Satış Maliyetleri Düşülmüş Gerçeğe Uygun Değer	Satış Maliyetleri Düşülmüş Gerçeğe Uygun Değer
Dönüştürme Maliyeti			
	Gerçeğe Uygun Değer	Gerçeğe Uygun Değer	Gerçeğe Uygun Değer
Tahmini Maliyet		Geri Kazanılabılır Tutar	Geri Kazanılabılır Tutar
Maliyet		Net Gerçekleşebilir Değer	Kullanım Değeri
Defter Değeri			Finansal Varlık Veya Finansal Borcun Etkin Faiz Yöntemiyle Hesaplanan İtfa Edilmiş Maliyeti
			İşletmeye Özgü Değer

Kaynak: H.Hüseyin TOKAY, Ali DERAN, Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları'nda Değerleme Ölçüleri, **Mali Çözüm**, Sayı 90, Kasım-Aralık 2008, s.32

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. VERGİ USUL KANUNU VE TFRS/TMS'LERDEKİ DEĞERLEME ÖLÇÜLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Günümüzde muhasebe, sadece geçmiş olaylara bakarak kayıt tutan ve bu kayıtları raporlayan bir bilim dalı olmaktan çıkmış, kayıt ve raporlamada geçmişteki olayların yanında, işletmeye ait varlık ve yükümlülüklerin değerini etkileyecek güncel ve gelecekteki olayları da göz önünde bulunduran bir bilim dalı olma özelliğini ön plana çıkarmıştır.⁹⁴

Değerleme (ölçüm) finansal tablo unsurlarının bilanço ve gelir tablosunda izlenecek parasal tutarlarının belirlenmesi işlemidir. Bilanço düzenlenmeden önce bilançoda yer alacak varlık ve yükümlülüklerin ulusal para birimine göre ifade edilmesi gerekmektedir. Değerleme sonuçları bilanço ve gelir tablosu kalemlerini ve faaliyet sonucunu etkilemekte, işletme ile ilgili tarafların doğru ve güvenilir bilgi almasını sağlamaktadır. Muhasebe standartlarına göre karın doğru olarak tespit edilebilmesi için bilanço unsurlarının gerçeğe uygun değerlerinin (makul değerlerinin) tespit edilmesi büyük önem taşımaktadır.⁹⁵

Bu bölümde birinci ve ikinci bölümde açıkladığımız değerlendirme ölçülerinin bazı bilanço kalemleri çerçevesinde karşılaştırılması yapılacaktır. Bu karşılaştırma yeni TTK gereği finansal tabloların TMS/TFRS ilkelerine göre hazırlanacağı gerçeğinden hareketle TMS/TFRS 'ler etrafında yapılacaktır.

⁹⁴ Rafet Aktaş, Ali Deran, "Fair Value Karşılığı Olarak Gerçeğe Uygun Değer Kavramı ve Tespit Hiyerarşisi", **Gazi Üni. İ.İ.B.F. Dergisi**, Sayı:8, 2008, s.155

⁹⁵ Ümit Gücenme, **Türkiye Muhasebe Standartlarında Kapsamlı Karın Raporlanması**, (Çevrimiçi) <http://www.muhasebetr.com/yazarlarimiz/umitgucenme/001/mynetkobi.php> , (Erişim Tarihi: 01.09.2011)

3.1. Stoklar

TMS 2 Stoklar standardı gereği stok;

- İşin normal akışı içinde (olağan işletme faaliyetleri kapsamında) satılmak için elde tutulan,
- Satılmak üzere üretilmekte olan; ya da
- Üretim sürecinde ya da hizmet sunumunda kullanılacak ilk madde ve malzemeler şeklinde bulunan varlıklardır.

Standart stok tanımını bu şekilde yaptıktan sonra kapsam olarak, inşaat sözleşmeleri ve bu sözleşmelerle doğrudan ilişkilendirilebilen hizmet sözleşmeleri, finansal araçlar, tarımsal faaliyetler ile ilgili canlı varlıklar ve hasat zamanındaki tarımsal ürünler haricinde tüm stokları kapsadığı belirtilmiştir. (TMS 2)

TMS 2'ye göre işletmelerin stokları, maliyet ve net gerçekleşebilir değer düşük olanı ile değerlendirilir.⁹⁶ Stokların maliyeti; tüm satın alma maliyetlerini, dönüştürme maliyetlerini ve stokların mevcut duruma getirilmesi için katılan diğer maliyetleri kapsamaktadır.⁹⁷ İşletmeler; maliyetlerin kullanım veya satış sonucu elde edilecek (net gerçekleşebilir değer) tutardan yüksek olması durumunda, ihtiyatlılık kavramı çerçevesinde stok değer düşüklüğü karşılığı ayırırlar. Böylece stoklar maliyet ve net gerçekleşebilir değerden düşük olanı ile finansal tablolarda raporlanmış olur.⁹⁸

Muhasebe sistemimiz bakımından stoklar maliyet bedeli ile değerlendirilir ve bilançolara maliyet bedeli ile geçirilir. Ayrıca maliyet bedeli cari piyasa değerinin üzerinde olamaz.⁹⁹ VUK incelendiğinde 274. maddesinde emtianın maliyet bedeli ile değerlendirileceği belirtilmiştir

⁹⁶ Serdal Dağdemir, **Vergi Usul Kanunu Ve Türkiye Muhasebe Standartlarına (Tms 2) Göre İşletmelerdeki Emtianın (Stokların) Değerlemesi**, Yaklaşım Dergisi, Sayı:183, Mart 2008

⁹⁷ Ercan Beyazıtli-Orhan Çelik-Saim Üstündağ, **Meslek Mensupları İçin Türkiye Muhasebe Standartlarına Genel Bakış**, Tesmer Yayınları, No:67, Ankara:2006, s.107

⁹⁸ Cemal İbiş vd., **Seçilmiş Türkiye Finansal Raporlama Standartları: Açıklamalar ve Uygulamalar**, İstanbul: İSMMMO, 2009, s.97

⁹⁹ Şeref Demir, **Us Gaap, Ias ve Muhasebe Sistemimizde Stok Değerleme Ölçü Ve Yöntemleri**, Çevrimiçi <http://www.tmsk.org.tr/makaleler/TMS%202/US%20GAAP.%20IAS%20VE%20MUHASEBE%20SISTEMIMIZDE%20STOK%20DEGERLEME%20OLCU%20VE%20YONTEMLERI.doc> (Erişim Tarihi: 10.09.2011)

olmakla birlikte emtianın tanımı yapılmamıştır. Bununla birlikte emtianın, işletme tarafından satılmak üzere iktisap edilen mallarla birlikte mal veya hizmet üretiminde kullanılmak veya sarf edilmek üzere elde tutulan hammadde, ilk madde ve malzeme ve diğer sarf malzemelerini ifade ettiği söylenebilir.¹⁰⁰ TMS 2 kapsamında stoklara bakıldığında;

- Satılmak için elde tutulan stoklar, Vergi Hukuku bağlamında Tek Düzen Hesap Planına göre 153 nolu Ticari Mallar Hesabı'nda tanımlanan stoklardaki tanımla örtüşmektedir.
- Satılmak amacıyla üretilen mamuller 152 nolu mamuller hesabı ile örtüşmektedir.
- Üretim sürecinde kullanılacak ilk madde malzemeler ile üretim sürecinde ortaya çıkan yarı mamuller de 150 nolu ilk madde malzeme hesabı ve 151 nolu yarı mamuller hesabı ile örtüşmektedir.¹⁰¹

Emtia değerlemesi, gerek dönem karının hesaplanması, gerekse işletmenin mali durumunun doğru olarak yansıtılması açısından önem taşımaktadır. Zira dönem sonu stok değerlerinin yüksek gösterilmesi, satılan mal maliyetinin olduğundan daha düşük ve dönem karının daha yüksek hesaplanmasına yol açar. Dönem sonu stok değerlerinin düşük gösterilmesi de, satılan mal maliyetini yükselterek dönem karını azaltır.¹⁰²

VUK' da stokların değerlemesi maliyet esasına göre yapılmakta, stokun maliyet bedeline nazaran değerlendirme günündeki satış bedelleri %10 ve daha fazla bir düşüklük gösterdiği hallerde emsal bedeli ölçüsünün kullanılmasına izin verilmektedir. VUK vergi ziyanına engel olmak amacıyla, emsal bedeli ölçüsünün kullanımını sıkı kurallara bağlamıştır.¹⁰³

¹⁰⁰ Serdal Dağdemir, **Vergi Usul Kanunu Ve Türkiye Muhasebe Standartlarına (Tms 2) Göre İşletmelerdeki Emtianın (Stokların) Değerlemesi**, Yaklaşım Dergisi, Sayı:183, Mart 2008

¹⁰¹ İpek Türker, **IAS/TMS 2 Stoklar Standardına ve Türk Vergi Sistemine Göre Stok Değerleme**, Muhasebe ve Denetime Bakış, Ocak 2010, s.108

¹⁰² Emin Akyol, "**Mali Kar Yönünden Emtia Değerlemesi**" Vergi Dünyası, Sayı:328, Aralık 2008, s.8

¹⁰³ Yıldırım Ercan Çalış, "**SDönem Sonu İşlemlerinde Değerlemenin Türkiye Finansal Raporlama Standartları ve Türk Vergi Kanunlarına Göre İncelenmesi, Farklılıkların Finansal Tablolar Üzerine Etkilerinin Araştırılması ve Bir Uygulama**", (Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul, 2008, s. 82

Genel olarak VUK ve TMS Stoklar standardı stokların değeri konusunda aynı paraleldedir. Fakat çeşitli nedenlerle stokların değerinde düşme meydana geldiği durumlarda VUK.’ a göre değerlendirme emsal bedeline göre yapılacaktır. Ayrıca emsal bedelin tespitine yönelik esaslar kanunla belirlenmiştir. TMS. 2’ye göre ise değeri düşen stokların net gerçekleşebilir değeri maliyetinin altında ise stoklar, net gerçekleşebilir değerle değerlendirilmelidir. Net gerçekleşebilir değer tahmini, hesaplama anında mevcut güvenilir kanıtlara göre yapılırken, emsal bedelin tespiti için kanunda yer alan esaslara göre hareket etme zorunluluğu vardır.¹⁰⁴

3.2. Maddi Duran Varlıklar

TMS 16 ‘da tanımlandığı haliyle Maddi duran varlık;

- Mal veya hizmet üretimi veya arzında kullanılmak, başkalarına kiraya verilmek veya idari amaçlar çerçevesinde kullanılmak üzere elde tutulan; ve
- Bir dönemden daha fazla kullanımı öngörülen, fiziki kalemlerdir.

TMS 16 kapsamında maddi duran varlıkların standart gereğince ilk muhasebeleştirme anında maliyet bedeli ile değerlendirileceği belirtilmiştir. Bir maddi duran varlık kaleminin maliyeti aşağıdaki unsurları içerir; (TMS 16)

- İndirimler ve ticari iskontolar düşüldükten sonra, ithalat vergileri ve iade edilmeyen alış vergileri dahil, satın alma fiyatı.
- Varlığın yerleştirileceği yere ve yönetim tarafından amaçlanan koşullarda çalışabilmesini sağlayacak duruma getirilmesine ilişkin her türlü maliyet.
- Maddi duran varlığın sökülmesi ve taşınması ile yerleştirildiği alanın restorasyonuna ilişkin tahmini maliyeti, işletmenin ilgili kalemin elde edilmesi ya da stok üretimi dışında bir amaçla belirli bir süre kullanımı sonucunda katlandığı yükümlülük.

¹⁰⁴ Harun Yartaş, “Stokların Türkiye Muhasebe Standartları ve Vergi Usul Kanunu Açısından Karşılaştırılması ve Uygulamaya Etkisi”, (İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Muhasebe Denetim Yüksek Lisans Programı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2009, s. 149

Yine standartta doğrudan ilgili varlığa atfedilebilir maliyetler şunlardır; (TMS 16)

- Doğrudan maddi duran varlık kaleminin elde edilmesiyle veya inşaatıyla ilgili çalışanlara sağlanan faydalardan kaynaklanan maliyetler (“TMS 19 Çalışanlara Sağlanan Faydalar” Standardında belirtildiği şekilde)
- Yerin hazırlanmasına ilişkin maliyetler
- İlk teslimata ilişkin maliyetler
- Kurulum ve montaj maliyetleri
- Varlığın uygun şekilde çalışıp çalışmadığına dair yapılan test maliyetlerinden, varlığı gerekli yer ve duruma getirirken üretilen kalemlerin satışından elde edilen net hasılat düşüldükten sonra kalan tutar (teçhizatın denenmesi sırasında üretilen örnekler gibi)
- Mesleki ücretler.

İlgili standartta ilk muhasebeleştirme sonrasındaki değerlendirme dönemlerinde ise aşağıdaki iki yöntemden birinin seçilmesi ve tüm maddi duran varlıklara uygulanması gerektiği belirtilmiştir. Daha sonra bu iki yöntem şu şekilde açıklanmıştır ; (TMS 16)

- a) **Maliyet Modeli:** Bir maddi duran varlık kalemi varlık olarak muhasebeleştirildikten sonra finansal tablolarda maliyetinden birikmiş amortisman ve varsa birikmiş değer düşüklüğü zararları indirildikten sonraki değeri ile gösterilir.
- b) **Yeniden Değerleme Modeli:** Gerçeğe uygun değeri güvenilir olarak ölçülebilen bir maddi duran varlık kalemi, varlık olarak muhasebeleştirildikten sonra, yeniden değerlendirilmiş tutarı üzerinden gösterilir. Yeniden değerlendirilmiş tutar, yeniden değerlendirme tarihindeki gerçeğe uygun değerinden, müteakip birikmiş amortisman ve müteakip birikmiş değer düşüklüğü zararlarının indirilmesi suretiyle bulunan değerdir. Yeniden değerlemeler, raporlama dönemi sonu (bilanço) tarihi itibarıyla gerçeğe uygun değer

kullanılarak bulunacak tutarın defter değerinden önemli ölçüde farklı olmasına neden olmayacak şekilde düzenli olarak yapılmalıdır.

Maddi duran varlıkların değerlemesinde her ne kadar iki model (maliyet ve yeniden değerlendirme) öngörülse de, değer artışının tespitinde genellikle yeniden değerlendirme modeli kullanılır. Zira maliyet modeli, niteliği gereği, maddi duran varlığın sürekli değer kaybetmesi durumunda kullanılmaktadır.¹⁰⁵ Maddi duran varlıklarını değerlemede yeniden değerlendirme modelini seçen bir işletmenin, varlığın gerçeğe uygun değerini piyasa değerini esas alarak tespit etmesi gerekir. Ancak çeşitli nedenlerden dolayı varlığın gerçeğe uygun değerine ilişkin yeterli bilginin mevcut olmaması halinde, işletme gelir yaklaşımı veya yenileme maliyeti yaklaşımını kullanarak gerçeğe uygun değeri tahmin edebilir.¹⁰⁶

Değeri düşen maddi duran varlıkların maliyet yöntemiyle değerlemeye tabi tutulmaları durumunda, söz konusu duran varlık gerçeğe uygun değeri ile bilançooya yansıtılmaktadır. Maliyet yönteminin değer kazanan bir duran varlığın değerini belirlemede kullanılması durumundaysa, söz konusu duran varlık, tarihi maliyet değerinden birikmiş amortisman ve değer düşüklüğü zararının düşürülmesi sonucu kalan tutar üzerinde bilançooya yansıtılır. Değeri artan veya düşen duran varlığın yeniden değerlendirme yöntemi esasında değerlemeye tabi tutulması durumunda, her iki durumda da, ilgili duran varlık gerçeğe uygun değeri üzerinden bilançooya yansıtılır.¹⁰⁷

VUK' da ise maddi duran varlıklar Tekdüzen Hesap Planında 25 Nolu Maddi duran varlıklar hesap grubunu kapsayan aşağıdaki hesaplardan oluşmaktadır.

250 - Arsa ve Araziler

251 - Yer altı ve Yerüstü düzenlemeleri

252 - Binalar

¹⁰⁵ Uğur Kaya-Engin Dinç, "Türkiye Muhasebe Standartlarına Göre Maddi Duran Varlıkların Değerlenmesi ve Muhasebeleştirilmesi", **Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Cilt:16 Sayı:2, 2007 s.348

¹⁰⁶ Fatma Pamukçu " Gerçeğe Uygun Değer Muhasebesi ve Finansal Tablolara Etkisi", **Mali Çözüm**, Sayı:103,Ocak-Şubat 2011 s.83

¹⁰⁷ Tokay, Deran. **a.g.m.**,s.34

253 - Tesis, Makine ve Cihazlar

254 - Taşıtlar

255 - Demirbaşlar

256 - Diğer Maddi Duran Varlıklar

Maddi duran varlıklar grubunda yer alan varlıklar, Vergi usul kanununun ilgili maddelerinde belirtildiği gibi edinimleri sırasında maliyet bedelleri üzerinden değerlendirileceği hüküm altına alınmıştır. Maddi duran varlıkların değerlendirilmesi konusunda vergi usul kanunumuzla muhasebe standartları paralellik arz etmektedir. Bununla beraber duran varlıklara amortisman ayrılması konusunda kanun koyucu tarafından belirlenen kurallar neticesinde oluşan vergi kanunlarımız ile standartlar arasında farklılıklar görülmektedir.

Standartın 16 ve devam eden maddelerinde duran varlık edinimiyle ilgili ilk teslimata ait maliyetler ile mesleki ücretlerin (noter, komisyon vb.) duran varlığın maliyetine ilave edilmesi gerektiği vurgulanırken, Vergi Usul Kanunu'nun 270 ci maddesinde, duran varlık ediniminde katlanılan; noter, mahkeme, kıymet takdiri, komisyon ve tellâliye giderleri ile Emlak Alım ve Özel Tüketim Vergileri gibi harcamaların maliyete ilave edebileceği gibi gider olarak da kaydedebileceği belirtilmektedir. Buna göre Standart uyarınca, maddi duran varlık alımında ödenen tüm edinme masrafları maliyete ilave edilirken, VUK' a göre söz konusu masraflardan bazıları gider olarak da kayıt edilebilmektedir.¹⁰⁸

¹⁰⁸ Uğur Kaya, Maddi Duran Varlıkların Elde Edilmesinde TMS 16 ve Vergi Kanunlarındaki Düzenlemelerin Karşılaştırılması, (Çevrimiçi)
<http://www.tmsk.org.tr/makaleler/tms%2016/MADDI%20DURAN%20VARLIKLARIN%20ELDE%20EDILMESINDE%20TMS%2016%20VE%20VERGI%20KANUNLARINDAKI%20DUZENLEMELERININ%20KARASILASTIRILMASI.doc> , (Erişim Tarihi: 15.09.2011)

3.3. Maddi Olmayan Duran Varlıklar

TMS 38 maddi olmayan duran varlıklar standardı, maddi olmayan duran varlığı şu şekilde tanımlamaktadır; maddi olmayan duran varlık fiziksel niteliği olmayan tanımlanabilir parasal olmayan varlıktır. (TMS 38)

İşletmeler, bilimsel veya teknik bilgi, yeni süreçler ve sistemlerin tasarlanması ve uygulanması, entelektüel mülkiyet (lisans, fikri mülkiyet), piyasa bilgisi, ticari markalar gibi maddi olmayan kaynakların iktisabı, geliştirilmesi, idamesi ya da iyileştirilmesi için sık sık kaynaklarını kullanır ya da borçlanır. Bilgisayar yazılımı, patentler, telif hakları, sinema filmleri, müşteri listeleri, ipotek hizmet hakları, avlanma lisansları, ithalat kotaları, isim hakkı, müşteri ve tedarikçiyle ilişkiler, müşteri sadakati, pazar payı ve pazarlama hakları söz konusu maddi olmayan varlıklara örnek gösterilebilir.¹⁰⁹

Bu Standart, aşağıdakiler hariç tüm maddi olmayan duran varlıkların muhasebeleştirilmesinde uygulanır; (TMS 38)

- Başka bir Standardın kapsamına giren maddi olmayan duran varlıklar;
- TMS 32 Finansal Araçlar: Sunum" Standardında tanımlanan finansal varlıklar;
- Araştırma ve değerlendirme varlıklarının muhasebeleştirilmesi ve ölçümü (bakınız: TFRS 6 Maden Kaynaklarının Araştırılması ve Değerlendirilmesi);
- Madenler, petrol, doğal gaz ve benzeri yenilenemeyen kaynakların geliştirilmesi ve çıkarılmasına ilişkin harcamalar.

Bu standarda göre, maddi olmayan bir duran varlık, ilk muhasebeleştirilmesi sırasında, maliyet bedeliyle ölçülür (TMS 38) ilk muhasebeleştirmeyi takip eden değerlendirme dönemlerinde maddi olmayan duran varlıkları değerlemek amacıyla işletme, maliyet veya yeniden değerlendirme yöntemlerinden birini muhasebe politikası olarak seçebilir. (TMS 38) Maddi duran varlıklara uygulanan modellerle uygulama esasları neredeyse aynıdır. Farklılık

¹⁰⁹ Başak Ataman Akgül -Hüseyin Akay, **Uluslararası Muhasebe Standartları ve Türkiye’de Uygulama Etkinliğine İlişkin Bir Araştırma**, 2.Baskı, İstanbul: Türkmen Kitapevi, 2004, s.185.

amortisman uygulamasında çıkmaktadır. Buna göre maddi duran varlıkların tamamı amortismanına tabi iken, maddi olmayan duran varlıkların itfası onların yararlı ömürlerine bağlıdır. Yani yararlı ömrü sınırlı olanlar amortismanına tabi olacak, sınırsız olanlarsa tabi olmayacaktır.¹¹⁰

Standart, ilk muhasebeleştirme tarihinden sonraki değerlendirme dönemlerinde maddi olmayan varlıkların değerlemesinde, maliyet veya yeniden değerlendirme yönteminden birini seçme noktasında işletmeyi serbest bırakmıştır. Hemen belirtmek gerekir ki; maddi olmayan bir duran varlığın yeniden değerlendirme yöntemine göre muhasebeleştirilmesi durumunda, sınıfındaki diğer tüm varlıklar da aktif bir piyasalarının bulunmaması durumu söz konusu olmadığı sürece, yine aynı yöntemle değerlendirilmelidir.¹¹¹

Bu Standarda göre yeniden değerlendirme yapmak için, gerçeğe uygun değer, aktif bir piyasa ile ilişkilendirilmek suretiyle belirlenir. Yeniden değerlendirme işlemleri, bilanço tarihinde ilgili aktifin defter değerinin gerçeğe uygun değerinden önemli ölçüde farklılık göstermemesi açısından düzenli olarak yapılır.¹¹²

TDHP 'a göre 26 nolu hesap grubunda yer alan maddi olmayan duran varlıklar şunlardır;

260 Haklar

261 Şerefiye

262 Kuruluş ve Örgütlenme Giderleri

263 Araştırma ve Geliştirme Giderleri

264 Özel Maliyetler

267 Diğer Maddi Olmayan Duran Varlıklar

¹¹⁰ Akın Akbulut vd., **TMS/TFRS/KOBİ Standartlarına göre hesaplanan ticari kardan mali kara geçiş**, Ankara: TÜRMOB Yayınları, 2011, s. 19

¹¹¹ Tokay, Deran. **a.g.m.**,s.36

¹¹² Şeref Demir, **UFRS (TMS) Değerleme Ölçüleri**, Ankara: TÜRMOB Yayınları, Seri No:2007/1 yayın No:303, 2006, s.102.

Bu varlıklardan Haklar hesabı incelendiğinde; telif hakkı, ihtira beratı (patent) , lisans, royalty, alameti farika (marka) , know how (teknik hüner ve tecrübe hakkı), imtiyaz hakkı, franchising, işletme hakkı gibi unsurları kapsar. Gayri maddi haklar VUK hükümlerince maliyet bedeli ile değeri. ¹¹³ Maddi olmayan duran varlıklardan mübadele değeri olanlar edinilmeleri için yapılan harcamaların toplamından oluşan maliyet bedeli ile değeri. Mübadele değeri olmayanlar ise muhasebeye kaydedildikleri değer üzerinden izlenir. ¹¹⁴

Şerefiye bir işletmenin satın alınması halinde satın alan firmanın, satın aldığı firmadaki tüm mal varlıklarının toplam piyasa değerinin (rayiç bedellerinin) üzerinden bir ödemede bulunması halinde ortaya çıkan fazlalıktır. Bu fazladan ödenen tutar satın alınan firmanın normalin üzerinde getiri sağlayan yapısı olduğu düşüncesinden kaynaklanmaktadır. ¹¹⁵ Şerefiye bir nevi isim hakkı karşılığıdır ve VUK 313. Maddesinde düzenlenen haddi (2011 yılı için 700 TL) geçen tutardaki şerefiyenin aktifleştirilmesi zorunludur. Kuruluş ve örgütlenme giderleri ise bir defada gider yazılabileceği gibi aktifleştirerek amortisman yoluyla da giderleştirilebilir. Kuruluş ve örgütlenme giderlerinde değerlendirme mukayyet değer ile yapılır. Araştırma geliştirme giderlerinin aktifleştirilmesine karar verilmesi durumunda maliyet bedeli ile değerlendirme yapılır. ¹¹⁶ Gayri maddi hakların itfa edilmesinde prensip, bunların kullanılabilirlikleri süre zarfında değerlerinin yok edilmesidir.

117

Yine aynı grupta yer alan özel maliyetlerde; ülkemiz uygulamasında maliyet bedeli kavramı olarak ilk olarak VUK'da tanımlanmıştır. VUK. 272. Maddesinin üçüncü fıkrasında; kiracı tarafından normal bakım, tamir ve temizlik giderleri dışında gayrimenkulü genişletmek veya iktisadi kıymetini devamlı olarak arttırmak maksadıyla yapılan giderlerin özel maliyet

¹¹³ Mehmet Tahir Ufuk, **Vergi Hukukunda Maddi Olmayan Duran Varlıkların Değerleme Esasları**, Yaklaşım Dergisi, Sayı:216, Aralık 2010

¹¹⁴ Nalan Akdoğan-Orhan Sevilengül, **Türkiye Muhasebe Standartları ile Uyumlu Türkiye Muhasebe Sistemi Uygulaması**, Ankara: Gazi Kitabevi, 1999, s.266

¹¹⁵ Sabit Durlanık, **Şerefiyenin Muhasebeleştirilmesi Üzerine Görüşler**, Vergi Dünyası Dergisi, Kasım 2000, Sayı: 231, s.49

¹¹⁶ Mehmet Tahir Ufuk, **Vergi Hukukunda Maddi Olmayan Duran Varlıkların Değerleme Esasları**, Yaklaşım Dergisi, Sayı:216, Aralık 2010

¹¹⁷ Öztin Akgüç, **Mali Tablolar Analizi** , İstanbul: Avcıol Basım Yayın, 2002, s.148.

bedeli olarak ayrıca değerleneceği hükme bağlanmıştır.¹¹⁸ İşletmece kiralanan gayrimenkullere yapılan değer arttırıcı veya gayrimenkul genişletici nitelikteki giderlerden kira süresi sonunda kiralayanda bırakılacak olan kıymetler doğrudan gider yazılmayıp aktifleştirilir ve VUK. 272. Madde hükümlerine göre maliyet bedeli ile değerlenir.¹¹⁹

Genel olarak Standartlar ve VUK incelendiğinde, maddi olmayan duran varlıkların özellikle ilk edinimleri sırasında maliyet bedeli ile değerlendiği görülmektedir. Ancak maddi duran varlıklarda olduğu gibi maddi olmayan duran varlıklarda da, değerleme yöntemini seğerken işletmelere sunulan bir tercih olan yeniden değerleme yöntemi ile değerleme, VUK hükümlerinde yer almamaktadır. Buna karşın enflasyonist ortamlarda, kanun koyucu tarafından mükelleflere zorunlu tutulan enflasyon düzeltmesi uygulaması, yeniden değerleme uygulaması ile benzerlik arz etmektedir.

3.4. Kiralama İşlemleri

TMS 17 tarafından kiraya verenin bir varlığın kullanım hakkını, bir ödeme veya ödeme planı karşılığında, taraflarca kararlaştırılmış bir zaman süresince kiracıya devrettiği sözleşme olarak tanımlar (TMS 17)

TMS 17 Kiralama işlemleri standardı aşağıdaki belirtilenlerin dışında kalan tüm kiralamalara ait muhasebe uygulamalarını kapsar; (TMS 17)

- Maden, petrol, doğalgaz ve benzeri yeniden teşekkülü mümkün olmayan kaynakların araştırılması ve kullanılmasına ilişkin kiralama işlemleri,
- Sinema filmleri, videokasetler, oyunlar, el yazıları, patentler ve telif hakları gibi hak ve ürünlerin lisans anlaşmaları.

¹¹⁸ Nuran Cömert Doyrangl, **zel Maliyetlerin İtfasının VUK, MSUGT, SPK ve UMS Açısından Değerlendirilmesi ve zel Maliyet Bedellerinin Yeniden Değerleme Karşısındaki Durumu**, Mükellefin Dergisi Eylül 1998, Sayı:69 s.125

¹¹⁹ Mehmet Tahir Ufuk, **Vergi Hukukunda Maddi Olmayan Duran Varlıkların Değerleme Esasları**, Yaklaşım Dergisi, Sayı:216, Aralık 2010

Buna karşın aşağıdaki yer alan varlıkların ölçülmesinde kullanılmaz. (TMS 17)

- Kiracıları tarafından yatırım amaçlı olarak elde tutulan gayrimenkuller (TMS 40 Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller);
- Kiraya verenlerin faaliyet kiralaması çerçevesinde kiraya verdikleri yatırım amaçlı gayrimenkuller (TMS 40);
- Kiracıları tarafından finansal kiralama çerçevesinde elde tutulan canlı varlıklar (TMS 41 Tarımsal Faaliyetler);
- Kiraya verenleri tarafından faaliyet kiralaması çerçevesinde kiraya verilen canlı varlıklar (TMS 41).

Kiracı ve kiraya veren olarak iki tarafı bulunan sözleşmeleri kapsayan bu standart kiralama işlemlerini, finansal ve faaliyet kiralaması olarak iki grupta incelemektedir. (TMS 17) Bir kiralamanın finansal kiralama mı yoksa faaliyet kiralaması mı olduğunun tespitinde, işlemin şeklinden ziyade özünün dikkate alınması gerekmektedir.¹²⁰

3.4.1. Finansal Kiralama

İlgili standart uyarınca finansal kiralama; bir varlığın mülkiyetine sahip olmaktan kaynaklanan her türlü risk ve yararların devredildiği sözleşmedir. Sözleşme süresi sonunda, mülkiyet devredilebilir veya devredilmeyebilir. (TMS 17)

Bu tür kiralama yapan kiracılar kiralama süresinin başlangıcında, finansal kiralama işlemini, kiralama sözleşmesinin başı itibarıyla tespit edilmiş, gerçeğe uygun değer ya da asgari kira ödemelerinin bugünkü değerinden düşük olanı üzerinden bilançolarında varlık ve borç olarak muhasebeleştirirler. (TMS 17)

Kiracıların, sonraki değerlemeler için standart şu açıklamayı yapmıştır; Asgari kira ödemeleri; finansman giderleri ve mevcut yükümlülüklerdeki azalma (borç anapara ödemesi) olarak ayrıştırılır. Finansman giderleri, kalan borç tutarlarına sabit bir faiz oranı uygulanmasını sağlayacak şekilde kiralama süresi boyunca her bir döneme dağıtılır. Koşullu

¹²⁰ Serdal Dağdemir, “Kiralama İşlemlerine İlişkin TMS 17 İle İlgili Açıklamalar”, **Yaklaşım Dergisi**, Sayı:190, Ekim 2008

kiralar, oluştukları dönemde gider olarak dikkate alınır. (TMS 17) Kiralanan varlık, kiracı şişletmenin varlıkları arasında gőzükteğünden varlığa ilişkin amortisman da kiracı tarafından gider olarak kaydedilir. Kiracı şişletme benzer varlıklar için uyguladığı amortisman yöntemini kiraladığı varlık için de uygular.¹²¹

Standartta kiracı için durum bu şekildeyken kiraya verenlerin finansal kiralamaya konu edilen varlıkları net kiralama yatırımına eşit tutarda bir alacağa yansıtacak şekilde muhasebeleştirecekleri ve bilançolarında gősterecekleri belirtilmiştir. Net kiralama yatırımı da; Brüt kiralama yatırımının, kiralama işleminde zımnen yer alan faiz oranında ıskonto edilen kısmıdır şeklinde tanımlanmıştır. (TMS 17) Finansal kiralamada, bir varlığa hukuken sahip olmaktan kaynaklanan tüm risk ve yararları kiraya veren tarafından devredildiğinden, kiraya verenin alacaklı olduğu kira ödemeleri, kendisinin yapmış olduğu yatırım ve diğer hizmetlerini karşılamak ve kendisine bir fayda sağlamak amacıyla, yatırmış olduğu anaparanın geri dőnüşü ve finansman geliri şeklinde dikkate alınır.¹²²

3.4.2. Faaliyet Kiralaması

Standart tarafından finansal kiralama dışındaki kiralamadır şeklinde tanımlanan faaliyet kiralamasında, başka bir sistematik yaklaşım kiracının beklediği faydanın zamanlamasını daha iyi yansıtmadıkça, yapılan kira ödemeleri doğrusal (eşit) olarak kiralama süresi boyunca gider olarak muhasebeleştirilir. (TMS 17)

Faaliyet kiralamasında, yapılan kira ödemeleri, ödemeler bu yőnteme dayandırılmasa dahi başka bir sistematik yaklaşım kiracının beklediği faydanın zamanlamasını daha iyi yansıtmadıkça, doğrusal amortisman yöntemi çerçevesinde gider olarak muhasebeleştirilir. (TMS 17)

Kiraya verenler, faaliyet kiralamasına konu olan varlıkları niteliğine göre finansal durum tablolarında (bilançolarında) gősterirler. (TMS 17) Kiraya verenin katlanmış olduğu

¹²¹ Cemal İbiş vd., **Seçilmiş Türkiye finansal raporlama standartları: Açıklamalar ve uygulamalar**, İstanbul: İSMMMÖ, 2009, s. 191

¹²² İpek Türker, “Türkiye’de UFRS Paralelinde Yapılan Düzenlemelerin Finansal Tablo Kullanıcıları Üzerindeki Muhtemel Etkileri” (İstanbul Üniversitesi SBE, İşletme Anabilim dalı Muhasebe Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 2009, s.157)

başlangıç doğrudan giderleri kiralama konusu varlığın defter değerine eklenerek kiralama süresi boyunca gider olarak muhasebeleştirilir.¹²³

4842 sayılı Kanunun 25. maddesiyle Vergi Usul Kanununa eklenen “Finansal Kiralama işlemlerinde değerlendirme başlıklı Mükerrer 290. madde, finansal kiralama işlemlerini “kira süresi sonunda mülkiyet hakkının kiracıya devredilip devredilmediğine bakılmasızın bir iktisadi kıymetin mülkiyetine sahip olmaktan kaynaklanan tüm riskler ile yararların kiracıya bırakılması sonucunu doğuran kiralamalardır şeklinde tanımlanmıştır. Mükerrer 290. madde ve 319 no’lu VUK Genel Tebliğindeki açıklamalara göre, yeni düzenleme kiralama işleminin finansal kiralama sayılabilmesini şu dört kritere bağlamıştır.¹²⁴

- İktisadi kıymetin mülkiyetinin kira süresi sonunda kiracıya devredilmesi,
- Kiracıya kira süresi sonunda iktisadi kıymeti rayiç bedelinden düşük bir bedelle satın alma hakkı tanınması
- Kiralama süresinin iktisadi kıymetin ekonomik ömrünün %80’inden daha büyük bir bölümünü kapsamaması veya,
- Sözleşmeye göre yapılacak kira ödemelerinin bugünkü değerinin toplamının iktisadi kıymetin rayiç bedelinin %90’ından daha büyük bir değeri oluşturması

Bu kriterlerden herhangi birinin varlığı kiralama işleminin mükerrer madde kapsamında, yani finansal kiralama işlemi olarak değerlendirilmesini gerektirmektedir. 4842 sayılı Kanunla VUK’a mükerrer 290. madde eklenmek suretiyle düzenlenen finansal kiralamaya ilişkin hükümler uyarınca kiracılar, finansal kiralamaya konu iktisadi kıymetleri bilançonun Haklar’a ilişkin bölümünde gösterecektir. Bu haklar, iktisadi kıymete ilişkin rayiç bedel ile kira ödemelerinin bugünkü değerinin düşük olanı ile aktifleştirilecek, dönem sonunda da mukayyet bedelle değerlendirilecektir.¹²⁵ Bu kanun hükmü gereğince amortisman ayırma uygulamasından kiracı yararlanmaktadır. 4842 sayılı kanun ile getirilen düzenlemeden önce,

¹²³ Serdal Dağdemir, “Kiralama İşlemlerine İlişkin TMS 17 İle İlgili Açıklamalar”, **Yaklaşım Dergisi**, Sayı:190, Ekim 2008

¹²⁴ Tülin Atakan, İlker Gökbulut; “Türkiye’de Yapılan Finansal Kiralama İşlemlerine İlişkin Eski ve Yeni Düzenlemelerin Muhasebe Açısından Karşılaştırmalı İncelenmesi ve Uygulamaya Yönelik Örneklenmesi”; **Mali Çözüm Dergisi**, Sayı: 78, Kasım-Aralık 2006 s: 65.

¹²⁵ Tülin Atakan-İlker Gökbulut; “Türkiye’de Yapılan Finansal Kiralama İşlemlerine İlişkin Eski ve Yeni Düzenlemelerin Muhasebe Açısından Karşılaştırmalı İncelenmesi ve Uygulamaya Yönelik Örneklenmesi”; **Mali Çözüm Dergisi**, Sayı: 78, Kasım-Aralık 2006 s: 65.

finansal kiralama şirketin finansal kiralamaya konu olan iktisadi kıymet için düzenlenen faturada yazılı anapara ve faiz ayırımına gidilmeksizin gelir olarak kayıtlarına intikal ettirmektedir.¹²⁶

Kiralama işlemleri değerlendirme kapsamında VUK ve ilgili standart kapsamında karşılaştırıldığında, ilgili Türkiye Muhasebe Standardı olan TMS 17'nin diğer standartlarda da sıklıkla atıfta gerçeğe uygun değere vurgu yaptığı ve kiralama konusu varlıkların gerçeğe uygun değer yada bugünkü değer ile değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Buna karşın finansal kiralamaya konu olan varlıkların vergi kanunumuz gereği rayiç bedel ve mukayyet bedelle değerlendirilmesi hükme bağlanmıştır. Yine standart ve VUK incelendiğinde dönemselik ve amortisman ayırma kavramları konusunda farklılıklar olduğu görülmektedir.

3.5. Devlet Teşvikleri

İlgili muhasebe standardı devlet teşviğini şu şekilde tanımlanmaktadır; İşletmenin faaliyet konuları ile ilgili belirli koşulların geçmişte veya gelecekte yerine getirilmesi karşılığında işletmeye kaynak transferi şeklindeki devlet yardımlarıdır. Bu teşvikler, bir değer atfedilemeyen devlet yardımlarını ve işletmenin normal ticari işlemlerinden ayırt edilemeyen devlet ile yaptığı işlemleri kapsamaz. (TMS 20)

Bir devlet teşviği, işletmenin kullanması amacıyla verilen arsa veya diğer kaynaklar gibi parasal olmayan teşvikler şeklinde olabilir. Böyle durumlarda teşvik konusu parasal olmayan varlığın gerçeğe uygun değerinin belirlenmesi ve teşviğin ve varlığın belirlenen gerçeğe uygun değer ile finansal tablolara kaydedilmesi genel uygulamadır. Bazı durumlarda izlenen alternatif yöntem, varlık ve teşviğin nominal değeri üzerinden kaydedilmesidir. Önceden gerçekleşmiş gider veya zararları karşılamak ya da işletmeye gelecekte herhangi bir maliyet gerektirmeksizin acil finansman desteği sağlamak amacıyla verilen devlet teşvikleri, tahsil edilebilir hale geldiği dönemde kâr ya da zararda muhasebeleştirilir (TMS 20)

¹²⁶ Mustafa İnanç "Finansal Kiralamalarda Değerleme, Amortisman Uygulaması ve Muhasebeleştirme"; **Vergici ve Muhasebeciyle Diyalog Dergisi**, Sayı: 280, Ağustos 2011 s: 97.

Vergi Mevzuatımız incelendiğinde ise, devlet teşviklerine ilişkin; Maliye Bakanlığı MSUGT Sıra No: 1’de devlet tevsiklerinin muhasebeleştirilmesi ve raporlanması konusunda sadece “602 Diğer Gelirler” hesabı ile ilgili açıklama kısmında işletmenin korunması, ihracatı teşvik ya da hükümet politikalarına uyma zorunluluğu karşısında oluşan işletmenin faaliyet hasılatındaki düşüklüğü veya faaliyet zararını gidermek için sermaye katkısı niteliğinde olmayan mali yardımlar, devletin bazı malları vergi, resim, harç ve benzeri yükümlülüklerden istisna etmesi yoluyla yaptığı yardımlar ve satış tarihindeki vade farkları, ihracatla ilgili fiyat istikrar destekleme primi vb. hasılat kalemleri bu hesapta izlenir” açıklaması yer almaktadır.

127

TMS 20 incelendiğinde devlet teşvikleri, işletmenin faaliyet konuları ile ilgili belirli koşulların yerine getirilmesi karşılığında işletmeye kaynak transferi şeklindeki devlet yardımlarıdır. Devlet teşvikleri nakden veya devlete olan bir yükümlülüğün azaltılması şeklinde elde edilmiş olsa dahi teşviklerin muhasebeleştirme yöntemleri değişmemektedir. Devlet teşvikleri bu teşviklerle karşılanması amaçlanan giderlerle eşleştirilmek üzere, giderlerin yapıldığı ilgili dönemler süresince gelir olarak finansal tablolara yansıtılmaktadır.

¹²⁸ Türk Muhasebe Hukuku’nda devlet tevsiklerinin muhasebeleştirilmesi ve raporlanması çeşitli standart ve tebliğler yolu ile incelenmiştir. TMS 20 çerçevesinde hem varlıklara hem de gelire ilişkin teşvikler gelir yaklaşımında brüt ve net yöntemden birine göre muhasebeleştirilebilir. Türk mevzuatına göre ise, teşviklerin gelir yaklaşımında brüt yöntemle göre muhasebeleştirilmesi gerekir. Brüt ve net yöntemin her ikisinin de faaliyet sonucu üzerine etkisi aynı olmaktadır. Teşviklerin “602 Diğer Gelirler” hesabında gelir olarak izlenmesi öngörülmektedir. Ancak, bu hesapta izlenmesi öngörülen teşvikler işletmenin esas faaliyet konusu ile ilgili olarak yararlandığı teşviklerdir. Bu nedenle, esas faaliyet konusu ile ilgili olmayan teşviklerin bu çalışmada olduğu gibi “649 Diğer Olağan Gelir ve Kârlar” hesabında izlenmesi

uygun olacaktır.¹²⁹

¹²⁷ Hikmet Ulsan, “Türk Muhasebe Hukuku Çerçevesinde Devlet Teşviklerinin Muhasebeleştirilmesi ve Raporlanması”, **Atatürk Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Dergisi**, Cilt:22 Sayı:2, Temmuz 2008 s.419

¹²⁸ Ömer Tekşen, , “TMS 20 Standardındaki Devlet Teşvikleri ile Türkiye’de Yeni Teşvik Sisteminde Yatırıma Sağlanan Desteklerin Muhasebe Ve Vergi Açısından İncelenmesi ”, **Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi**, Cilt:XXIX Sayı:II, 2010 s.451

¹²⁹ Hikmet Ulsan, “Türk Muhasebe Hukuku Çerçevesinde Devlet Teşviklerinin Muhasebeleştirilmesi ve Raporlanması”, **Atatürk Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Dergisi**, Cilt:22 Sayı:2, Temmuz 2008 s.431

3.6. Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller

Yatırım amaçlı gayrimenkuller, kira geliri veya sermaye kazancı ya da her ikisini birden elde etmek amacıyla elde tutulur. Bu nedenle, yatırım amaçlı bir gayrimenkul işletmenin sahip olduğu diğer varlıklardan büyük ölçüde bağımsız nakit akışları yaratır. Bu durum yatırım amaçlı gayrimenkulleri sahibi tarafından kullanılan gayrimenkullerden ayırır. Mal veya hizmet üretimi ya da tedariki (veya idari amaçlar için kullanılması), sadece gayrimenkullerle değil, üretim veya tedarik sürecinde kullanılan diğer varlıklarla da ilişkilendirilebilen nakit akışları yaratır. Yatırım amaçlı gayrimenkullere ilişkin örneklere aşağıda yer verilmiştir: (TMS 40)

- Normal iş akışı çerçevesinde kısa vadede satılmaktan ziyade, vadede sermaye kazancı elde etmek amacıyla elde tutulan arsalar.
- Gelecekte nasıl kullanılacağına karar verilmemiş arsalar (işletme, araziyi sahibi tarafından kullanılan gayrimenkul olarak kullanmaya veya normal iş akışı çerçevesinde kısa vadede satmaya karar vermemiş ise, söz konusu arazinin sermaye kazancı elde etmek amacıyla elde tutulduğu varsayılır.)
- İşletmenin sahip olduğu (veya finansal kiralama işlemi çerçevesinde işletme tarafından elde tutulan) ve bir veya daha fazla faaliyet kiralamasına konu edilen binalar.
- Bir veya daha fazla faaliyet kiralaması çerçevesinde kiralanmak üzere elde tutulan boş bir bina.
- Gelecekte yatırım amaçlı gayrimenkul olarak kullanılmak üzere inşa edilmekte veya geliştirilmekte olan gayrimenkuller.

Yatırım amaçlı gayrimenkul başlangıçta maliyeti ile ölçülür. İşlem maliyetleri de başlangıç ölçümüne dahil edilir. Satın alınan yatırım amaçlı bir gayrimenkulün maliyeti; satın alma fiyatı ile bu işlemle doğrudan ilişkilendirilebilen harcamalardan oluşur. Doğrudan yapılan harcamalara örnek olarak; avukatlık hizmetlerine ilişkin ödenen ücretler, gayrimenkul alım vergisi ve diğer işlem maliyetleri gösterilebilir. (TMS 40) İlk değerlemeyi takip eden

değerleme dönemlerinde bu standardın 32A ve 34 üncü paragraflarında belirtilen istisnai durumlar dışında bir işletme muhasebe politikası olarak gerçeğe uygun değer veya maliyet yönteminden birini seçebilir. Seçilen yöntemin tüm yatırım amaçlı gayrimenkullere uygulanması gerekir. ¹³⁰ İşletmeler gerçeği uygun değer olarak ölçülemediği durumlardaki istisnalar hariç olmak üzere, iki yöntemden dilediklerini seçmekte serbesttirler. İşletmeler kullandıkları gayrimenkulden farklı yöntemi yatırım amaçlı gayrimenkuller için kullanabilirler. Örneğin kullanım amaçlı gayrimenkullerin maliyet değeri yöntemi ile, yatırım amaçlı gayrimenkullerin ise gerçeğe uygun değer yöntemi ile değerlendirilmesi mümkündür. ¹³¹

3.6.1. Gerçeğe Uygun Değer Yöntemi

Bu yöntemde yatırım amaçlı gayrimenkulün gerçeğe uygun değerindeki değişiklikten kaynaklanan kazanç veya kayıplar, meydana geldikleri dönemde , dönem kar/zararına dahil edilirler. (TMS 40) Gerçeğe uygun değer yönteminin benimsenmesi durumunda, varlık piyasa fiyatıyla değerlendirilir. Piyasa fiyatının olmaması durumunda nakit akışları yöntemi kullanılarak gerçeğe uygun değer tespit edilir. ¹³² Nadirde olsa yatırım amaçlı gayrimenkullerin gerçeğe uygun değerleri güvenilir olarak tahmin edilemediği durumlar olabilir. Bu durumda varlıklar maliyet değeri yöntemine göre değerlendirilir. Gerçeğe uygun değerlerin güvenilir olarak tahmin edilemediği durumlara aşağıdakiler örnek olarak verilebilir.

133

- Piyasa fiyatlarının nadir olarak ortaya çıkması,
- Kıyaslanabilir piyasa işlemlerinin nadir olması,
- İndirgenmiş nakit akım tahminlerine dayanan yöntemler gibi alternatif değerlendirme yöntemlerinin mevcut olmaması.

¹³⁰ Semih Hüseyin Tokay, Ali Deran “ Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartlarında Değerleme Ölçüleri”, **Mali Çözüm**, Sayı:90,2008 s.38

¹³¹ Remzi Örtün, Hasan Kaval ve Aydın Karapınar, **URFS Türkiye Muhasebe-Finansal Raporlama Standartları (TMS-TFRS) Uygulama ve Yorumları**, Bursa: Tekben Yayıncılık, 2011, s. 623

¹³² Ataman Akgül, Akay, **a.g.e.**, s.200

¹³³ Örtün, Kaval ve Karapınar, **a.g.e.**, s.624

3.6.2. Maliyet Değeri Yöntemi

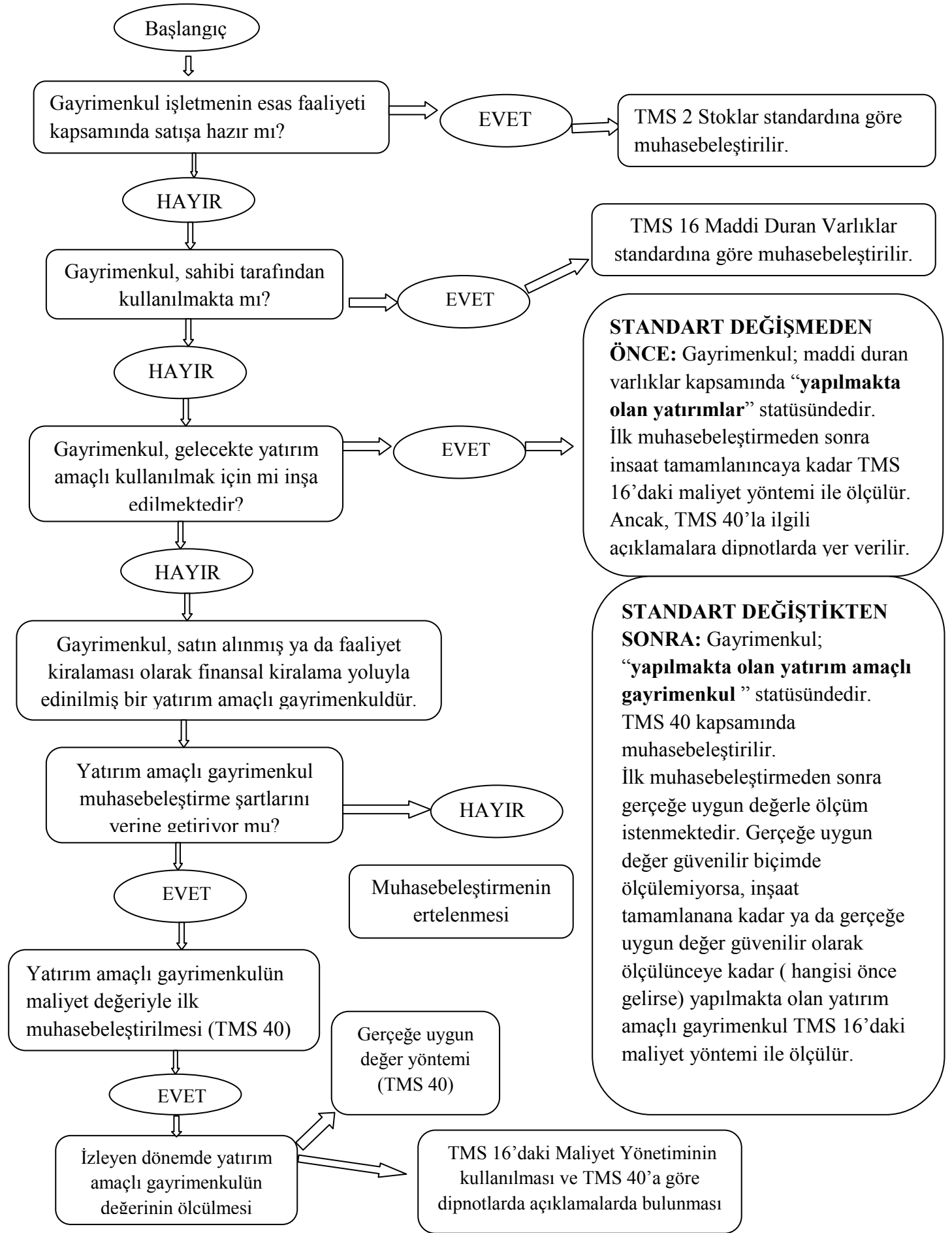
İlk muhasebeleştirme işleminden sonra maliyet yöntemini seçen bir işletme, tüm yatırım amaçlı gayrimenkullerini söz konusu yöntem için TMS 16’da belirtilen hükümler çerçevesinde maliyet yöntemiyle ölçer. Yatırım amaçlı söz konusu gayrimenkulün kalıntı değerinin sıfır olduğu kabul edilir.¹³⁴ Maliyet yöntemi uyarınca yatırım amaçlı gayrimenkuller, ilgili gayrimenkulün maliyet bedelinden, gayrimenkule ilişkin birikmiş amortismanlar ve birikmiş değer düşüklüğü zararları düşülmek suretiyle tespit edilen değer üzerinden ölçülür.¹³⁵ Buna göre yatırım amaçlı gayrimenkulün değeri aşağıdaki biçimde belirlenir;¹³⁶

Yatırım amaçlı gayrimenkulün tarihi maliyeti	xxx
Birikmiş amortismanlar	[xx]
Birikmiş değer düşüklüğü karşılığı	[x]
Net defter değeri	xx

¹³⁴ Fahri Ayçiçek, “Türkiye Muhasebe Standartları ve Vergi Usul Kanunu Açısından Değerleme ve Bir Uygulama” (Marmara Üniversitesi SBE, İşletme Anabilim dalı Muhasebe Finansman Bilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 2009, s.103)

¹³⁵ Cemal Elitaş, UFRS, TMS/TFRS Uygulamaları, Bursa:Tekfen Eğitim Yayınları, 2011, s. 287

¹³⁶ Özerhan Akbulut, a.g.e., s.12

KAYNAK: Can Öztürk, Yerel ve Uluslar arası Muhasebede yatırım amaçlı gayrimenkul kavramı ve UMS 40'ın Türkiye Muhasebe Sistemine yansımaları, Mali Çözüm, Sayı: 96,2009

Şekil 3: Yatırım Amaçlı Gayrimenkul Karar Ağacı Modeli

Yatırım amaçlı gayrimenkullere dair başlangıç değerlemesinde VUK incelendiğinde 269. Maddeye göre maliyet bedeli ile değerlendirileceği hükme bağlanmıştır. Anılan kanunun 270'inci maddesine göre gayrimenkullerde maliyet bedeline noter, mahkeme, kıymet takdiri, komisyon ve tellaliye giderleri ile emlak alım vergilerini dahil etmek zorunda değildir. Ancak işlem maliyetlerini gayrimenkulün maliyetine VUK'a göre dahil etmekte mümkündür. Burada Standart ile VUK'un uyumlu olduğunu söyleyebiliriz.¹³⁷

Yatırım amaçlı gayrimenkullerle ilgili olarak gelirler ve giderler ile ilk muhasebeleştirilmeden sonraki izleyen dönemlerde gerçeğe uygun değerle değerleyen işletmeler için gerçeğe uygun değer artış ve azalışları doğacaktır. Bunlar, gelir tablosunda gösterilecektir. Bu hususla ilgili olarak TDHP üzerinde mevcut yapıyı çok etkilemeyecek şekilde 649 Diğer Olağan Gelir ve Karlar ile 659 Diğer Olağan Gider ve Zararlar hesaplarında kira gelirlerinin, gerçeğe uygun değer artış ve azalışlarının tali hesap olarak sunulmaya devam edilmesi tarafımızdan önerilmektedir. Diğer taraftan, işletme maliyet modeline göre raporlama yapıyorsa o zaman yıl sonunda 207 Birikmiş Amortismanlar ve Değer Düşüklüğü hesabı kullanılarak amortisman ayrılacaktır.¹³⁸

3.7. Tarımsal Faaliyetler

Tarımsal faaliyetleri düzenleyen ilgili standart gereğince, bu standart aşağıda yer alan varlıkların tarımsal faaliyetle ilgili olmaları durumunda, söz konusu varlıkların muhasebeleştirilmesinde uygulanır; (TMS 41)

- Canlı varlıklar;
- Hasat zamanındaki tarımsal ürünler
- Canlı varlıklara ilişkin devlet teşvikleri (Gerçeğe uygun değerinden tahmini pazar yeri maliyeti düşülmek suretiyle ölçülen)

Buna karşın TMS 41 standardı aşağıdakilere uygulanmaz; (TMS 41)

¹³⁷ Akbulut vd..., **a.g.e.**, s. 188

¹³⁸ Can Öztürk "Yerel ve Uluslar arası Muhasebe Yatırım Amaçlı Gayrimenkul Kavramı ve UMS 40'ın Türkiye Muhasebe Sistemine Yansımaları", **Mali Çözüm**, Sayı:96,2009 s.114

- Tarımsal faaliyetle ilgili arsalar
- Tarımsal faaliyetle ilgili maddi olmayan duran varlıklar.

İşletme, sadece aşağıdaki koşulların gerçekleşmesi durumunda canlı bir varlığı veya tarımsal bir ürünü muhasebeleştirir; (TMS 41)

- İşletmenin, söz konusu varlığı geçmiş olayların sonucu olarak kontrol etmekte olması;
- Varlığa ilişkin gelecekteki ekonomik faydaların işletmeye aktarılmasının muhtemel olması;
- Varlığın gerçeğe uygun değerinin veya maliyetinin güvenilir olarak ölçülebilmesi.

Tarımsal faaliyette kontrol, yasal sahiplik hayvanların damgalanması veya markalanması, doğum ve yetiştirme olarak açıklanabilir.¹³⁹ İkinci maddede belirtilen ekonomik fayda ise genellikle varlıkların yaş, cins kalite gibi fiziki özellikleri dikkat alınarak ölçülür.¹⁴⁰

Standart; canlı varlıkların makul değer (GUD) güvenilir bir şekilde hesaplanamayacağı koşullar hariç, ilk kayda alındıkları zaman ve her bilanço döneminde, net makul değerle (hakkaniyete uygun değer ya da gerçeğe uygun değer) değerlemeye tabi tutulmaları gerektirmektedir.¹⁴¹ Canlı varlıkların gerçeğe uygun değerinin güvenilir bir biçimde ölçülebileceği varsayılır. Ancak, bu varsayım yalnızca, piyasa fiyatı veya değeri bulunmayan ve gerçeğe uygun değere ilişkin alternatif tahminlerin güvenilir olmayacağını açık olarak anlaşıldığı canlı varlıkların ilk muhasebeleştirilmesi esnasında yok edilebilir. Böyle bir durumda söz konusu canlı varlık, maliyetinden buna ilişkin her türlü birikmiş amortisman ve birikmiş değer düşüklüğü karşılıklarının düşülmesi suretiyle ölçülür. Söz konusu varlığın gerçeğe uygun değerinin güvenilir olarak belirlenebilir hale gelmesi durumunda işletme, anılan varlığı gerçeğe uygun değerinden tahmini pazar yeri maliyetlerini düşmek suretiyle

¹³⁹ Örtten, Kaval ve Karapınar, **a.g.e.**, s. 640

¹⁴⁰ Semih Hüseyin Tokay-Ali Deran, **Tarımsal Faaliyetlerin Muhasebeleştirilmesinde Türk Vergi Mevzuatı ile Sermaye Piyasası Kurulu Tarafından Getirilen Düzenlemelerin Karşılaştırılması- I**, Yaklaşım Dergisi, Sayı:157, Ocak 2006

¹⁴¹ **a.g.m.**

ölçer. ¹⁴² Kyoto Protokolü ile emisyon salınımları muhasebe sistemine dahil olacaktır. Firmalar çevreye verdikleri, zarar boyutunda ya verdiği zararın bedelini ödeyecek ya da verdiği zarar doğrultusunda ağaç dikerek kayıtlara alacaktır. ¹⁴³

Vergi mevzuatımız incelendiğinde; VUK' un 276. ve 277. Maddelerinde zirai mahsullerin ve hayvanların değerlemesi ayrı ayrı olarak ele alınmıştır. Zirai işletmeler zirai mahsullerini ve hayvanlarını değerlerken bu madde hükümlerine göre davranacaklardır. VUK' un 276. Maddesi zirai mahsullerin maliyet bedeli ile değerlendirileceğini, maliyet bedelinin zirai mahsullerin özelliklerine göre 275. Maddesi maliyet unsurlarına karşılık olmak üzere Maliye Bakanlığınca tespit edilecek esaslar çerçevesinde hesaplanacağını belirtmiştir. VUK' un 277. maddesine göre, zirai işletmelere dahil hayvanlar maliyet bedeli ile değerlendirilir. Maliyet bedelinin tespiti mümkün olmayan durumda maliyet bedeli yerine emsal bedeli uygulanır. Buradaki emsal bedeli, işletmenin bulunduğu yer veya kışlak için zirai kazanç il komisyonlarınca tespit edilmiş olan ortalama maliyet bedelidir. ¹⁴⁴

İki mevzuat incelendiğinde; küçük ve büyükbaş canlı varlıkların değerlerini ölçme işlemi ilk kayıt anında, canlı varlıkların hasatları sırasında ve dönem sonunda olmak üzere değişik zamanlarda olmaktadır. VUK' a göre her üç zamanda da küçük ve büyükbaş canlı varlıkların değerlemesinde kullanılacak ölçüt aynıdır. Türkiye Muhasebe Standartlar (TMS - 41) 'na göre de ilke olarak, ilk muhasebeleştirme anında ve diğer dönemlerde küçük ve büyükbaş canlı varlıkların de değerlendirilmesinde aynı ölçüt esas alınmaktadır. Ancak, bu ölçüt VUK' daki gibi maliyet veya emsal bedeli değildir. Standartlar ve VUK incelendiğinde bir diğer farkın, tarımsal ürünlere ilişkin olarak VUK esasında hesaplanan maliyet ile TMS - 41 kapsamında hesaplanan maliyetlerin birbirine eşit olmadığıdır. Bunun nedeni ise VUK' un canlı varlıklar maliyet yaklaşımı çerçevesinde amortisman tabii tutması ve amortisman giderini tarımsal ürün (süt vb.) maliyetinin hesaplanmasında dikkate alması, buna karşın TMS 41' in

¹⁴² İpek Türker, “Türkiye’de UFRS Paralelinde Yapılan Düzenlemelerin Finansal Tablo Kullanıcıları Üzerindeki Muhtemel Etkileri” (İstanbul Üniversitesi SBE, İşletme Anabilim dalı Muhasebe Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 2009, s.157)

¹⁴³ Elitaş, UFRS..a.g.e., s. 292

¹⁴⁴ Zirai Mahsullerin ve Hayvanların değerlendirilmesi <http://www.webmuhasebe.com/Konular/ziraimahhayvn.htm> ((Erişim Tarihi: 16.10.2011))

amortismanda değerleme yaklaşımını benimsemesi ve canlı varlıklardaki değer azalışını tarımsal ürünler ile ilişkilendirmeden dönem zarar olarak kabul etmesidir.¹⁴⁵

3.8. Hasılat Standardı

Hasılat kavramı TMS 18 tarafından; ortakların sermayeye katkıları dışında, öz kaynakta artışla sonuçlanan ve işletmenin dönem içindeki olağan faaliyetlerinden elde edilen brüt ekonomik fayda tutarıdır şeklinde tanımlanmaktadır. (TMS 18) “Ekonomik fayda’da artış” sözü ile ifade edilmek istenen işletmeye gelecekte ekonomik fayda sağlayacak varlıklarda artışlar ya da işletmeden gelecekte ekonomik fayda çıkışına sebep olacak borçlarda azalışlardır.¹⁴⁶

Bir işlemten doğan hasılat tutarı, genellikle işletme ile varlığın alıcısı veya kullanıcısı arasındaki anlaşma ile belirlenir. Hasılat, işletme tarafından uygulanan ticari iskontolar ve miktar indirimleri de göz önünde tutularak, alınan veya alınacak olan bedelin gerçeğe uygun değeri ile ölçülür. (TMS 18) Hasılat standardına göre, hasılatın, reeskonta tabi tutulması ve iskonto edilmiş değeri ile kayıtlara geçirilmesi ya da finansal tablolara yansıtılması gerektiği anlaşılmaktadır. Aynı zamanda, ilk anda iskonto edilmiş (reeskonta tabi tutulmuş) değeri ile kayıt altına alınamayan gelecekteki nakit tahsilâtlarının (alacakların) bilanço günlerinde iskonto edilerek (reeskonta tabi tutularak) gerçek değerleri ile finansal tablolara yansıtılmaları gerekmektedir.¹⁴⁷

Standart aşağıdaki işlem ve olaylardan kaynaklanan hasılatın muhasebeleştirilmesinde uygulanır; (TMS 18)

¹⁴⁵ Abitter Özulucan-Ali Deran, “41 Nolu Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 41) Vergi Usul Kanunu ve Tekdüzen Hesap Planı Açısından Küçük ve Büyükbaş Canlı Varlıkların Muhasebeleştirilmesi ve Değerleme İşleminde Karşılaşılan Güçlükler ve Çözüm Önerileri ”, **Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı:25, 2008/2, s.21

¹⁴⁶ İbiş vd., **a.g.e.**, s. 113

¹⁴⁷ Engin Dinç, “ Türkiye Muhasebe Standartları ve Vergi Kuralları Açısından Ticari Borç ve Ticari Alacakların Muhasebeleştirilmesi ve Değerlemesi ”, **Mali Çözüm**, Sayı:90,2008 s.76

- Mal satışları;
- Hizmet sunumları;
- İşletme varlıklarının başkaları tarafından kullanılmasından sağlanan faiz, isim hakkı ve temettüleri.

V.U.K.'un 274. maddesi ile "satın alınan malın", 275. maddesi ile de "üretilen malın" maliyet bedeli ile değerlendirileceği belirlenmiştir. Aynı kanununun 262. maddesi maliyet bedelini "Maliyet bedeli, iktisadi bir kıymetin iktisap edilmesi veyahut değerinin artırılması münasebetiyle yapılan ödemelerle bunlara müteferri bilumum giderlerin toplamını ifade eder." biçiminde tanımlamıştır. Buna karşılık üretilen hizmetlerin hangi değerlendirme ölçüsü ile değerlendirileceği açık olarak kanunda bulunmamaktadır. Mallarla aynı nitelikte olduğu için hizmet üretimi için de değerlendirme ölçüsünün "maliyet bedeli" olması gerektiği düşünülebilir.¹⁴⁸

3.8.1. Mal Satışı

TMS 18'e göre mal satışına ilişkin hasılat, aşağıdaki tüm koşullar yerine geldiğinde finansal tablolara yansıtılır.

- İşletmenin malların sahipliği ile ilgili önemli risk ve getirileri alıcıya devretmiş olması;
- İşletmenin satılan mallar üzerinde etkin bir kontrolü veya sahipliğin genel olarak gerektirdiği şekilde bir yönetim etkinliğini sürdürmemesi;
- Hasılat tutarının güvenilir biçimde ölçülebilmesi;
- İşleme ilişkin ekonomik yararların işletmece elde edilmesinin muhtemel olması;

¹⁴⁸ Cemalettin Uçak, **Hizmet İşletmelerinde Kazancın Tespiti ve Yarı Üretilmiş Hizmetlerin Dönem Sonu Değerlemesi**

<http://www.tmsk.org.tr/makaleler/tms%2018/HIZMET%20ISLETMELERINDE%20KAZANCIN%20TESPITI%20VE%20YARI%20URETILMIS%20HIZMETLERIN%20DONEM%20SONU%20DEGERLEMESI.doc>

(Erişim Tarihi 15.09.2011)

- İşleme ilişkin yüklenilen veya yüklenilecek olan maliyetlerin güvenilir biçimde ölçülebilmesi.

Aynı işlem veya olayla ilgili hasılat ve giderler, hasılat ve giderlerin eşleştirilmesi kapsamında, eş zamanlı olarak muhasebeleştirilir. Malların tesliminden sonra ortaya çıkacak garanti masrafları ve diğer maliyetler dahil olmak üzere giderlerin, hasılatın kayda alınması için gerekli diğer koşullar sağlandığında, normal koşullarda güvenilir biçimde ölçülebildiği kabul edilir. Ancak, giderler güvenilir biçimde ölçülemiyorsa hasılat finansal tablolara yansıtılmaz; böyle durumlarda mal satışıyla ilgili daha önce alınmış bedel yükümlülük olarak muhasebeleştirilir. (TMS 18)

Türk vergi hukukunda işletme kazançlarının tespitinde, gelirin elde edilmesi tahakkuk esasına bağlanmıştır. Dolayısıyla, vergi hukuku hükümleri uyarınca satış işlemine ilişkin muamelelerin eksiksiz tekemmül etmesi ve satış tutarının mahiyet ve tutar itibarıyla kesinleşmesi ile birlikte alacağa hak kazanılmış olmaktadır. Bu bakımdan TMS 18 ve vergi uygulaması arasında farklılık söz konusu değildir.¹⁴⁹

3.8.2. Hizmet Sunumu

Hizmet sunumuna ilişkin bir işlemin sonucunun güvenilir biçimde tahmin edilebildiği durumlarda, işlemle ilgili hasılat işlemin raporlama dönemi sonu itibarıyla tamamlanma düzeyi dikkate alınarak finansal tablolara yansıtılır. Aşağıdaki koşulların tamamının varlığı durumunda, işleme ilişkin sonuçların güvenilir biçimde tahmin edilebildiği kabul edilir; (TMS 18)

- Hasılat tutarının güvenilir biçimde ölçülebilmesi;
- İşleme ilişkin ekonomik yararların işletme tarafından elde edileceğinin muhtemel olması;
- Raporlama dönemi sonu itibarıyla işlemin tamamlanma düzeyinin güvenilir biçimde ölçülebilmesi;

¹⁴⁹ Akbulut vd., a.g.e.,s. 296

- İşlem için katlanılan maliyetler ile işlemin tamamlanması için gereken maliyetlerin güvenilir biçimde ölçülebilmesi

Vergi uygulaması açısından gelir ve giderlerin tahakkuk esasına göre muhasebeleştirilmesi ve aynı döneme ait hasılat ve gelirler ile giderlerin karşılaştırılması, dönemsellik ilkesinin bir gereği olarak ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla hizmet sunumu işlemlerine ilişkin hasılatın raporlanmasında, tahakkuk ve dönemsellik ilkelerine göre hareket etmek gerekmektedir. Bu nedenle TMS 18 ile vergi uygulamaları arasında temelde bir farklılık bulunmamaktadır.¹⁵⁰

3.8.3. Faiz, İsim Hakları ve Temettüleri

İşletme varlıklarının başkaları tarafından kullanılmasından sağlanan faiz, isim hakları ve temettü getirileri;

- İşleme ilgili ekonomik yararların işletme tarafından elde edilmesinin muhtemel olması
- Hasılat tutarının güvenilir biçimde ölçülebilmesi.

Koşullarının bulunması durumunda muhasebeleştirilir. (TMS 18)

Bunlardan;

- Faiz, TMS 39 Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve Ölçme Standardının 9 uncu ve UR5-UR8 paragraflarında belirlenen etkin faiz yöntemine göre muhasebeleştirilir.
- İsim hakları, ilgili sözleşmenin özü dikkate alınarak, tahakkuk esasına göre muhasebeleştirilir.
- Temettüleri, hissedarların tahsil etme hakları ortaya çıktığında finansal tablolara yansıtılır. (TMS 18)

¹⁵⁰ Akbulut vd., a.g.e., s.297

Faizlerle ilgili Türk vergi mevzuatına baktığımızda; VUK 281. Maddesi uyarınca mevduat veya kredi sözleşmelerine müstenit alacaklar değerlendirme gününe kadar hesaplanacak faizleri ile birlikte dikkate alınır denilmektedir. Dolayısıyla faizlerin TMS 18 ve vergi kanunları açısından raporlanması hususunda herhangi bir farklılık bulunmamaktadır. İsim hakları incelendiğinde, VUK ve ilgili standardın paralellik arz ettiği görülmektedir.¹⁵¹ Temettü gelirlerinin kayda alınmasında ülkemizde alışılmış uygulama, temettünün tahsil edildiği tarihte kayda alınması şeklindedir. Bu nedenle TFRS uygulamaları nedeniyle farklı bir uygulama gerekmemektedir. Gayri maddi hakların kullanılması karşılığında elde edilen haklarda da zamanla orantılı bir kayda alma gerekmektedir. Bu bakımdan da IFRS uygulamaları ile ülkemiz uygulamaları arasında bir fark gözlenmemektedir.¹⁵²

3.9. İştiraklerdeki Yatırımlar

İştirak, yatırımcı işletmenin, adi ortaklık gibi tüzel kişiliği olmayan işletmeler de dahil olmak üzere, iş ortaklığı veya bağlı ortaklık niteliğinde olmayan, ancak üzerinde önemli etkisinin bulunduğu işletmelerdir. (TMS 28)

TMS 28'in 6-10 no'lu paragrafları içinde açıklanan önemli etki, yatırım yapılan işletmenin faaliyet ve finansman konularıyla ilgili kararlarına katılma gücü olarak tanımlanmaktadır. Ancak, bu gücün yatırım yapan işletme tarafından tek başına ya da bir başkasıyla birlikte ortak kullanılan bir kontrol etme gücü olamayacağı vurgulanmaktadır. Aksi halde ortaklığın bağlı ortaklık niteliğini kazanacağı, standarttaki bağlı ortaklık tanımından anlaşılmaktadır. Standardın 6'ncı paragrafında, önemli etkiyle ilgili tanımlayıcı bir ölçüt getirilerek; yatırımcının doğrudan ya da dolaylı olarak, yatırım yapılan işletmedeki oy hakkının % 20 veya daha fazlasını elde tutması durumunda, yatırımcının önemli etkisi bulunduğu kabul edilir olduğu belirtilmiştir.¹⁵³

İştiraklerdeki yatırımlar öz kaynak yöntemi uygulanmak suretiyle değerlemeye tabi tutulur. İştirakin "TFRS 5 Satış Amaçlı Elde Tutulan Duran Varlıklar ve Durdurulan

¹⁵¹ Akbulut vd., a.g.e., s.298

¹⁵² Örtün, Kaval ve Karapınar, a.g.e., s. 298

¹⁵³ Kudret Şevket Sayın, İştirak Yatırımlarının Özkaynak Yöntemine Göre Muhasebeleştirilmesi, **Doğu Akdeniz Üniversitesi, İşletme ve Ekonomi Fakültesi Dergisi**, Vol:9/10, s. 442

Faaliyetler " Standardı uyarınca elden çıkarılmak amacıyla bulundurulmuş varlık olarak sınıflandırılması halinde TFRS 5 Standardının değerlendirme hükümlerine tabi olur.

İştiraklerin değerlendirilmesi ilişkin koşullar şu şekilde özetlenebilir;¹⁵⁴

- Ana ortaklığın konsolide finansal tablolarında, iştirakler öz kaynak yönetimi kullanılarak raporlanmak zorundadır. Elden çıkarmak niyetinde oldukları iştiraklerini ise gerçeğe uygun değerle değerlendirirler ve değerlendirme farklarını dönemin kar/zararına dahil ederler.
- Konsolide finansal tablo düzenlemek zorunda olmayan ana ortaklıkların bireysel finansal tablolarında ise öz kaynak yöntemi kullanılması söz konusu değildir. Bu tablolarda iştirakler maliyet veya TMS 39 hükümlerine göre değerlendirilir. TMS 39'a göre bu tür iştirakler, satışa hazır finansal varlık olarak sınıflandırılırlar. Yani gerçeğe uygun değerle değerlendirilirler ancak değerlendirme farkları diğer kapsamlı gelir üzerinden öz kaynaklar içinde raporlanır.
- Ana ortaklık, bireysel finansal tablolarında iştiraklere yapılan yatırımlarını, maliyet veya gerçeğe uygun değerleriyle raporlar. Burada öz kaynak yönteminin kullanılması söz konusu değildir.
- İştiraki bulunan işletme eğer başka bir işletmenin kontrolü altında ise, menkul kıymetleri borsada işlem görmüyorsa, nihai yatırımcı konsolide finansal tablo düzenliyorsa, iştirakler maliyet veya TMS 39 hükümlerine göre değerlendirilir.

VUK incelendiğinde ise Hisse senetleri ile fon portföyünün en az % 51'i Türkiye'de kurulmuş bulunan şirketlerin hisse senetlerinden oluşan yatırım fonu katılma belgeleri alış bedeliyle, bunlar dışında kalan her türlü menkul kıymet borsa rayici ile değerlendirileceği, borsa rayici yoksa veya borsa rayicinin muvazaalı bir şekilde oluştuğu anlaşılırsa değerlemeye esas bedel, menkul kıymetin alış bedeline vadesinde elde edilecek gelirin (kur farkları dahil)

¹⁵⁴ Örtün, Kaval ve Karapınar, a.g.e., s. 420

iktisap tarihinden değerleme gününe kadar geçen süreye isabet eden kısmının eklenmesi suretiyle hesaplanacağı, ancak, borsa rayici bulunmayan, getirisi ihraç edenin kar ve zararına bağlı olarak doğan ve değerleme günü itibariyle hesaplanması mümkün olmayan menkul kıymetler, alış bedeli ile değerleneceği hükme bağlanmıştır. (VUK 279. Madde)

İştiraklere ilişkin değerleme ölçüleri karşılaştırıldığında, başlangıç değerlemesinde TMS 28 uyarınca elde etme maliyeti ile değerlenen iştirak niteliğindeki yatırımların maliyetine, açıkça belirtilmemiş olmakla birlikte; iktisabıyla ilgili giderin dahil olduğu söylenebilir. VUK açısından ise durum farklıdır. İştirak niteliğindeki yatırımların ilk ölçümünün ölçüsü alış bedelidir. Sonraki lmler içinse, Standart değerleme gününde yapılan, ortaklık payındaki değer değişiminin raporlanmasıdır. Yani ortaklık payının değeri her değerleme döneminde ortaklığın kr ya da zararından hisseye düşen kısım kadar artırılacak ya da azaltılacaktır. VUK kapsamındaysa söz konusu kıymetler getirisinin ihraç edenin kr ya da zararına bağlı olması dolayısıyla; alış bedeliyle değerlenmeye devam olunacaklardır. Ancak iştiraklerdeki kârın yatırımcısına dağıtılması durumunda, standartlardaki öz kaynak yöntemiyle yapılanla aynı Şey yapılmış olacaktır.¹⁵⁵

3.10. Finansal Araçlar Sunum

TMS 32 tarafından finansal araç Şu Şekilde tanımlanmaktadır; Bir işletmenin finansal varlığı ile diğer bir işletmenin finansal borcunda ya da öz kaynağa dayalı finansal aracında artışa neden olan herhangi bir sözleşmedir. Finansal Araçlar ile ilgili standartlar Şunlardır;

- TMS 32 Finansal Araçlar: Sunum
- TMS 39 Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve lme
- TFRS 9 Finansal Araçlar
- TFRS 7 Finansal Araçlar: Açıklamalar

¹⁵⁵ Akbulut vd., a.g.e., s.140

TMS 32 Finansal Araçlar: Sunum standardı daima TMS 39 Finansal Araçlar: Muhasebeleştirme ve ölçme (Değerleme) isimli standart ile birlikte kullanılacaktır. Bu standart da yer alan temel ilkeler aynı zamanda 39 nolu standardın temel ilkeleridir. Esas itibarıyla finansal araçların değerlendirme bakımından sınıflaması TMS 39 nolu standarda göre yapılmaktadır. Ancak Kasım 2009 'da yayınlanan UFRS 9 Finansal Araçlar standardı Türkiye'de 27.04.2010 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanarak 31.12.2012 tarihinden sonra düzenlenen mali tablolar için zorunlu olarak uygulamaya girmiştir. Özellikle finansal varlıkların sınıflaması ve değerlendirilmesi ile ilgili TMS 39 'da yapılan dördüncü sınıflamaya kaldırarak ikili bir sınıflama ve değerlendirme kuralı getirmiştir. TFRS 9 standardı 2013 tarihli finansal tablolarda zorunlu olarak kullanılacaktır. Bu standarda uygun düzenlenen mali tablolarda karşılaştırma amacıyla 2012 tarihli bilançolarda verileceği için esas uygulama 2012 tarihli mali tablolarla birlikte başladığı söylenebilir. Kaldı ki yayınladığı tarihten itibaren de kullanılması mümkündür. Finansal Tablolar eklerinde açıklanacak hususlara da TFRS 7 açıklık getirmektedir.¹⁵⁶

3.10.1. Finansal Varlık

Finansal Varlık TMS 32 tarafından aşağıdaki gibi tanımlanmıştır;

- Nakit (Kasa, banka, döviz, alınan çekler)
- Başka bir işletmenin öz kaynağına dayalı finansal araç.
- Başka bir işletmeden nakit ya da başka bir finansal varlık almak için veya
 - Potansiyel olarak işletmenin lehine olan koşullarda finansal varlık veya borçların başka bir işletme ile takas edilmesi için düzenlenen sözleşmeden doğan hak;
 - İşletmenin öz kaynağına dayalı finansal aracıyla ödenecek ya da ödenebilecek olan ve
 - İşletmenin değişken sayıda öz kaynağına dayalı finansal aracını almak zorunda olduğu ya da olabileceği bir türev olmayan sözleşme

¹⁵⁶ Örtten, Kaval ve Karapınar, a.g.e., s. 470

- İşletmenin belirli sayıda öz kaynağına dayalı finansal aracını, belirli bir nakdini ya da başka bir finansal varlığını takas etmesi dışındaki şekillerde ödenecek ya da ödenebilecek bir türev sözleşme.

3.10.2. Finansal Borç

Standartlarca yapılan finansal borç tanımı aşağıdaki gibidir ; (TMS 32)

- Başka bir işletmeye nakit ya da başka bir finansal varlık verilmesi için veya
- Potansiyel olarak işletmenin aleyhine olan koşullarda finansal varlık veya borçların başka bir işletme ile takas edilmesi için düzenlenen sözleşmeden doğan yükümlülük
- İşletmenin öz kaynağına dayalı finansal aracıyla ödenecek veya ödenebilecek olan ve
- İşletmenin değişken sayıda öz kaynağına dayalı finansal aracını vermek zorunda olduğu ya da olabileceği bir türev olmayan sözleşme veya
- İşletmenin belirli sayıda öz kaynağına dayalı finansal aracının, belirli bir nakit tutar ya da başka bir finansal varlık ile takas edilmesi dışındaki şekillerde ödenecek ya da ödenebilecek bir türev sözleşme.

3.10.3. Özkaynağa (Hisse Senedine) Dayalı Finansal Araç

İşletmenin tüm borçları çıkarıldıktan sonra varlıklarında bir payı/hakkı gösteren sözleşmelerdir. (TMS 32) Öz kaynağa dayalı finansal araçlara örnek olarak; satılmayan adi hisse senetleri, bazı satım opsiyonu bulunan finansal araçlar, sadece tasfiye durumunda işletmenin net varlıklarından oransal bir payı diğer tarafa verme yükümlülüğü getiren bazı finansal araçlar, imtiyazlı hisse senetleri, hisse alım hakkı veren finansal araçlar, veya bir finansal varlık veya sabit tutarda bir nakit karşılığında, , bir işletmenin ihraç ettiği sabit

sayıdaki satılmayan adi hisse senedine alım için başvurmak veya satın almak konusunda hamiline imkan veren yazılı alım opsiyonları gösterilebilir.¹⁵⁷

3.11. Finansal Araçlar Ölçme (Değerleme)

Finansal araçlar için değerlendirme diğer standartlarda olduğu gibi ilk defa finansal tablolara alınmada değerlendirme ile izleyen bilanço dönemlerinde değerlendirme ayrımı yapılmaktadır. Aynı şekilde VUK incelendiğinde, bir varlığın ilk muhasebeleştirilmesi yani kayda alınma işlemi ile sonraki dönemdeki değerlendirme işlemi ayrıdır.

3.11.1. İlk Değerleme

TMS 39 Finansal Araçlar Standardı, varlık ve yükümlülüklerin gerçeğe uygun değer ile değerlemesini benimsemiştir. Bu standart incelendiğinde; işletme kaynaklı kredi ve alacaklar, vadeye kadar elde tutulacak yatırımlar, satılmaya hazır finansal varlıklar ve alım satım amaçlı varlıklar ilk kayda alınmalarında edinme maliyetlerinin gerçeğe uygun değer olarak kabul edildikleri görülmektedir. Bu anlamda söz konusu varlıkların gerçeğe uygun değerlerinin giriş esasına göre belirlendiği ifade edilebilir.¹⁵⁸

3.11.2. Sonraki Değerleme

Sonraki değerlemeler için finansal araçları gruplar halinde inceleyecek olursak beş grupta inceleyemeye tabi tutabiliriz;

- Gerçeğe Uygun Değerle Değerlenecek Finansal Varlık ve Yükümlülükler
- Vadeye Kadar Elde Tutulacak Kıymetler

¹⁵⁷ TMS 32-Uygulama Rehberi (UR) Paragraf-13

¹⁵⁸ Hüseyin Tokay-Ali Deran-Rafet Aktaş, “Uluslararası Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartlarında Gerçeğe Uygun Değer Yaklaşımı ve Muhasebe Uygulamalarına Etkisi”, **XXIV. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu Bildirisi**, 27-30 Nisan 2005, s.18

- Satışa Hazır Finansal Varlıklar
- Kredi ve Alacaklar
- Finansal Borçlar

3.11.2.1. Gerçeğe Uygun Değerle Değerlenecek Finansal Varlık ve Yükümlülükler

Eğer bir finansal varlık kısa sürede elden çıkarılmak amacıyla alınıyor ve dolayısıyla alım satım amaçlı finansal varlık olarak sınıflanıyor ise, dönem sonlarında gerçeğe uygun değer ile değerlendirilmesi gerekmektedir. Gerçeğe uygun değer ise bu varlıklarda çoğu kez borsa fiyatıdır. Değerlemeden doğan kazanç ister faiz tabanlı olsun, isterse hisse senetlerinde olduğu gibi piyasa fiyat yükselmelerinden kaynaklansın kazancın doğduğu dönemde Kâr-Zarar hesaplarına intikal ettirilir.¹⁵⁹

Bu grupta değerlendirme yapıldığında vergi yasalarına göre değerlendirme ölçüleri uygulanmış olmamakta ve dolayısıyla ticari kâr ile mali kâr arasında farklar doğmaktadır. Örneğin hisse senetleri VUK'a göre alış bedeli ile değerlendirilirken, bu standarda göre borsa rayici ile değerlendirilecektir.¹⁶⁰

3.11.2.2. Vadeye Kadar Elde Tutulacak Kıymetler

Vadeye kadar elde tutulacak finansal varlıklar özellikle faizli borç belgelerinden meydana gelmekte bunların içinde hisse senedi veya fon katılım belgeleri bulunmamaktadır. Bunlarda aynı kredi ve alacaklar gibi etkin faiz yöntemiyle hesaplanan itfa edilmiş maliyet ile değerlendirilir ve değerlendirme farkı dönem sonuçlarına intikal ettirilir.

Bu finansal araçlar vergi yasalarımıza göre (VUK 279. Madde) borsada değeri oluşuyor ise borsa rayici, yoksa vadesinde elde edilecek gelirin iktisap tarihinden değerlendirme gününe kadar olan süreye isabet eden kısmının eklenmesi suretiyle hesaplanır. Yani

¹⁵⁹ Örtün, Kaval ve Karapınar, **a.g.e.**, s. 486

¹⁶⁰ **a.g.e.**, s. 486

değerlemeden doğan farklar sebebiyle, vergi yasaları ve UFRS'ye göre değerlendirme arasında fark bulunmamaktadır.¹⁶¹

3.11.2.3. Satışa Hazır Finansal Varlıklar

Bu varlıklar yukarıdaki sınıflamalardan hiç birine girmeyen finansal varlıkları ifade etmektedir. Bu varlıklar da gerçeğe uygun değerleri ile değerlendirilmekte, ancak değerlendirme farklarının tamamı dönem sonuçlarına verilememekte, öz sermaye içinde, finansal varlıklar değerlendirme farkı kalemi içinde gösterilmektedir.¹⁶² Bu grupta raporlanması istenen en yaygın yatırım aracı, portföy yatırımlarıdır. Bunlar yukarıdaki varlıklar dışında kalan hisse senedine veya bir borsaya kayıtlı borçlanma senedine dayalı finansal varlıklardır.¹⁶³

Bu tür finansal varlıklar vergi yasalarımıza göre alış bedeli değerlendirilmekte, temettüler dağıtıldığı zaman kâr yazılmaktadır. Temettülerin gelir yazılması ve vergi açıklarına uyum açısından sorun yoktur. Ancak değer artışlarını (borsa fiyat artışlarını) dönem sonlarında kaydeden ve hisse senetleri borsada işlem gören şirketler bu imkandan faydalanamayacak değer artışlarını kâr yazamayacaklardır. Değer artışları vergi yasalarımıza göre zaten kâr yazılamayacağı için bir matrah farkı doğmayacaktır.¹⁶⁴

3.11.2.4. Kredi ve Alacaklar

Sabit veya belirlenebilir ödemelere ve sabit vadelere sahip olan, aktif bir piyasada işlem görmeyen ve türev olmayan finansal varlıklardır. Krediler ve alacaklar borçlusuna doğrudan para, mal veya hizmet sağlamak üzere işletme tarafından tasarlanmış finansal varlıklardır ve itfa edilmiş maliyet değeri ile değerlendirilirler.¹⁶⁵

¹⁶¹ Örtten, Kaval ve Karapınar, **a.g.e.**, s. 487

¹⁶² **a.g.e.**, s. 488

¹⁶³ İsmail Ufuk Mısırlıoğlu, "Türkiye Muhasebe Standartlarına Göre Finansal Araçların Muhasebeleştirilmesi", **Mali Çözüm**, Sayı:86, (Mart-Nisan 2008) s.71

¹⁶⁴ Örtten, Kaval ve Karapınar, **a.g.e.**, s. 489

¹⁶⁵ Volkan Demir, TFRS/UFRS Kapsamında Finansal Araçlar Sunum Muhasebeleştirme ve Ölçme Açıklamalar, Ankara: Nobel Yayınevi, 2009, s.89

VUK açısından bakıldığında ise, alınan krediler, kredi anaparası üzerinden muhasebeleştirilirler ve VUK 285. Maddesi hükmü gereğince, kredi sözleşmelerine dayanan borçlar, mukayyet değerlerine (anapara tutarına) değerlendirme gününe kadar işleyen faizlerin ilavesiyle değerlendirilir.¹⁶⁶

3.11.2.5. Finansal Borçlar

Finansal borçlar değerlendirme açısından iki alt başlığa ayrılabilir. Bunlar gerçeğe uygun değerle değerlendirilecek finansal borçlar ve itfa edilmiş maliyetle (taşınmış kayıtlı değerle) değerlendirilecek finansal borçlardır. Finansal borçlarda etkin bir piyasa olması veya gerçeğe uygun değeri kanıtlanabilecek şekilde ölçülebildiği sürece gerçeğe uygun değerle değerlendirilir ve değerlendirme farkı dönemin kâr zararına intikal ettirilir. İtfa edilmiş maliyet ile değerlemede ise, bir önceki dönemin net borcuna tüm borçlanma için gerçekleşmiş etkin faiz oranının da faiz yükleyerek veya bunu taşıyarak değerlendirme yapılmaktadır.¹⁶⁷

¹⁶⁶ Akbulut vd., **a.g.e.**,s. 83

¹⁶⁷ Örtün, Kaval ve Karapınar, **a.g.e.**, s.492

Tablo 5. Finansal Araçlar Değerleme Yöntemleri

Finansal Araç	Değerleme Ölçüsü	Sonucun Tabi Tutulacağı İşlem	Değer Düşüklüğü Testine Gerek Olup Olmadığı
Alım Satım Amaçlı Varlıklar	Gerçeğe Uygun Değer	Dönemin Kar/Zararı	Hayır
İlk kayıttan sonrada gerçeğe uygun değerle değerlendirilmesine karar verilmiş varlıklar (alacak ve krediler, menkul kıymetler, gömülü araçlar, türevler dahil)	Gerçeğe Uygun Değer	Dönemin Kar/Zararı*	Hayır
İlk kayıt sonrasında da gerçeğe uygun değerle değerlendirilmesine karar verilmiş borçlar (finansal borçlar, ihraç edilmiş menkul kıymetler)	Gerçeğe Uygun Değer	Dönemin Kar/Zararı*	Hayır
Alım Satım Amaçlı Borçlar ve Türevler	Gerçeğe Uygun Değer	Dönemin Kar/Zararı*	Hayır
Vadeye Kadar Elde Tutulacak Varlıklar	İtfa edilmiş maliyeti	Dönemin Kar/Zararı	Evet**
Satılmaya Hazır Varlıklar	Gerçeğe Uygun Değer, eğer ölçülemiyorsa bunun yerini alacak bir yöntem	Faize denk gelen kısım kar/ Zarara Piyasa fiyat farkı öz kaynaklara	Hayır, Ancak değer düşüklüğü kalıcı ise ve sistematik olmayan riskten kaynaklanıyor ise evet
Alacak ve Kullanılan Krediler	İtfa edilmiş maliyet (Taşınmış Kayıtlı Değer)	Dönemin Kar/Zararı	Evet
Finansal Borçlar (Satıcılara borçlar, borç senetleri; diğer borçlar)	İtfa edilmiş maliyet (Taşınmış Kayıtlı Değer)	Dönemin Kar/Zararı	---

*Korunma amaçlı olmadığı sürece

** Değer düşüklüğünün piyasa faiz oranları değişiminden değil de, borçlunun kredibilitesinin düşmesi nedeniyle olduğu sürece

Kaynak: Remzi Örtten, Hasan Kaval, Aydın Karapınar, **UFRS Türkiye Muhasebe-Finansal Raporlama Standartları (TMS/TFRS) Uygulama ve Yorumları**, Bursa, 2011, s.493-494

3.12. Maden Kaynaklarının Araştırılması ve Değerlendirilmesi

Maden kaynaklarının araştırılması ve değerlendirilmesi standardının kapsam bölümünde bu standardın, işletmelerin sadece maden kaynaklarının araştırma ve değerlendirmeye yönelik harcamalarına uygulanacağı belirtilmiştir. (TFRS 6)

Maden kaynaklarının ilk ölçümü maliyet bedeli ile yapılır. İlk muhasebeleştirilmeden sonra, araştırma ve değerlendirme varlıklarına maliyet modeli ya da yeniden değerlendirme modeli uygulanır. Maliyet bedelini oluşturan unsurlar şunlardır; (TFRS 6)

- Araştırma haklarının elde edilmesi
- Topoğrafik, jeolojik, jeokimyasal ve jeofizik çalışmalar
- Arama sondajı
- Kazı
- Örnekleme
- Bir maden kaynağından cevher çıkarmanın teknik yeterlilik ve ticari uygulanabilirliğini değerlendirme ile ilgili faaliyetler.

TFRS 6'ya göre arama ve değerlendirme giderleri maliyet değerleriyle aktifleştirilmelidir. Dönem sonlarında ise bu giderler maliyet modeline ya da yeniden değerlendirme modeline göre değerlemeye tabi tutulmalıdır. Maliyet modelinin seçilmesi halinde, (arama ve değerlendirme giderlerinin net defter değerleri geri kazanılabilir değerlerinden büyük ise) TMS 36 kapsamında (Impairment of Assets-Varlık Değer Düşüklükleri) değer düşüklüğü karşılığı ayrılır.¹⁶⁸

Maden kaynaklarına ilişkin araştırma ve değerlendirme varlıklarının ölçülmesinde yeniden değerlendirme modeli uygulanırsa, söz konusu varlıkların maddi veya maddi olmayan niteliği gereği yapılacak sınıflandırmaya göre TMS 16 Maddi Duran Varlıklar standardında belirtilen yeniden değerlendirme modeli veya TMS 38 Maddi Olmayan Duran Varlıklar standardında belirtilen yeniden değerlendirme modeli benimsenmelidir. Diğer yandan araştırma ve değerlendirme varlığı değer düşüklüğüne uğramış olduğunda, oluşan değer düşüklüğü

¹⁶⁸ Rüstem Hacırustemoğlu, Oğuzhan Bahadır ve Fatih Boz, "Petrol Arama ve Üretim İşletmeleri için Muhasebe Sistemi Önerisi", **Mali Çözüm**, Sayı:78, Kasım-Aralık 2006, s.24

zararı, TMS 36 Varlıklarda Değer Düşüklüğü standardı uyarınca gider olarak muhasebeleştirilir.¹⁶⁹ İşletme yönetimi araştırma ve değerlendirme harcamalarına ilişkin muhasebe politikaları, maden kaynaklarının araştırılması ve değerlemesinden kaynaklanan, varlıklar, borçlar, gelir ve giderler ile faaliyetlerden ve yatırımlardan kaynaklanan nakit akışlarını dipnotlarda açıklar.¹⁷⁰

VUK incelendiğinde, madenlere ilişkin şu madde yer almaktadır; İşletme sebebiyle içindeki cevherin azalmasından dolayı maddi değerini kaybeden madenlerin ve taş ocaklarının imtiyaz veya maliyet bedelleri, ilgililerin, müracaatları üzerine bunların büyüklük ve mahiyetleri göz önünde tutulmak ve her maden veya taş ocağı için ayrı ayrı olmak üzere Maliye ve Sanayi Bakanlıklarınca belli edilecek nispetler üzerinden yok edilir. (VUK 316 Madde) Madenlerde maliyet bedeli, maden imtiyazının, imtiyaz sahibi tarafından devri karşılığında ödenen bedel olmaktadır. İmtiyaz bedeli ise, imtiyazın alınabilmesi için yapılması gereken arama ve sondajlarla ilgili teknik haritaların tanzimi, personel ücretleri, sondaj masrafları gibi harcamalarda imtiyaz harcı, damga vergisi ve harçlarını kapsar. Diğer bir ifade ile, imtiyaz bedeli arama ve imtiyaz ruhsatlarının alınması ve imtiyazın elde edilmesi için yapılan bütün giderleri içerir.¹⁷¹

Madenler konusunda ilgili standart ve VUK incelendiğinde, standart da maden kaynaklarına ilişkin olarak yapılan araştırma ve değerlendirme harcamalarının gider olarak muhasebeleştirileceğine dair açık bir düzenleme yapılamamıştır. Ancak bu harcamaların varlık şeklinde muhasebeleştirilmesine ilişkin bir zorunluluk da getirilmemiştir. VUK' un 316'ncı maddesi gereği maden kaynaklarının araştırılması ve değerlendirilmesine ilişkin harcamalar varlık olarak muhasebeleştirilmeli ve bu varlıklar üzerinden amortisman ayrılarak giderleştirilme yapılmalıdır. Bu nedenle TFRS 6'ya göre gider kaydedilen araştırma ve değerlendirme harcamaları mali kârın hesaplanmasında, ticari kâra ilave edilmelidir.¹⁷²

¹⁶⁹ Akbulut vd., **a.g.e.**,s. 218

¹⁷⁰ Pricewaterhousecoopers., **Uluslar arası Finansal Raporlama Standartları Cep Kılavuzu**, 2009, s.69

¹⁷¹ Maddi Duran Varlıklarda Amortisman, <http://www.webmuhasebe.com/Konular/mdvamortisman.htm> (Erişim Tarihi: 16.10.2011)

¹⁷² Akbulut vd., **a.g.e.**,s. 222

Tablo 6. VUK ve TMS / TFRS'lerde Varlıkları Değerleme Ölçüleri

KALEMLER	VUK	TMS/TFRS
Kasa	İtibari Değer	Gerçeğe uygun değer (İtibari değer)
Yabancı Paralar	Borsa Değeri	Gerçeğe uygun değer (Borsa değeri)
Bankalar	Mukayyet Değer	Gerçeğe uygun değer (iskonto edilmiş maliyet)
Alınan çekler	İtibari Değer	Gerçeğe uygun değer(iskonto edilmiş maliyet)
Verilen çekler	İtibari Değer	Gerçeğe uygun değer(iskonto edilmiş maliyet)
Gerçeğe uygun değer farkı kar-zarara yansıtılan finansal varlıklar	Alış değeri/ hisse senetleri dışındakiler borsa değeri	Gerçeğe uygun değer(borsa değeri),değerlendirme farkı gelir tablosunda raporlanır
Satılmaya hazır finansal varlıklar	Alış değeri	Gerçeğe uygun değer (Borsa değeri), değerlendirme farkı öz kaynaklarda raporlanır.
Vadeye kadar elde tutulacak finansal varlıklar	Borsa Değeri/borsa değeri yoksa işlemiş faiz hesaba katılır	Gerçeğe uygun değer (iskonto edilmiş maliyet)/değer düşüklüğü karşılığı ayrılabilir. Karşılık tutarı, gelecekteki tahmini nakit akışlarının, finansal varlığın orijinal faiz oranına göre iskonto edilecek bugünkü değeri ile defter değeri arasındaki fark kadardır. Gerçeğe uygun değerın güvenilir olarak tespit edilmediği durumlarda maliyet değeri ile değerlendirilir.
Alıcılar	Mukayyet Değer / belirli koşullarda değer düşüklüğü karşılığı ayrılabilir	Gerçeğe uygun değer (iskonto edilmiş maliyet) risk doğduğunda değer düşüklüğü karşılığı ayrılır.
Alacak Senetleri	Tasarruf değeri / belirli koşullarda değer düşüklüğü karşılığı ayrılabilir.	Gerçeğe uygun değer (iskonto edilmiş maliyet) / risk doğduğunda değer düşüklüğü karşılığı ayrılır.
Stoklar	Maliyet bedeli / belirli koşullarda emsal bedeli kullanılabilir.	İlk edinmede maliyet bedeli,İzleyen dönemlerde maliyet ve net gerçekleşebilir değerın düşük olanı ile değerlendirilir.

İştirakler	Hisse senetleri ile temsil edilen iştirak payları alış değeri ile diğerleri borsa değeri ile değerlendirilir.	İlk edinmede maliyet bedeli, İzleyen dönemlerde öz kaynak yöntemi uygulanır (konsolidasyon kapsamında olanlar) Konsolidasyon kapsamına alınmayanlar maliyet bedeli veya borsa bedeli veya borsa değerine göre değerlendirilir. (aktif piyasanın olması şarttır).
Maddi duran varlıklar	İlk edinmede maliyet bedeli izleyen dönemlerde amorti edilmiş maliyet	İlk edinmede maliyet bedeli izleyen dönemlerde maliyet modeli veya yeniden değerlendirme modeli seçilir.
Maddi olmayan duran varlıklar	İlk edinmede maliyet bedeli izleyen dönemlerde itfa edilmiş maliyet	İlk edinmede maliyet bedeli izleyen dönemlerde maliyet modeli veya yeniden değerlendirme modeli seçilir.
Yatırım amaçlı gayrimenkuller	İlk edinmede maliyet bedeli izleyen dönemlerde amorti edilmiş maliyet	İlk edinmede maliyet bedeli izleyen dönemlerde maliyet modeli veya gerçeğe uygun değer modeli seçilir.
Şerefiye	İlk edinmede Mukayyet değer izleyen dönemlerde itfa edilmiş maliyet (5 yılda itfa edilir)	İlk edinmede maliyet bedeli (mukayyet değerle aynı) izleyen dönemlerde değer düşüklüğü testine tabi tutulur, değer düşüklüğü karşılığının iptali ve itfa yasaklanmıştır.

Kaynak:Yıldız Özerhan Akbulut ,**Vergi Usul Kanunundaki Değerleme Hükümlerinin Türkiye Finansal Raporlama Standartları Kapsamında Değerlendirilmesi**, Asmmmo, VI. Muhasebe Uygulamaları ve Vergi Sempozyumu Bildirisi, Antalya, 02-06 Mart 2008, ,s.26-27

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4- ÖRNEK UYGULAMA

VYZ Elektronik Ev Aletleri A.Ş. elektronik ev aletleri ticaretini yapmak üzere 2010 senesinde 7.500.000.- TL sermaye ile İstanbul Merter’de kurulmuştur. Kuruluş sözleşmesinde adı geçen ortaklar aynı aileye mensup bireylerden oluşmakta olup, şirket tipik Türk şirket yapısı olan aile şirketi özellikleri taşımaktadır. Şirketin kendi üretim tesisi olmamasına karşın, yatırım yapmış olduğu ve piyasada bilinirliği yüksek VYZ markası adı altında fason üretim yaptırdığı yerli üretici firmalar ile yapmış olduğu üretim anlaşmaları bulunmaktadır. Yine şirketin satışını yapmış olduğu ticari malların bir kısmı Çin ‘de üretilerek ithalat yoluyla firmanın stoklarına girmektedir. Firma marka bilinirliğinin oluşması için gerekli patent çalışmalarını yapmış, VYZ markasının korunması için gerekli patent lisans belgelerini almıştır. Yine şirket pazarda kalıcı yer edinebilmek ve cirosunu arttırabilmek için yoğun bir reklam faaliyeti sürdürmektedir. Şirketin İstanbul Güngören’de bir depo birimi bulunmaktadır. Satışla ilgili gerekli sevkiyatlar bu depodan yapılmaktadır. Şirketin genel merkezi ve deposunda toplam 50 kişi çalışmakta olup, bu çalışanların %35 ‘i pazarlama faaliyeti yapmak üzere istihdam edilen satış elemanlarıdır. Şirket yönetimi oluşacak yeni pazarlara açılmak ve yeni yatırımlar yapmak amacıyla yurtdışından fon arama girişiminde bulunmuş, bu nedenle finansal tablolarını TFRS/TMS’ye uygun olarak düzenleyerek, gerekli mercilere ulaştırmak istemiştir. Şirketin VUK’a göre hazırlanmış 31.12.2011 tarihli Bilanço ve Gelir Tablosu aşağıdaki gibidir.

VYZ ELEKTRONİK EV ALETLERİ A.Ş.
31.12.2010 TARİHLİ BİLANÇOSU
(TL Cinsinde İfade Edilmiştir)

Hesap Ad	Cari Dönem (31.12.2010)	Hesap Ad	Cari Dönem (31.12.2010)
I - DÖNEN VARLIKLAR	8,034,710.00	I - KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	320,000.00
A - Hazır Değerler	254,710.00		
- Kasa	123,000.00	B - Ticari Borçlar	320,000.00
- Bankalar	131,710.00	- Satıcılar	320,000.00
B - Menkul Kıymetler	220,000.00		
- Hisse Senetleri	220,000.00		
C - Ticari Alacaklar	4,300,000.00	II - UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	324,000.00
- Alıcılar	1,350,000.00		
- Alacak Senetleri	2,950,000.00	A - Mali Borçlar	324,000.00
E - Stoklar	3,260,000.00	- Banka Kredileri	324,000.00
- Ticari Mallar	3,260,000.00		
II - DURAN VARLIKLAR	664,000.00	III - ÖZ KAYNAKLAR	8,054,710.00
D - Maddi Duran Varlıklar	440,000.00		
- Tesis Makine ve Cihazlar	120,000.00	A - Ödenmiş Sermaye	7,500,000.00
- Taşıtlar	175,000.00	- Sermaye	7,500,000.00
- Demirbaşlar	240,000.00		
- Birikmiş Amortismanlar (-)	-95,000.00	F - Dönem Net Karı (zararı)	554,710.00
E - Maddi Olmayan Duran Varlıklar	224,000.00		
- Haklar	240,000.00	- Dönem Net Karı Veya Zararı	554,710.00
- Birikmiş Amortismanlar (-)	-16,000.00		
AKTİF TOPLAMI	8,698,710.00	PASİF TOPLAMI	8,698,710.00

VYZ ELEKTRONİK EV ALETLERİ A.Ş.
31.12.2010 TARİHLİ GELİR TABLOSU

Hesap Ad	Cari Dönem (31.12.2010)
A - BRÜT SATIŞLAR	18,199,710.00
- Yurtiçi Satışlar	15,350,000.00
- Yurtdışı Satışlar	2,849,710.00
B - SATIŞ İNDİRLİMLERİ (-)	-826,000.00
- Satıştan İadeler(-)	-826,000.00
C - NET SATIŞLAR	17,373,710.00
D - SATIŞLARIN MALİYETİ (-)	11,500,000.00
- Satılan Ticari Mallar Maliyeti (-)	11,500,000.00
E - BRÜT SATIŞ KARI VEYA ZARARI	5,873,710.00
F - FAALİYET GİDERLERİ(-)	-4,940,000.00
- Pazarlama Satış Dağıtım Giderleri (-)	-3,480,000.00
- Genel Yönetim Giderleri (-)	-1,460,000.00
G - FAALİYET KARI VEYA ZARARI	933,710.00
H - DIĞ.FAALİYET.OLAĞAN GELİR VE KARLAR	91,000.00
- Kambiyo Karları	91,000.00
I - DIĞ.FAALİYET OLAĞAN GİDER VE ZARAR (-)	-360,000.00
- Kambiyo Zararları (-)	-360,000.00
J - FINANSMAN GİDERLERİ(-)	-110,000.00
- Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri (-)	-110,000.00
P - DÖNEM NET KARI VEYA ZARARI	554,710.00

EK BİLGİLER:

- 1) Şirketin kasasında TL dışında 15.000 Amerikan Doları (USD) ve 2.500 Avro (EUR) yabancı para cinsinden döviz bulunmaktadır. Şirket yabancı kasa tutarlarını 31.12.2010 tarihi itibarıyla efektif döviz alış kuru olan USD: 1,5449 EUR: 2,0447 TL'den değerlendirme işlemine tabi tutmuştur.
- 2) Şirketin banka hesabında bilanço tarihi itibarıyla bulunan bakiyenin hesaplara göre dağılımı aşağıdaki gibidir;

HESABIN BULUNDUĞU BANKA VE ŞUBESİ	DÖNEM SONU BAKİYESİ
K Bankası Merter Şubesi TL Hesabı	54.381,13 TL
L Bankası Merter Şubesi USD Hesabı	32.000 USD
M Bankası Merter Şubesi EUR Hesabı	13.750 EUR

Şirket tarafından bilanço tarihi itibarıyla bankadaki döviz hesapları bakiyeleri için merkez bankası döviz alış kurundan değerlendirme işlemi yapılmıştır.

3) Şirketin elinde bulunan hisse senetlerine ilişkin bilgiler aşağıdaki gibidir;

Hisse Adı	Maliyet Bedeli	Elde Tutuluş Amacı
A Hissesi	180.000	Alım Satım Amacıyla Elde Tutuluyor
B Hissesi	40.000	Hisse Senedi ile İlgili Kısa Vadeli Plan Yok.

A ve B hisse senetleri için, borsa rayici bulunmamaktadır. İşletme hissedarı olduğu her iki şirkette de önemli etkinliği ve kontrol gücü bulunmamaktadır.

4) Şirketin 120-Alıcılar hesabında bulunan tutarın, 900.000.-TL 'lik kısmı Yurtdışı Alıcılarına aittir. Şirket bilanço gününde bu bakiyeye ilişkin döviz değerlendirme işlemi uygulanmıştır.

- 5) Şirketin senetleri alacaklarına ilişkin, 121-Alacak Senetleri hesabına ait detaylı liste aşağıdaki gibidir.

ALACAK SENETLERİ	SATIŞ TARİHİ	PEŞİN FİYATI	VADELİ FİYATI	VADE
Birinci Al. Sen.	16.10.2010	140,000	180,000	90 Gün
İkinci Al. Sen.	01.11.2010	210,000	250,000	90 Gün
Üçüncü Al. Sen.	05.09.2010	165,000	200,000	90 Gün
Dördüncü Al. Sen.	25.10.2010	520,000	600,000	90 Gün
Beşinci Al. Sen.	21.12.2010	620,000	750,000	90 Gün
Altıncı Al. Sen.	20.10.2010	360,000	420,000	90 Gün
Yedinci Al. Sen.	28.12.2010	60,000	100,000	90 Gün
Sekizinci Al. Sen.	01.06.2010	370,000	450,000	90 Gün
TOPLAM		2.445.000	2.950.000	

- 6) Şirket maddi duran varlık kalemleri içerisinde yer alan, tesis makine ve cihaz, taşıtlar, ve diğer demirbaşlar için Normal Amortisman yöntemini uygulamak suretiyle amortisman ayırmıştır. Maddi duran varlık kalemlerinden, makineler için 10 yıl diğer duran varlıklar için ise VUK 'a göre faydalı ömür olarak 5 yıl ekonomik ömür öngörülmüş ve bu doğrultuda birikmiş amortisman hesaplanarak kayıtlara alınmıştır.
- 7) Satın alınan maddi duran varlıklardan, araçlar banka kredisi ile alınmış, kredi maliyeti olan 76.000 TL araçların maliyetine eklenmiştir. Araçlara ait amortisman süresi 5 yıl olarak hesaplanmıştır.
- 8) Şirket VYZ markasının ve logosunun korunması amacıyla yıl içerisinde 240.000 TL'lik patent harcaması yapmış, bunu maddi olmayan duran varlıklar hesabında göstermiştir. Buna ilişkin VUK'a göre faydalı ömür 15 yıl olarak amortisman hesaplanmış ve kayıtlara intikal ettirilmiştir.
- 9) Şirket yıl içerisinde idame ettiği personel için, kayıtlarında kıdem tazminatı karşılığı ayırmamıştır.

VARSAYIMLAR:

- 1) Şirketin hukuk işlerine bakan avukatı alıcılar hesabında bulunan bakiyeden, 450.000 TL'lik kısmının artık tahsil kabiliyetinin olmadığını bildirmiştir. Buna karşın henüz bir dava açılmadığından herhangi bir karşılık ayrılmamış ve bir muhasebe kaydı oluşturulmamıştır.
- 2) Şirketin aleyhine açılmış iki tane dava bulunmaktadır, bu davalara ilişkin bilgi şu şekildedir;
 - Marka tescili sonrası isim hakkı sebebiyle şirketin aleyhine açılan 80.000 TL 'lik dava şirketin lehinde devam etmekte olup, herhangi bir nakit çıkışı öngörülmemektedir.
 - Defolu ürünler sebebiyle açılan 60.000 TL'lik davanın 2011 yılında sonuçlanması beklenmektedir ve olası nakit çıkışının 45.000 TL olması öngörülmektedir.
- 3) Şirket 20.12.2010 tarihinde maliyeti: 450.000 TL olan ticari malı, 600.000 TL satış bedeliyle, Azerbaycan'a ihraç etmiştir. Satış sözleşmesi göre, malla ilgili risk ve fayda mallar alıcının ambarına teslim edildiğinde karşı tarafa geçecektir. 31.12.2010 tarihi itibariyle mallar henüz alıcıya ulaşmamasına karşın, kayıtlarda yurtdışı satış olarak muhasebeleştirilmiştir.
- 4) Şirketin stokundaki ticari malların tahmini satış fiyatı 3.050.000 TL ve tahmini satış gideri: 320.000 TL 'dir.
- 5) Şirket yılsonu kayıtlarında 24.500 TL kıdem tazminatı karşılığı ayırmaya karar vermiştir.
- 6) Şirketin satıcılar hesabında bulunan, ticari borçların açık hesaptan oluşmaktadır. Ticari borçların itfa edilmiş maliyet bedeli 280.000. TL'dir.
- 7) Şirket müşteri potansiyelinde bulunan teknoloji mağazalarına 2010 senesinde yapmış olduğu satışlardan, 200.000 TL'lik ticari malın 2011 senesinde iade olarak gelebileceğini öngörmektedir.
- 8) İlgili hesap dönemine ilişkin Kurumlar Vergisi Oranı %20 'dir.

TMS / TFRS 'YE GÖRE ÇÖZÜMLER

1- Hazır Değerler

Şirketin kasasında bulunan milli para cinsinden para, VUK uyarınca itibari değer ile TFRS 9 uyarınca da gerçeğe uygun değerle değerlendirileceği ve milli para yani Türk Lirasının gerçeğe uygun değerinin, üzerinde yazılı değeri olması sebebiyle, TMS/TFRS uyarınca bir düzeltme söz konusu değildir. Aynı şekilde şirketin kasasında bulunan Amerikan Doları ve Avrupa para birimi olan Avro, TMS/TFRS uyarınca gerçeğe uygun değerle değerlendirilecektir. Gerçeğe uygun değer dövizin TL karşısında değeridir. Şirket VUK'un ilgili maddesi ¹⁷³ ve ilgili tebliğler ¹⁷⁴ uyarınca maliye bakanlığınca tespit edilen TCMB efektif alış kuru ile değerlendirilmiştir, bir düzeltme işlemi yabancı para cinsinden kasa mevcudu içinde söz konusu değildir.

Şirketin banka hesaplarında bulunan yabancı para cinsinden mevduatlar TMS/TFRS gereğince gerçeğe uygun değer ile değerlendirileceğinden ve GUD işlem değerlendirilmesinde TL karşılığı olduğundan döviz bakiyeli hesaplara ilişkin bir düzeltme işlemi söz konusu değildir.

2- Menkul Kıymetler

Şirketin aktifinde bulunan hisse senetlerine ilişkin verilen bilgide, iki hissenin de elde tutma amacı belirtilmiştir. VUK 279. Madde gereğince hisse senetleri borsa rayici olmadığı durumlarda, maliyet bedeliyle değerlendirilir hükmü yer almaktadır. Şirket VUK'a uygun düzenlemiş olduğu mali tablolarında, hisse senetlerini maliyet bedeliyle aktifinde göstermiştir. Ancak TMS/TFRS uyarınca hisse senetlerinin gruplanması ve elde tutma amacına göre, değerlemeye tabi tutulması gerekmektedir.

¹⁷³ VUK Madde 280: Yabancı paralar borsa rayici ile değerlendirilir. Borsa rayicinin takarrüründe muvazaa olduğu anlaşılırsa bu rayiç yerine alış bedeli esas alınır. Yabancı paranın borsada rayici yoksa, değerlemeye uygulanacak kur Maliye Bakanlığınca tespit olunur. VUK Madde 284: Kasa mevcutları itibari kıymetleriyle değerlendirilir. Yabancı paralar hakkında 280.Madde hükmü uygulanır.

¹⁷⁴ 130 Nolu VUK ve 217 Nolu GV Genel Tebliği, Çevrimiçi, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/01/20110120-3.htm> (Erişim:19.10.2011)

A Hissesi için alım satım amaçlı elde tutulmakta olup, bu türdeki hisse senetleri gerçeğe uygun değerle değerlemeye tabi tutulmaktadır. GUD değerlendirme gününde borsada işlem gördüğü son işlem değeridir. Buna göre A hissesinin 31.12.2010 günü borsada işlem gördüğü değer: 215.000 TL'dir. Buna göre aşağıdaki muhasebe kaydı yapılarak bu değerlemeden oluşacak kâr gelir tablosuna yansıtılmalıdır.

31/12/2010			
110- HİSSE SENETLERİ		35.000	
110.01 A Hisse Senedi			
645- MENKUL KIYMET SATIŞ KÂRLARI			35.000

B Hissesi ile ilgili şirketin kısa vadede bir planı olmadığı belirtilmiştir. TMS uyarınca bu türdeki finansal varlıkların finansal tablolarda Gerçeğe uygun değerle değerlendirilmesi ve dönen varlık hesaplarından çıkartılarak duran varlık hesaplarına aktarılması gerekmektedir. B hissesinin değerlendirme günü olan 31.12.2010 günü borsa rayici ise 50.000 TL olarak belirlenmiştir. Buna göre oluşan değer artışı da hisse senedi satılana kadar öz kaynaklar altında bir fon hesabında izlenmelidir. TMS/TFRS uyarınca aşağıdaki muhasebe kaydı yapılır.

31/12/2010			
248-DİĞER	MALİ	DURAN	
VARLIKLAR			50,000
248.01	Satılmaya	Hazır	Finansal
Varlıklar			
110-HİSSE			
SENETLERİ			40,000
110.02. B Hisse Senedi			
529-DİĞER	SERMAYE		
YEDEKLERİ			10,000
529.01	Satılmaya	Hazır	Fin. Varlık Değer
Artışı			

3- Ticari Alacaklar

Şirketin ticari alacaklar hesabı detaylı incelendiğinde, 900.000 TL'lik kısmın Yurtdışı Alacaklarına ilişkin olduğu görülmekte ve bu bakiyeye ilişkin döviz değerlendirme işleminin yapıldığı şirketin beyanından anlaşılmaktadır. Ancak vadeli satışlara ilişkin VUK 'da bir zorlayıcı hüküm bulunmaması sebebiyle reeskont işlemi uygulanmamıştır. TMS/TFRS hükümlerince senetli vadeli satışların değerlendirme gününde gerçeğe uygun değerlendirilmesi gerekmektedir. Bunun için değerlendirme yani bilanço günü itibarıyla vadeli alacakların reeskont tabii tutulması gerekmektedir. Ayrıca şirketin ticari alacaklarını tahsil edilememe riskine göre gruplandırması gerekmektedir.

Yapılan çalışma sonrasında şirketin senetli vadeli alacaklarına ilişkin aşağıdaki reeskont tablosu oluşturulmuştur.

ALICILAR	SATIŞ TARİHİ	Vadeli Fiyat	Ortalama Vade	Tahsil Tarihi	31.12.2010 Reeskont Gün Sayısı	Bugünkü Değer (GUD)
Birinci Al.Sen.	16/10/2010	250,000	90 Gün	14/01/2011	14	176,000
İkinci Al.Sen.	01/11/2010	180,000	90 Gün	30/01/2011	30	162,000
Üçüncü Al.Sen.	05/10/2010	200,000	90 Gün	03/01/2011	3	190,000
Dördüncü Al.S.	25/10/2010	600,000	90 Gün	23/01/2011	23	583,000
Beşinci Al.Sen.	21/12/2010	750,000	90 Gün	21/03/2011	21	710,000
Altıncı Al.Sen.	20/10/2010	420,000	90 Gün	18/01/2011	18	385,000
Yedinci Al.Sen.	05/12/2010	100,000	90 Gün	05/03/2011	64	79,000
Sekizinci Al.Se	01/11/2010	450,000	90 Gün	30/01/2011	30	385,000
TOPLAM		2,950,000				2,670,000

Reeskont işlemi sonrası oluşan durum şu şekildedir;

Defter Değeri: 2.950.000.-TL

Bugünkü Değer: 2.670.000.-TL

Reeskont Tutarı: 280.000.-TL

Bu tablo ile vadesi gelmemiş alacak senetlerinin itfa edilmiş maliyet değeri bulunmuş ve bu doğrultuda aşağıdaki gibi muhasebeleştirme işlemi yapılmıştır.

31/12/2010	
600-YURTIÇİ SATIŞLAR	280,000
122- ALACAK SENETLERİ REESKONTU	280,000

Şirketten alınan kredili satışlara ilişkin bilgiler sonrası 450.000.- TL'lik Alacak senedinin artık tahsil kabiliyeti kalmadığı anlaşılmaktadır. Şirketin bu alacağı öncelikle şüpheli hale getirmesi daha sonrasında ise aşağıdaki karşılık kaydını yapması gerekir;

31/12/2010			
128-ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR	450,000		
121-ALACAK SENETLERİ		450,000	
31/12/2010			
654- KARŞILIK GİDERLERİ	450,000		
129-ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAK KARŞILIĞI		450,000	

4- Stoklar

Şirketin satmış olduğu ürünlere ait, alıcısı bir firma tarafından açılan ve halen devam eden defolu ürün davası, şirketin aleyhinde seyretmekte olup, şirketin avukatlarınca 2011 yılında sonuçlanması beklenmekte ve olası nakit çıkışının 45.000.- TL olması öngörülmektedir. Şirket bu duruma ilişkin bir karşılık ayırma işlemi yapmamıştır. Ancak TMS/TFRS gereği şirketin yükümlülüğünde olduğu bir duruma ilişkin, nakit çıkışının öngörülmesi ve bu nakit çıkışının ölçülebilir olması durumunda karşılık ayrılacak zorundadır. Bu nedenle aşağıdaki muhasebe kaydı atılması gerekmektedir.

31/12/2010	
632- GENEL YÖNETİM GİDERLERİ	45,000
379- DİĞER BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	45,000

Ticari mal stokları VUK 274. Madde gereğince maliyet bedeliyle değeri. Şirketin ticari mal stokunda 3.260.000 TL'lik malı olduğu görülmektedir. Bu işletmenin maliyet bedeliyle hesaplamış olduğu yekündür. Mali Tablolarını VUK eksenine göre yapan şirket için bu durum normaldir. Ancak TMS gereğince stoklar, maliyet bedelleri ya da net gerçekleşebilir değerden düşük olanı ile değeri. Net gerçekleşebilir değer, tahmini satış fiyatından satış giderleri düşülerek bulunacaktır. Buna göre işletmenin verdiği veriler doğrultusunda net gerçekleşebilir değer;

Net Gerçekleşebilir Değer = 3.050.000.- (Tahmini Satış Fiyatı) - 320.000.- (Tahmini Satış Gideri) = **2.730.000.- TL**

Buna göre; 3.260.000.- TL - 2.730.000.- = **530.000.- TL** Stok değer düşüklüğü ayırmak gerekmektedir. İlgili muhasebe kayıtları aşağıdaki gibidir.

31/12/2010	
621- SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ	530,000
158-STOK DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI	530,000
...../.....	

5- Duran Varlıklar

Şirketin aktifine kayıtlı bulunan araçların banka kredisi ile alındığı ve bu krediye ilişkin kredi maliyeti olan 76.000.- TL'nin araçların maliyetine eklendiği şirketçe belirtilmiştir. Buna karşın TMS/TFRS gereğince borçlanma maliyetini varlıkların maliyetine eklemek mümkün değildir. Burada oluşan kaynak kullanımına ilişkin maliyetin sonuç hesaplarına alınması ve fazla ayrılan amortismanın düzeltilmesi gerekmektedir. Buna göre aşağıdaki düzeltme kayıtlarının yapılması gereklidir.

31/12/2010			
660- FİNANSMAN GİDERLERİ		76,000	
255- DEMİRBAŞLAR			76,000
31/12/2010			
257- BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR		15,200	
621- SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ			15,200

Yine şirketin aktifine kayıtlı maddi duran varlıklardan, tesis makine ve cihaz hesabının içeriğini oluşturan ve şirketin sattığı ürünleri ambalajlama yaptığı makineler için VUK tarafından biçilen ekonomik ömür 10 yıldır. Buna karşın TMS/TFRS gereğince, amortisman süresine ilişkin ilgili meslek mensubunun kullanmış olduğu mesleki yargı sonucu, ilgili makinenin ekonomik ömrünün 12 yıl olduğunu tespit etmiştir. Buna göre cari yıl amortisman giderinin yanlış hesaplandığı varsayılarak aşağıdaki düzeltme kaydı yapılmıştır.

120.000. TL / 10 Yıl = 12.000 TL Ayrılan Amortisman Bedeli

120.000. TL / 12 Yıl = 10.000 TL Ayrılması Gereken Amortisman Bedeli

12.000 – 10.000 = 2.000.-TL Düzeltilecek Amortisman Tutarı

31/12/2010	
257- BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR	2,000
621-SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ	2,000

Şirketin maddi olmayan duran varlıklarında yer alan isim hakkı sebebiyle şirketin aleyhine açılan 80.000.- TL'lik dava şirketin lehinde devam etmekte olduğundan karşılık ayrılmasına gerek yoktur.

6- Ticari Borçlar

TMS/TFRS uyarınca ticari borçların iç iskonto oranına göre hesaplanmış itfa edilmiş maliyet bedelleri ile mali tablolarda gösterilmesi gerekmektedir. Buna göre şirketin satıcılar hesabında bulunan açık hesabına ait, itfa edilmiş maliyet bedeli olan 280.000.-TL tutara göre aşağıdaki düzeltme kaydını yapması gerekmektedir.

31/12/2010	
322- BORÇ REESKONTLARI	40,000
646- REESKONT GELİRLERİ	40,000

7- Satışlar

Şirketin 20.12.2010 tarihinde Azerbaycan'a yapmış olduğu ihracata dair verdiği bilgiye göre, müşteri firmayla yapılan satış sözleşmesi gereği malın alıcının ambarına girmesi ile faydanın karşı tarafa geçeceği belirtilmesine karşın, malın henüz yolda olduğu belirtilmiştir. Şirketin yurtdışı satış olarak gösterdiği maliyeti, 450.000. TL olan malı 600.000 TL satış bedeli ile kayıtlardan çıkarılması esastır. Bu işleme ilişkin aşağıdaki düzeltme kayıtları yapılmalıdır.

31/12/2010	
601- YURTDIŞI SATIŞLAR	600,000
120- TİCARİ ALACAKLAR	600,000
31/12/2010	
153- TİCARİ MALLAR	450,000
621- SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ	450,000

Şirketin 2010 yılı içerisinde teknoloji mağazalarına satmış olduğu maliyeti, 160.000. TL satış bedeli, 200.000. TL olan malın 2011 senesinde iade alınacağını öngörmüştür. Bu nedenle gerekli karşılık ayrılarak satışları oluşturan tutar gerçeğe uygun değere indirgenmelidir. Bu sebeple aşağıdaki düzeltme kayıtları yapılmalıdır.

31/12/2010	
600- YURTIÇİ SATIŞLAR	200,000
379- DİĞER BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	200,000
31/12/2010	
157- DİĞER STOKLAR	160,000
621- SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ	160,000

8- Kıdem Tazminatı

Şirketin pazarlama biriminde çalışan personel ağırlıklı olmak üzere, idame ettiği 50 tane personeli bulunmaktadır. Şirket yılsonunda bu personeller için kıdem tazminatı karşılığı ayırmamıştır, Fakat TMS/TFRS gereğince yılsonunda çalıştırılan personele ilişkin kıdem tazminatı karşılığı ayrılması gerekmektedir. Yapılan incelemeler sonrasında şirketin, 2010 yılına ilişkin 24.500 TL tutarında kıdem tazminatı karşılığı ayrılmasına yönetim kurulu tarafından karar verilmiştir. Bu karşılık aşağıdaki şekilde kayıtlara aksettirilir.

31/12/2010	
632- GENEL YÖNETİM GİDERLERİ	24,500
472- KIDEM TAZMİNAT KARŞILIĞI	24,500

Şirket vergi kârı ile TMS/TFRS gereğince düzenlenecek bilanço kalemleri arasında fark oluşturan durumlar için ertelenmiş vergi hesaplayacaktır. Geçici fark kalemlerinin oluşturduğu tablo aşağıdaki gibidir.

DÜZELTMELER	VUK	UFRS	ZAMANLAMA FARKI	GEÇİÇİ ?	AKTİF / PASİF
Alım Satım Amaçlı Elde Tutulan Hisse Senedi	180,000	215,000	35,000	Evet	-7,000
Satılmaya Hazır Finansal Varlıklar	40,000	50,000	10,000	Evet	0
Şüpheli Ticari Alacaklar	0	-450,000	-450,000	Evet	-90,000
Alacak Senetleri Reeskontu	0	-280,000	-280,000	Evet	56,000
Stok Değer Düşüklüğü	0	-530,000	-530,000	Evet	106,000
Sabit Kıymet Ekonomik Ömür Farkı	0	17,200	17,200	Evet	-3,440
Dava Karşılıkları	0	45,000	45,000	Evet	9,000
Riskin Devredilemediği Satış	0	-150,000	-150,000	Evet	-30,000
Borç Senetleri Reeskontu	0	40,000	40,000	Evet	8,000
Satış İadeleri	0	40,000	40,000	Evet	8,000
Kıdem Tazminatı Karşılığı	0	24,500	40,000	Evet	4,900
				TOPLAM	61,460

Tablodan alınan veriler doğrultusunda TMS/TFRS gereğince hesaplanan ertelenmiş vergi varlığına ilişkin aşağıdaki muhasebe kaydı yapılmalıdır.

31/12/2010	
299- ERTELENMİŞ VERGİ AKTİFİ	61,460
691-DÖNEM KÂRI VERGİ VE DİĞER YASAL YÜKÜMLÜLÜK KARŞILIKLARI	61,460

VYZ A.Ş.
31.12.2010 TARİHLİ TMS/TFRS 'YE GÖRE DÜZENLENMİŞ
BİLANÇO (TL)

VARLIKLAR

Hazır Değerler	254,710
Ticari Amaçla Elde Tutulan Finansal Varlıklar	215,000
Ticari Alacaklar (Net)	2.970.000
Stoklar (Net)	3.340.000
Cari / Dönen Varlıklar	<u>6.779.710</u>

Satılmaya Hazır Finansal Varlıklar	50,000
Maddi Varlıklar	381,200
Maddi Olmayan Varlıklar	224,000
Ertelenen Vergi Karşılıkları	61,460
Cari Olmayan / Duran Varlıklar	<u>716,660</u>

TOPLAM VARLIKLAR **7.496.370**

YÜKÜMLÜLÜKLER

Ticari Borçlar (Net)	280,000
Diğer Yükümlülükler (Net)	245,000
Kısa Vadeli Yükümlülükler	<u>525,000</u>

Mali Borçlar	324,000
Çalışanlara Sağlanan Faydalara İlişkin Karşılıklar	24,500
Uzun Vadeli Yükümlülükler	<u>348,500</u>

Sermaye	7.500.000
Satışa Hazır Finansal Varlıklar Değer Artış Fonu	10,000
Net Dönem Karı / Zararı	-887,130
Öz Sermaye	<u>6.622.870</u>

TOPLAM ÖZ SERMAYE VE YÜKÜMLÜLÜKLER **7.496.370**

VYZ A.Ş.
31.12.2010 TARİHLİ TMS/TFRS 'YE GÖRE
DÜZENLENMİŞ GELİR TABLOSU

Satışlar	16.293.710
Satılan Malların Maliyeti (-)	11.402.800
BRÜT ESAS FAALİYET KARI	<u>4.890.910</u>
Faaliyet Giderleri (-)	5.009.500
NET ESAS FAALİYET ZARARI	-118,590
Menkul Kıymet Satış Kârları	35,000
Reeskont Gelirleri	40,000
Kambiyo Kârları	91,000
DİĞER FAALİYETLERDEN GELİR KARLAR	<u>47,410</u>
Karşılık Giderleri (-)	-450,000
Kambiyo Zararları (-)	-360,000
DİĞER FAALİYETLERDEN GİDER ZARARLAR	<u>-762,590</u>
Finansman Giderleri (-)	-186,000
Dönem Karı Vergi ve Yas. Yükümlülük Karşıl.	61,460
DÖNEM NET ZARARI	<u>-887,130</u>

UYGULAMA ÖRNEĞİNE İLİŞKİN SONUÇ

Çalışmanın bu bölümünde yapılan uygulama örneği sonucunda, ortaya çıkan tablo VYZ şirketinin nezdinde genel olarak değerlendirildiğinde, VUK'a göre düzenlenmiş mali tablolar ile TMS / TFRS 'ye göre düzenlenmiş mali tablolar arasında farklar olduğu belirlenmiştir. Buna göre, VUK'a nazaran daha ihtiyatlı bir tutum sergileyen ve tutarları gerçeğe uygun değere indirgeyen standartlara göre hazırlanan mali tablolarda, ticari borçlar ve ticari alacaklara ilişkin daha gerçekçi rakamlara ulaşmak amacıyla, reeskont işlemi uygulanmış, şirketin lehine ve aleyhine açılmış davalara ilişkin de gerekli karşılıklar ayrılmıştır. Yine stokların güncel şekilde gerçeğe uygun değerle gösterilebilmesi için değer düşüklüğü karşılığı ayrılmıştır. VUK' a göre ayrılmayan kıdem tazminatı karşılığı ayrılarak, kayıtlara alınmıştır. Şirketin aktifinde bulunan varlık ve kaynakların değerlendirme işlemi yapılarak, elde tutuluş amacına yönelik farklı değerlendirme uygulamalarına tabi tutulmuştur. Yine VUK' a göre mali idare tarafından belirlenen amortisman tablolarındaki ortalama ömüre göre demirbaşlarına amortisman ayıran şirket, muhasebesinden sorumlu meslek mensubunca yapılan mesleki yargı sonrasında o yıla ait gider yazılan tutarın değişmesine sebebiyet vermiştir. Tüm bu veriler ışığında VUK 'a göre hazırlanmış mali tabloları sonucunda kâr eden ve vergi ödemekle yükümlü olan şirketin, UFRS 'ye göre hazırlanmış mali tablolarında ihtiyatlı ve gerçeğe uygun değer muhasebesi anlayışı ile yaklaşması sonucunda, zarar yazdığı görülmektedir. Bu durum, mali tabloların gerçeği yansıtması açısından önemli olmasına karşın vergi idaresi tarafından kabul görmesi beklenmeyen bir durumdur. Bu noktada şirketin kurumlar vergisi matrahına ulaşması için farklı uygulamalar yapacağı kesindir. Bu ve benzeri, farklı vergi hesaplama yöntemlerine fırsat vermemek için, Türk vergi sisteminin çatısını oluşturan Vergi Usul Kanunu ile Türkiye Muhasebe Standartlarının uyumlaştırılması gereklidir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Dünya'daki ekonomi ve teknoloji alanındaki gelişmeler işletmeler için sınır olgusunu kaldırmış, her işletmenin kendisinden kilometrelerce uzaktaki tüketiciye ulaşmasını sağlamıştır. Bu durum işletmeler için yeni pazarlar anlamına geldiği gibi, yeni ve birçok rakip anlamına da gelmektedir. Oluşan bu rekabet ortamında işletmelerin sürekliliğini sağlayabilmek, geniş manada kurumsal yönetim ilkelerinin hayata geçirilmesi ile mümkündür. Bu ilkeler doğrultusunda işletmeler, daha şeffaf bir yönetim anlayışı, anlaşılabilir, güvenilir ve bağımsız denetimden geçmiş finansal veriler oluşturmak zorundadırlar.

Ülkemizdeki işletmelerinde küresel pazarlarda rekabet edebilmesi, daha uzun ömürlü olabilmesi, uluslar arası piyasalarda uygulanan bu ilkelerin, kanun ve yönetmeliklerin hayata geçmesiyle mümkündür. Bu amaçla uzun yıllardır yürürlükte olan ve artık günümüz ihtiyaçlarına cevap vermekte zorlanan, mevcut Türk Ticaret Kanunumuz yenilenmiş ve uzun uğraş ve görüşmeler sonrasında 2011 yılında TBMM'den geçerek yasalaşmıştır. 1 Temmuz 2012 tarihi itibarıyla yürürlüğe girecek olan TTK ile işletmelerimiz daha çağdaş bir yapıya kavuşacaklar, kurumsallaşma yolunda önemli adımlar atacaklardır.

Yeni TTK ile muhasebe alanında da bir dönüm noktası yaşanacak ve 1 Ocak 2013 'den itibaren finansal tablolar ve muhasebe kayıtları TMS/IFRS'lere uygun olarak hazırlanacaktır. Dünya'da UFRS'yi kabul etmiş ülkelerle ortak bir dil kullanmamızı sağlayacak olan bu adım ile muhasebe alanında birçok yenilikler olacaktır. Bugüne kadar muhasebe sistemi uygulama genel tebliği çerçevesinde TDHP'ye göre yapılan muhasebe kayıtları, UFRS'nin bire bir çevirisi konumundaki TFRS/TMS'lere göre yapılacak ve bu doğrultuda raporlanacaktır. Bu durum sınırları ötesinde yatırım yapmak isteyen girişimcilerimizin, yatırım yapmak istediği işletmenin finansal bilgilerine daha kolay ve daha az maliyetle ulaşmasını sağlayacaktır. Yine ayrıca muhasebe sistemlerinin ve bilgi işlem alt yapılarının daha güçlü kurulması gerekecektir. Bir muhasebe politikası oluşturacak işletmeler, muhasebe birimlerinde personel değişimi olsa bile bu politikadan sapmadan raporlama yapmaya devam edeceklerdir. İşletmelerin sorumluluk alanını biraz daha genişleten yeni TTK, işletmelerin etrafında bulunan çıkar gruplarına karşı daha fazla bilgi paylaşması suretiyle daha şeffaf şirket yapılarının oluşmasını sağlayacaktır. Ülkemizdeki şirketlerin büyük çoğunluğunun aile şirketi ve dışı kapalı bir yapıda olduğu düşünülürse bu gelişme oldukça olumludur.

Türkiye’de kanun koyucu tarafından VUK hükümlerine uygun olarak düzenlenmiş vergi hukuku alt yapısı, yıllardır eleştiri konusu olmaktadır. Finansal tablo düzenlemek amacıyla üretilen bilgiler gerçeklikten uzak kalmakta, sadece vergi matrahına ulaşmayı hedeflemektedir. Burada muhasebede üretilen gerçek bilgilerden çok, kanun koyucunun menfaatleri doğrultusunda zarara uğratılmaması ilkesi esas alındığından, muhasebe meslek mensuplarınca iki farklı bilanço düzenlenmektedir. İşte bu nedenle bu ikilemi kaldırma adına, yasalaşan yeni TTK önemli bir şanstır. TTK gereğince VUK hükümlerinden ayrılıp, UFRS’ye uygun mali tablolar hazırlayacak olan işletmeler, daha gerçekçi bilgilerden oluşan finansal veriler sunacaklardır.

Muhasebe biliminde değerlendirme önemli bir yer teşkil etmektedir. İşletmelerin varlık ya da yükümlülüklerinin, değerinin olduğundan düşük ya da yüksek gösterilmesi, finansal tabloların doğruluğunu zedeleyecektir. Bu nedenle belli ölçüler çerçevesinde yapılan değerlendirme işlemi, muhasebe meslek mensuplarınca her zaman önemsenmiştir.

Bu tez çalışmasında muhasebede değerlemenin önemine binaen, çalışmanın yapıldığı dönemde yürürlükteki mevcut VUK hükümlerinde geçen değerlendirme ölçüleri ve yeni TTK’nın yürürlüğe girmesi sonrası hüküm kazanacak olan Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartlarında bulunan değerlendirme ölçüleri gerek tek tek gerekse karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. TMS ve TFRS’ler incelendiğinde, kavramsal çerçevede geçen dört temel değerlendirme esasının yanında birçok değerlendirme ölçüsünden bahsedildiği görülmektedir. Bunların arasında üzerinde en çok durulan değerlendirme ölçüsü gerçeğe uygun değerdir. Gerçeğe uygun değer yaklaşımı Dünya’da yaşanan finansal skandalları bir önleme yolu olarak görülmekte ve çok önemsenmektedir. Piyasa fiyatı ya da makul değer olarak da adlandırılan gerçeğe uygun değeri, hesaplamak için belli bir piyasanın ya da istekli alıcı ve satıcılar tarafından benzer ürünlerin el değiştirilip bir fiyatın olduğu ortamın bulunması gerekmektedir. Böylece gerçeğe uygun değer doğru şekilde hesaplanabilecektir. Ancak bu şartların olmadığı durumlarda, örneğin piyasası olmayan bir varlığın gerçeğe uygun değerinin tespitinde zorlanılmaktadır. Bu durum subjektif yorumlara ve muhasebe meslek mensuplarınca farklı değerlendirme verilerine ulaşılmasına sebep olabilecektir.. Türkiye’de şimdiye kadar uygulanan değerlendirme hükümlerinin VUK eksenli olup özü itibarıyla tarihi maliyet esasına dayanması sebebiyle, gerçeğe uygun değer anlayışına geçişte sorunlar yaşanacağını beklemek gerçek dışı bir anlayış olmayacaktır. Bununla birlikte gerçeğe uygun

değer yaklaşımının doğru bir değerlendirme yaklaşımı olup olmadığı tüm Dünya’da halihazırda tartışılmaya devam etmektedir.

Tez çalışmamızın son bölümünde uygulama örneğimizde görüldüğü üzere, TMS ve TFRS’ler sonrası değişecek muhasebe alt yapısı, mevcut yapıdan daha farklı kâr/zarar rakamları üretmektedir. Bu farkın oluşmasında değerlendirme işlemlerindeki farklılıkların payı büyüktür. TMS/TFRS’lerin uygulamaya geçmesinin ülkemizde görülebilecek olumlu ve olumsuz yönlerini özetle maddeler halinde sıralarsak, Olumlu yönleri;

- Daha kolay ve anlaşılabilir mali tablolar, (Daha açıklayıcı dipnotlar)
- Şeffaf ve hesap verebilir yönetim yapıları,
- Gerçeğe yakın veriler sonrası risklerin daha erken teşhis edilebilmesi,

Şeklinde sıralayabiliriz. Olumsuz olması beklenen yönleri ise;

- Standartların dilinin ağır olması sebebiyle, zor anlaşılabilir olması,
- Gerçeğe uygun değerlerin doğru hesaplanamama kaygısı,
- Türk şirket yapılarının şeffaflaşmaya karşı takınacakları tutucu görüşleri ve TTK’nın getireceği ek maliyetleri karşılayabilme zorluğu,
- Meslek mensubunun yapacağı mesleki yargı sonrası oluşacak farklılıklar,
- Meslek mensuplarının standartların uygulaması hakkında yeterli bilgiye sahip olmamaları,

Şeklinde özetleyebiliriz.

Tüm bu veriler ışığında, Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartlarının ülkemizde muhasebe biliminin gelişimine katkı yapacağı açıktır. 2012 yılı finansal tabloların üreteceği finansal veriler 2013 yılından itibaren uygulanacak TMS gereğince karşılaştırılacak veriler kabul edileceğinden, gerekli tedbir ve önlem alınmalıdır. Böylece standartlara geçiş kolaylıkla sağlanacaktır.

KAYNAKÇA

A- Kitaplar

AKDOĞAN, Nalan, SEVİLENGÜL, Orhan. **Türkiye Muhasebe Standartları ile Uyumlu Türkiye Muhasebe Sistemi Uygulaması**. Ankara: Gazi Kitabevi.1999.

AKBULUT, Akin, ÜÇKUYU, Süleyman, CEYLAN, Mehmet Ali, BOYRAZ, Fazıl, TOPALOĞLU, Musa, KÖROĞLU, Murat, ARSLAN, Yavuz. **TMS/TFRS/KOBİ Standartlarına Göre Hesaplanan Ticari Kârdan Mali Kâra Geçiş**, Ankara: TÜRMOB Yayınları. 2011.

AKBULUT, Yıldız Özerhan. Vergi Usul Kanunundaki Değerleme Hükümlerinin Türkiye Finansal Raporlama Standartları Kapsamında Değerlendirilmesi. **Muhasebe Uygulamaları Ve Vergi Mevzuatı Sempozyumu -VI.**,Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Yayınları No 59. Ankara,2008.

AKGÜÇ, Öztin. **Mali Tablolar Analizi**. İstanbul: Avcıol Basım Yayın. 2002.

AKGÜL, Başak Ataman, AKAY, Hüseyin. **Uluslar arası Muhasebe Standartları ve Türkiye’de Uygulama Etkinliğine İlişkin Bir Araştırma**. İstanbul: Türkmen Kitabevi. 2003.

ATAMAN, Ümit. **Muhasebede Dönem Sonu İşlemleri**. İstanbul: Marmara Üniversitesi Nihad Sayar Eğitim Vakfı Yayınları. 1994.

AYDIN, Erkan, **Türk Vergi Sisteminde İktisadi İşletmelere Dahil Kıymetleri Değerleme**. Ankara: Seçkin Yayıncılık. 2002.

BEKTÖRE, Sabri, BENLİGİRAY, Yılmaz. **Envanter ve Bilanço**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim, Sağlık ve Bilimsel Araştırma çalışmaları Vakfı Vergi Yayınları. 1987.

BENLİGİRAY, Yılmaz, ERDOĞAN, Nurten, BEKTÖRE, Sabri, KAYA, Ergün, SAĞLAM, Necdet. **Muhasebe Uygulamaları**. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları. 2006.

BERRY, J.Epstein, ABBAS, Ali Mirza. **IAS 2002- Interpretation and Application of International Accounting Standards**. USA: John Wiley&Sons. 2002.

BEYAZITLI, Ercan, ÇELİK, Orhan, ve ÜSTÜNDAĞ Saim. **Meslek mensupları için Türkiye Muhasebe Standartlarına Genel Bakış**. Tesmer Yayınları. No:67, Ankara:2006.

DELOITTE, **URFS Cep Kitapçığı 2010**. İstanbul: Deloitte Yayınları. 2010.

DEMİR, Şeref. **UFRS (TMS) Değerleme Ölçüleri**. Ankara: TÜRMOB Yayınları. Seri No:2007/1 Yayın No:303. 2006.

DEMİR, Volkan. **TFRS/UFRS Kapsamında Finansal Araçlar Sunum Muhasebeleştirme ve Ölçme Açıklamalar.** Ankara: Nobel Yayınevi. 2009.

DOĞRUSÖZ, Bumin. Türk Ticaret Kanunu Önsöz. İSMMMO Mevzuat Serisi. İstanbul: İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Yayınları. 2011.

DURMUŞ, Ahmet Hayri. Envanterde Değerleme ve Muhasebe İşlemleri. İTİA Nihad Sayar Eğitim Vakfı. İstanbul, 1979.

ELİTAŞ, Cemal. **UFRS, TMS/TFRS Uygulamaları.** Bursa:Tekfen Eğitim Yayınları. 2011.

ERDOĞAN, Murat. **Yöneticilerin Karar Verme Aracı Olarak Finansal Muhasebe.** İstanbul: Beta Basım Yayım. 2002.

IFAC, Çeviren: Yıldız Öztürk, **Profesyonel Muhasebeciler İçin Etik Kurallar El Kitabı.** Ankara: TÜRMOB Yayınları. Yayın No:402. 2010.

İBİŞ, Cemal, SELVİ, Yakup, YILMAZ, Fatih, SİPAHİ, Barış, DEMİR,Volkan, SARIOĞLU, Kerem. **Seçilmiş Türkiye Finansal Raporlama Standartları: Açıklamalar ve Uygulamalar.** İstanbul: İSMMMO. 2009.

MERİÇ, Baki. **Ticari ve Mali Bilançolarda İşletmeye Dahil İktisadi Kıymetlerde Değerleme.** İstanbul, Maliye Hesap Uzmanları Derneği Yayınları, 1982.

ÖRTEN, Remzi, KARAPINAR Aydın. “**Dönem Sonu Muhasebe Uygulamaları**”. Ankara: Gazi Üniversitesi İ.İ.B.F. Yayınları. Ekim 2003.

ÖRTEN, Remzi,, KAVAL Hasan ve KARAPINAR Aydın. **Türkiye Muhasebe Finansal Raporlama Standartları Uygulama ve Yorumları.** Ankara: Gazi Kitapevi. 2008.

ÖRTEN, Remzi, KAVAL, Hasan ve KARAPINAR, Aydın. **URFS Türkiye Muhasebe-Finansal Raporlama Standartları (TMS-TFRS) Uygulama ve Yorumları.** Bursa: Tekben Yayıncılık. 2011.

ÖZBALCI, Yılmaz. **Vergi Usul Kanunu Yorum ve Açıklamaları.** Ankara: Oluş Yayıncılık. 2004.

ÖZTÜRK, Bünyamin, ÖĞREDİK Güray. **Dönem sonu Muhasebe ve Vergi Uygulamaları.** Muğla, Muğla Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Yayınları. 2007.

PRICEWATERHOUSECOOPERS. **Uluslar arası Finansal Raporlama Standartları Cep Kılavuzu.** 2009.

SAYGILIOĞLU, Nevzat, GÖKER Erol, **Defterler ve Dönem sonu işlemleri.** Ankara: Vergi Yayınları. 1984.

ŞENSOY, Necdet. UFRS’ deki Değerleme Ölçüleri, **Muhasebe Uygulamaları Ve Vergi Mevzuatı Sempozyumu -V.**,Ankara Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Yayınları No 43. Ankara. 2006.

TEKİNALP, Ünal. **Yeni Türk Ticaret Kanunu Geleceği Hazırlayan Bir Düzenleme.** İstanbul: Pricewaterhousecoopers Yay. 2011.

YALKIN, Yüksel Koç. **Genel Muhasebe**. Ankara: Turhan Kitabevi. 13. Baskı. 2004.

YILMAZ, Kazım. **VUK, GVK, KVK ve KDVK açısından Değerleme**. İstanbul: Maliye Hesap Uzmanları Derneği Yayınları. 1997.

B- Süreli Yayınlar

AKDOĞAN, Nalan. “Türkiye Muhasebe/Finansal Raporlama Standartlarının Uygulanma Süreci: Sorunlar, Çözüm Önerileri”. **Mali Çözüm**, Sayı:80.

AKGÜN, Ali İhsan. “Türkiye Finansal Raporlama Standartları Açısından Varlıklarda Değer Düşüklüğü Ve Şerefiyenin İncelenmesi”. **Kocaeli Üniversitesi SBE Dergisi**. Sayı:18.2009.

AKYOL, Emin. “Mali Kar Yönünden Emtia Değerlemesi” **Vergi Dünyası**. Sayı:328.2008.

AKTAŞ, DERAN. “Fair Value Karşılığı Olarak Gerçeğe Uygun Değer Kavramı ve Tespit Hiyerarşisi” **Gazi Üniversitesi İİBF. Dergisi**. 2008.

ARIKAN, Yahya. “Uluslar arası Muhasebe Standartları ve Türkiye Uygulaması,” **Mali Çözüm**. Sayı:36.

ARIKAN, Yahya. “ Yaşanan Ekonomik Gelişmelerin, Yeni TTK ve Yapılan Yasal Düzenlemelerin Işığında, Muhasebe Mesleğinde Yeni İş Alanları”. **Mali Çözüm**. Sayı:102.

ATAKAN, Tülin, GÖKBULUT, İlker. “Türkiye’de Yapılan Finansal Kiralama İşlemlerine İlişkin Eski ve Yeni Düzenlemelerin Muhasebe Açısından Karşılaştırmalı İncelenmesi ve Uygulamaya Yönelik Örneklenmesi”. **Mali Çözüm**. Sayı: 78.

ATMACA, Metin. “Uluslararası Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartlarının işletmelerin finansal analizine etkilerini değerlendirmeye yönelik bir araştırma ”.**Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi**. Cilt:XXVIII Sayı:I. 2010.

AYBOĞA, Hanif. “Globalleşme Sürecinde Muhasebe Alanındaki Gelişmelere Ülkemizin Uyumu” **Bahkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**. Cilt:5 Sayı:8. 2002.

BOSTANCI, Serpil. “Küreselleşen Muhasebede Standartlaşma ve Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu”. **Mali Çözüm**. Sayı:59.

ÇILKOPARAN, Yusuf. “Finansman Giderlerinin Genel Değerlendirmesi ve Yıllara Yaygın İnşaat Onarım İşlerinde Finansman Giderleri”. **Vergi Dünyası Dergisi**. Sayı:225.

DAĞDEMİR, Serdal. “Kiralama İşlemlerine İlişkin TMS 17 İle İlgili Açıklamalar”.**Yaklaşım Dergisi**. Sayı:190.

DAĞDEMİR Serdal. “Vergi Usul Kanunu Ve Türkiye Muhasebe Standartlarına (Tms 2) Göre İşletmelerdeki Emtianın (Stokların) Değerlemesi”.**Yaklaşım Dergisi**, Sayı:183.

DEMİR, Şeref. “Türk Ticaret Kanunundaki Değişikliklerin Muhasebe ve Vergilendirme Yönüyle Değerlendirilmesi”.**Mali Çözüm**. Sayı:104.

DEMİR, Volkan, BAHADIR, Oğuzhan. “ UFRS (TRS) ‘deki değerlendirme ölçütleri kapsamında şirket değerlemesinde defter değeri yaklaşımı” **Muhasebe ve Denetim Bakış**. Sayı:23.

DİNÇ, Engin. “ Türkiye Muhasebe Standartları ve Vergi Kuralları Açısından Ticari Borç ve Ticari Alacakların Muhasebeleştirilmesi ve Değerlemesi ”. **Mali Çözüm**. Sayı:90.

DOYRANGÜL, Nuran Cömert. “Özel Maliyetlerin İtfasının VUK, MSUGT, SPK Ve UMS Açısından Değerlendirilmesi ve Özel Maliyet Bedellerinin Yeniden Değerleme Karşısındaki Durumu”, **Mükellefin Dergisi**. Sayı:69.

DURLANIK, Sabit. “Şerefiyenin Muhasebeleştirilmesi Üzerine Görüşler”. **Vergi Dünyası Dergisi**. Sayı: 231.

ELİTAŞ, Cemal. “Türkiye Muhasebe Standartları / Türkiye Finansal Raporlama Standartlarının Benimsenmesinin Bazı Temel Finansal Oranlar Üzerindeki Etkisi Üzerine Uygulamaları Değerlendirme” **Muhasebe ve Denetime Bakış**. Sayı:30.

GÜNDÜZ, Fatih. “Emtia Değerlemesine İlişkin V.U.K’unda Yer Alan Düzenlemeler”. **Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi**, Sayı:37.

GÜNGÖRMÜŞ, Ali Haydar, BOYAR, Ender. “ TMS -2 Stoklar Standardına Göre Standart Maliyet Yönteminin Uygulanması”. **Mali Çözüm**. Sayı:102.

HACİRÜSTEMOĞLU, Rüstem, BAHADIR, Oğuzhan ve BOZ, Fatih. “Petrol Arama ve Üretim İşletmeleri için Muhasebe Sistemi Önerisi”. **Mali Çözüm**. Sayı:78.

İBİŞ, Cemal, ÖZKAN, Serdar. “Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (UFRS)’na Genel Bakış”. **Mali Çözüm**. Sayı:74.

İNANÇ, Mustafa. “Finansal Kiralamalarda Değerleme, Amortisman Uygulaması ve Muhasebeselleştirme”; **Vergici ve Muhasebeciyle Diyalog Dergisi**, Sayı: 280.

KAYA, Uğur, DİNÇ, Engin. “Türkiye Muhasebe Standartlarına Göre Maddi Duran Varlıkların Değerlenmesi ve Muhasebeleştirilmesi”. **Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**. Cilt:16 Sayı:2.

KÜÇÜK, Muzaffer. “Değerleme ve Dönem Sonu İşlemleri”, **Yaklaşım Dergisi Eki**. Sayı:145. Ocak 2005.

KÜÇÜK, Muzaffer. “Değerleme” , **Maliye Postası Dergisi**, İstanbul, 1 Mayıs 1999.

MISIRLIOĞLU, İsmail Ufuk. “Türkiye Muhasebe Standartlarına Göre Finansal Araçların Muhasebeleştirilmesi”, **Mali Çözüm**, Sayı:86.

ÖZERHAN, Yıldız Akbulut. “ Vergi Usul Kanunundaki Değerleme Hükümlerinin Finansal Raporlama Standartları Kapsamında Değerlendirilmesi”. **MÖDAV**,2008/1.

ÖZTÜRK, Can. “ Yerel ve Uluslar arası Muhasebe Yatırım Amaçlı Gayrimenkul Kavramı ve UMS 40’ın Türkiye Muhasebe Sistemine Yansımaları”.**Mali Çözüm**. Sayı:96.

ÖZULUCAN, Abitter, DERAN, Ali. “41 Nolu Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 41) Vergi Usul Kanunu ve Tekdüzen Hesap Planı Açısından Küçük ve Büyükbaş Canlı Varlıkların Muhasebeleştirilmesi ve Değerleme İşleminde Karşılaşılan Güçlükler ve Çözüm Önerileri. **Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**. Sayı:25.

PAMUKÇU, Fatma.“ Gerçeğe Uygun Değer muhasebesi ve finansal tablolara etkisi”. **Mali Çözüm**. Sayı:103.

SAYIN, Kudret Şevket. İştirak Yatırımlarının Özkaynak Yöntemine Göre Muhasebeleştirilmesi.**Doğu Akdeniz Üniversitesi, İşletme ve Ekonomi Fakültesi Dergisi**, Vol:9/10.

TEKŞEN, Ömer. “TMS 20 Standardındaki Devlet Teşvikleri ile Türkiye’de Yeni Teşvik Sisteminde Yatırıma Sağlanan Desteklerin Muhasebe Ve Vergi Açısından İncelenmesi ”, **Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi**, Cilt:XXIX Sayı:II.

TOKAY, Semih Hüseyin, DERAN, Ali. “Tarımsal Faaliyetlerin Muhasebeleştirilmesinde Türk Vergi Mevzuatı ile Sermaye Piyasası Kurulu Tarafından Getirilen Düzenlemelerin Karşılaştırılması- I” **.Yaklaşım Dergisi**, Sayı:157.

TÜRKER, İpek. “ IAS/TMS 2 Stoklar Standardına ve Türk Vergi Sistemine Göre Stok Değerleme”. **Muhasebe ve Denetime Bakış**. Ocak 2010.

TÜRKER, Masum. “ Uluslararası Denetim Standartları’na Yakınsama ve Türkiye Denetim Standartları’nın Oluşturulması”. **Muhasebe ve Denetime Bakış**. Sayı:19. Temmuz 2006.

TOKAY, Semih Hüseyin, DERAN Ali. “ Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartlarında Değerleme Ölçüleri”, **Mali Çözüm**, Sayı:90.

UFUK, Mehmet Tahir. “Vergi Hukukunda Maddi Olmayan Duran Varlıkların Değerleme Esasları”. **Yaklaşım Dergisi**, Sayı:216. Aralık 2010.

ULUSAN, Hikmet. “ Finansal Raporlama Açısından Değerleme”. **Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**. Cilt:16.Sayı:2. 2007.

ULUSAN, Hikmet. “Değerleme Esasları ve Finansal Tabloların Niteliksel Özellikleri Açısından İncelenmesi” **Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**. Cilt:8. Sayı:1. 2008.

ULUSAN, Hikmet. “Türk Muhasebe Hukuku Çerçevesinde Devlet Teşviklerinin Muhasebeleştirilmesi ve Raporlanması”, **Atatürk Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Dergisi**, Cilt:22. Sayı:2. Temmuz 2008.

YILMAZ, Kazım. “Değerleme: Anlamı, Zamanı ve Değerleme Ölçüleri”. **Vergi Dünyası**. Sayı:292.Aralık 2005.

C- İlgili Tezler

AYÇIÇEK, Fahri. “**Türkiye Muhasebe Standartları ve Vergi Usul Kanunu Açısından Değerleme ve Bir Uygulama**” Marmara Üniversitesi SBE, İşletme Anabilim dalı Muhasebe Finansman Bilim Dalı. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul 2009.

ÇALIŞ, Yıldırım Ercan. “**Dönem Sonu İşlemlerinde Değerlemenin Türkiye Finansal Raporlama Standartları ve Türk Vergi Kanunlarına Göre İncelenmesi, Farklılıkların Finansal Tablolar Üzerine Etkilerinin Araştırılması ve Bir Uygulama**”.Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul, 2008.

ÇINAR, Sami. “**Değerleme İlkeleri ve Türkiye Uygulaması.**” Gazi Üniversitesi, SBE, İşletme Anabilim Dalı, Muhasebe Bilim Dalı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara 2007.

TÜRKER, İpek. “**Türkiye’de UFRS Paralelinde Yapılan Düzenlemelerin Finansal Tablo Kullanıcıları Üzerindeki Muhtemel Etkileri**” İstanbul Üniversitesi SBE, İşletme Anabilim dalı Muhasebe Dalı. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul 2009.

YARTAŞ, Harun. “**Stokların Türkiye Muhasebe Standartları ve Vergi Usul Kanunu Açısından Karşılaştırılması ve Uygulamaya Etkisi**”.İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Muhasebe Denetim Yüksek Lisans Programı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul. 2009.

D- Gazeteler

SEVİŐ, Veysi. “Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu’nun Görevleri”.**Dünya Gazetesi.** 30.01.2006

SEVİŐ, Veysi. “İktisadi İşletmeye Dahil Menkul Kıymetler”. **Referans Gazetesi.** 20.11.2007

SEVİŐ, Veysi. “Vergi Hukukunda Envanter ve Değerleme”. **Referans Gazetesi.** 29.01.2008

E- Sempozyum Bildirileri ve Raporlar

AYSAN, Mustafa. “Uluslar arası Finansal Raporlama Standartlarına Ulusal Uyum”, **12. Dünya Muhasebe Tarihçileri Kongresi**. İstanbul, 20-14 Temmuz 2008 Ana oturum bildirisi

İSTANBUL YMM ODASI. **Defter Değerinin Hesaplanması Raporu 2008**. İstanbul. 2008.

TMSK. **Faaliyet Raporu 2010**.

TOKAY, Hüseyin, DERAN, Ali ve AKTAŞ, Rafet. “Uluslar arası Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartlarında Gerçeğe Uygun Değer Yaklaşımı ve Muhasebe Uygulamalarına Etkisi”. **XXIV. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu Bildirisi**. 27-30 Nisan 2005.

F- İnternet Kaynakları

ÇELİK, Orhan. “Uluslar arası Muhasebe Standartlarına İlişkin gelişmeler: Dünya ve Türkiye” (Çevrimiçi) http://dosya.izsmmmo.com/documan/TMSS_XII_BILDIRILER/orhan_celik.doc (Erişim Tarihi: 10.08.2010)

DEMİR, Şeref, **Us Gaap, Ias ve Muhasebe Sistemimizde Stok Değerleme Ölçü Ve Yöntemleri**, Çevrimiçi <http://www.tmsk.org.tr/makaleler/TMS%202/US%20GAAP,%20IAS%20VE%20MUHASEBE%20SISTEMIMIZDE%20STOK%20DEGERLEME%20OLCU%20VE%20YONTEMLERI.doc> (Erişim Tarihi: 10.09.2011)

EKİNCİ, Abdullah. “Vergi Usul Kanunu Çerçevesinde Değerleme Ölçüleri” (Çevrimiçi) http://www.muhasabenet.net/makale_abdullah%20ekinci_smmm_vuk%20da%20degerleme%20olculeri.html (Erişim Tarihi: 05.01.2010)

GÜCENME, Ümit, **Türkiye Muhasebe Standartlarında Kapsamlı Karın Raporlanması**, (Çevrimiçi) <http://www.muhasabetr.com/yazarlarimiz/umitgucenme/001/mynetkobi.php> , (Erişim Tarihi: 01.09.2011)

IASB Discussion Paper 2005, **Measurement Bases for Financial Accounting**, (Çevrimiçi) <http://www.iasb.org/NR/rdonlyres/E1A542DB-3A19-47AC-B995-EFCFA044F3EC/0/MeasurementBasesforFinancialAccountingDPfullversion.pdf> , (Erişim Tarihi: 01.08.2011)

KAHRAMAN, Orhan. Uluslar arası Finansal Raporlama Standartlarındaki değerleme ölçüleri, (Çevrimiçi) <http://www.tmsk.org.tr/makaleler/Diger/ULUSLARARASI%20FINANSAL%20RAPORLAMA%20TANDARTLARINDAKI%20DEGERLEME%20OLCULERI.doc> , (Erişim Tarihi: 27.10.2010)

KAYA, Uğur. Maddi duran varlıkların elde edilmesinde TMS 16 ve vergi kanunlarındaki düzenlemelerin karşılaştırılması, (Çevrimiçi) <http://www.tmsk.org.tr/makaleler/tms%2016/MADDI%20DURAN%20VARLIKLARIN%20ELDE%20EDILMESINDE%20TMS%2016%20VE%20VERGI%20KANUNLARINDAKI%20DUZENLEMELERINN%20KARSILASTIRILMASI.doc> , (Erişim Tarihi: 15.09.2011)

UÇAK, Cemalettin. **Hizmet İşletmelerinde Kazancın Tespiti Ve Yarı Üretilmiş Hizmetlerin Dönem Sonu Değerlemesi** <http://www.tmsk.org.tr/makaleler/tms%2018/HIZMET%20ISLETMELERINDE%20KAZANCIN%20TESPITI%20VE%20YARI%20URETILMIS%20HIZMETLERIN%20DONEM%20SONU%20DEGERLEMESI.doc> (Erişim Tarihi 15.09.2011)

<http://tdkterim.gov.tr>

<http://www.tdksozluk.com>

<http://www.mevzuat.adalet.gov.tr>

<http://www.resmigazete.gov.tr>

www.tmsk.org.tr

<http://www.denetimnet.net>

<http://www.tbmm.gov.tr>

<http://www.webmuhasebe.com>

<http://www.yaklasim.com>

<http://www.istanbulsmmmodasi.org.tr>